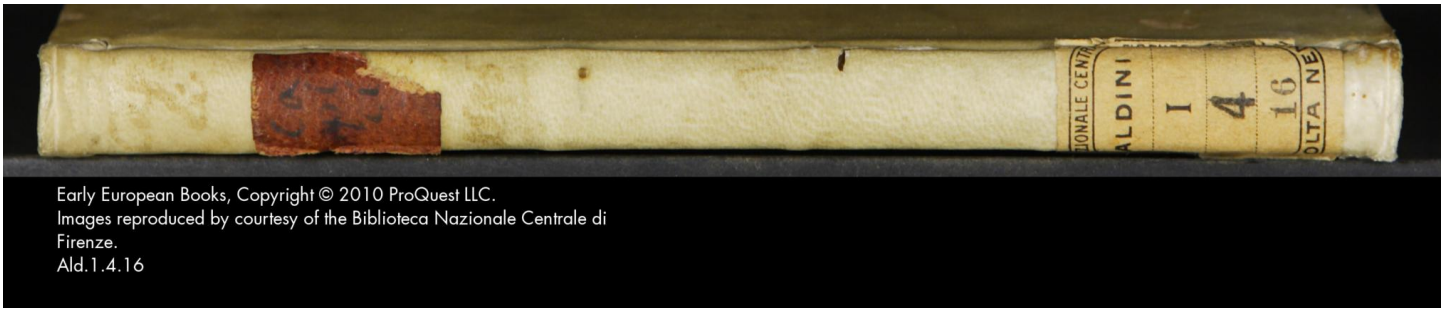
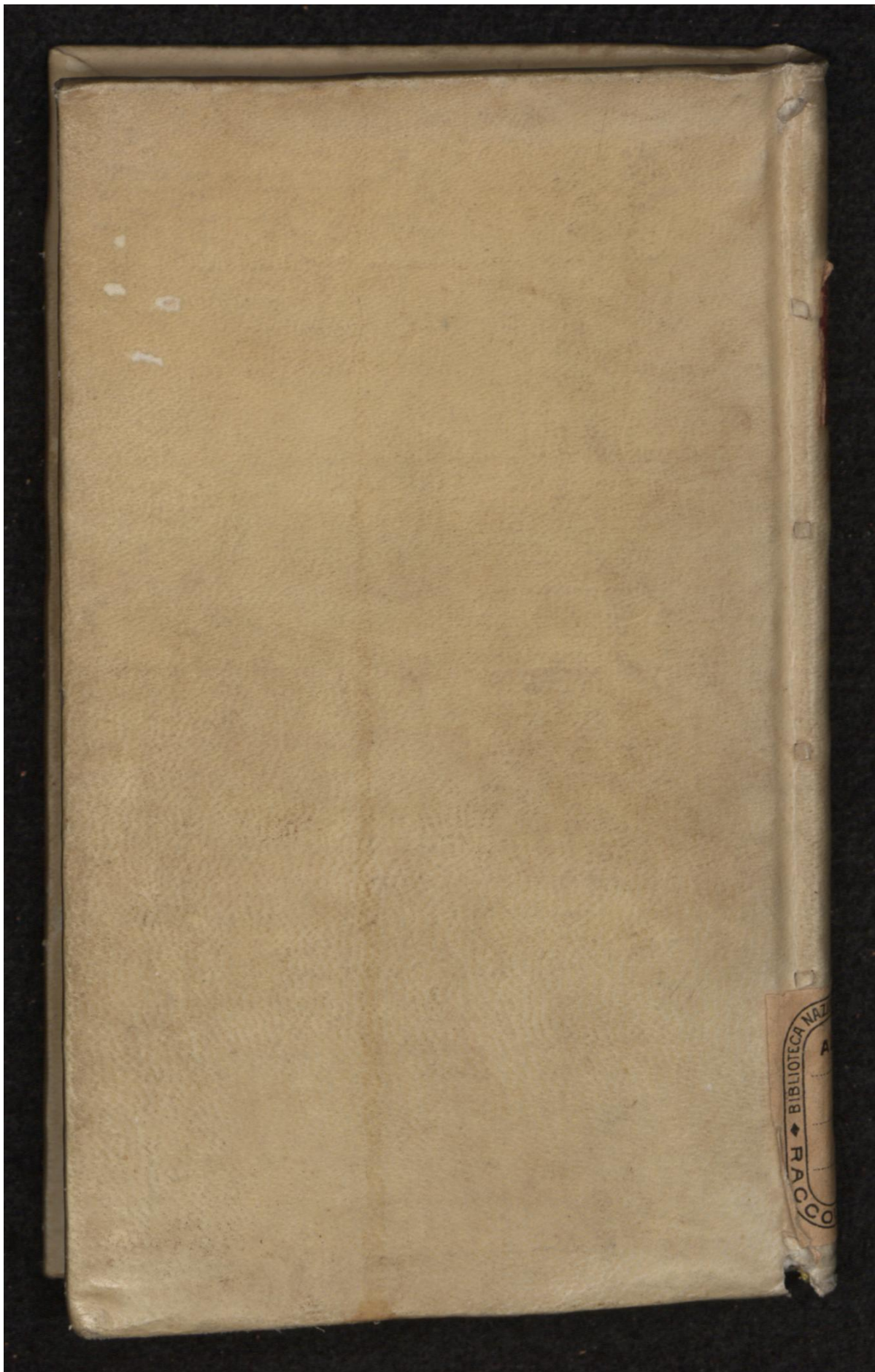

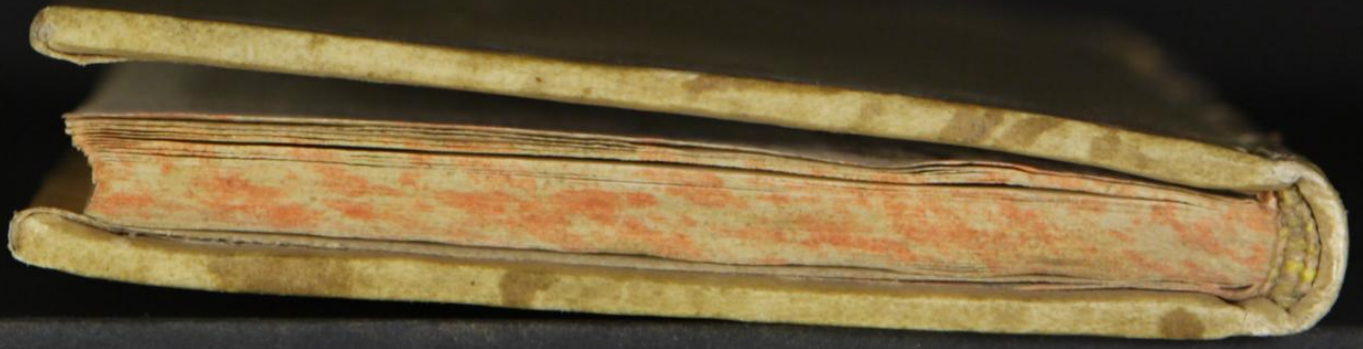
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.1.4.16

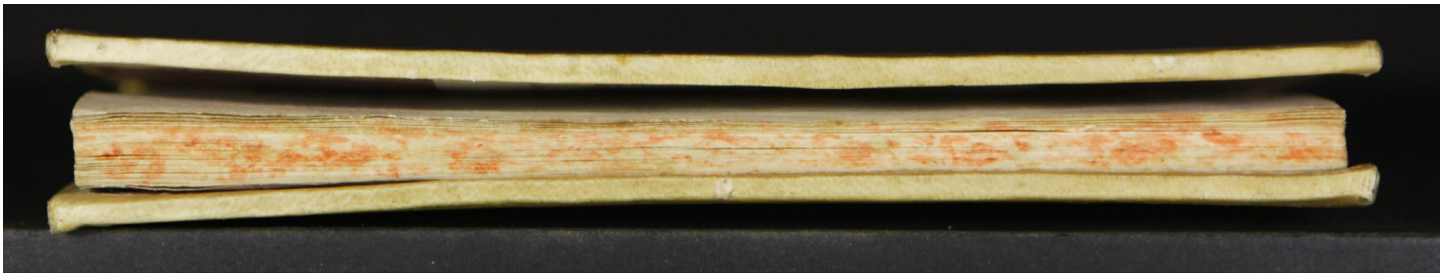
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.1.4.16

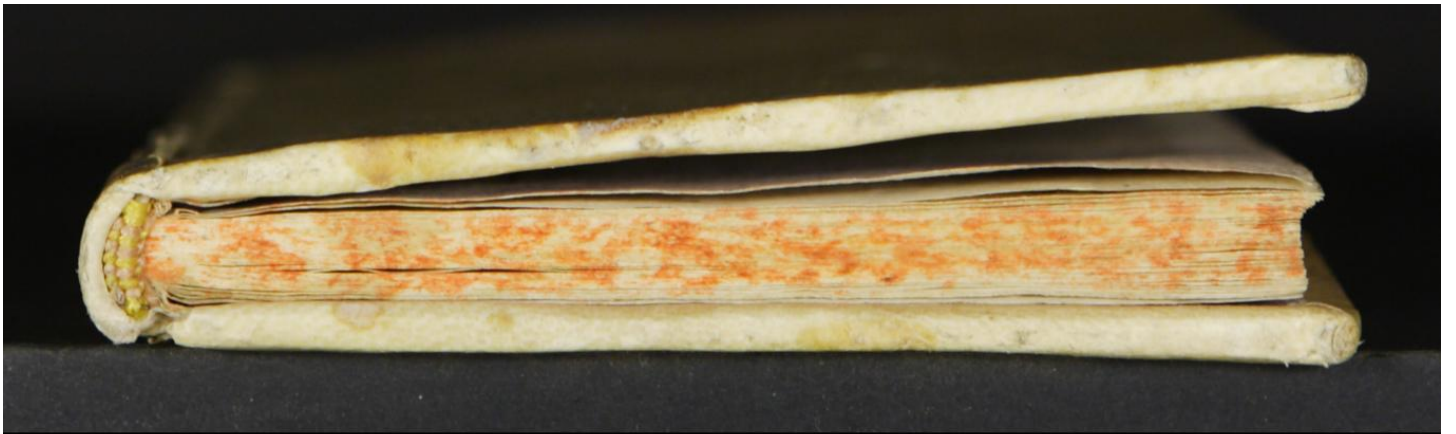
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.1.4.16

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.1.4.16

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.1.4.16

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.1.4.16

Ex Libris Joannis Nencini
1874

CENTRALE
FIRENZE
IN
NEW

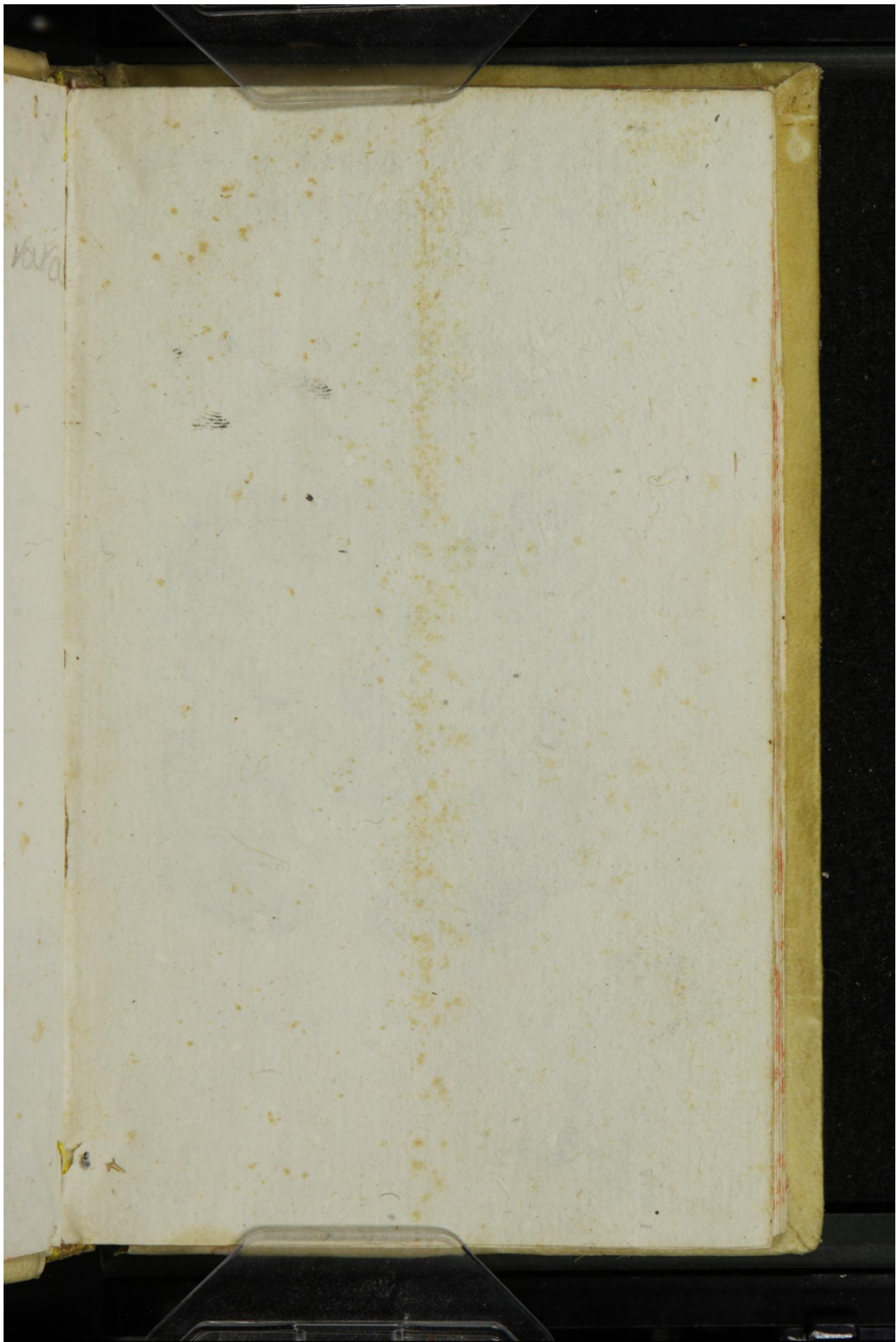

117 CH. 1/4.

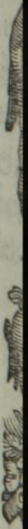
Prima edizione rara
non osservata da
Fournier

- Bound -

2r. 7.

S

SCIPIONIS CAPICII
DE PRINCIPIIS RERVM
LIBRI DVO.

EIVSDEM
DE VATE MAXIMO
LIBRI TRES.

VENETIIS, M. D. XLVI.

PETRVS BEMBVVS CARDINALIS
SCIPIONI CAPICIO S. P. D.

Oema de principijs rerum tuum, heroicis
P carminibus conscriptum, in duos diuisum li-
bros, legi sane libentissime: est enim eiusmo-
di, ut magnopere cum Lucretij stylum & elegantiam,
tum antiquorum hominum atatem illam cultam &
perpolitam redoleat: itaque & tibi gratias habeo, qui
me iucundissima tuorum librorum lectione oblectaue-
ris; & Tassum nostrum ea de re plusculum etiam quã
soleo amo, soleo autem & debeo certe plurimum, quod
eum puto tibi auctorem fuisse, ut mihi illos mitteres,
ab ipso enim accepi. quamobrem edas illos censeo, si-
nasq; per manus perq; ora gentium peruagari: ma-
gna enim tua cum laude nomen ipsum proferent, &
æternitati consecrabit tuum. reliqua de Tasso, cum
ad te redierit, intelliges. Vale. Quarto Non. Iul.
M. D. XLV. Romæ.

Ad Illustrissimam Salernitani principis coniugem,
ISABELLAM VILLAMARINAM,
In Scipionis Capicij libros, de principijs rerum
duos, de uate maximo tres, Pauli Manu-
tij, Aldi filij, præfatio.

X omnibus rebus humanis cum nihil sit li-
E teris doctrinâq; præstantius: sequitur, ut li-
terato principe nihil esse laudabilius uidea-
tur. non enim, si quis humili fortuna scientijs animum
excoluerit, quamuis omnium uirtutum intelligentia sit
ornatus, æque tamen eas uirtutes exercere poterit, ut
summo loco natus. omnium est scire, non omnium ta-
men agere. non cadit in quemuis administratio iusti-
tiæ, non liberalitatis. esse oportet, quibus imperes, ut iu-
stitiam colere possis: esse, quod des, ut liberalitatem.
Et quoniam ad hæc primum à natura formamur, &
fingimur, ut, quæ laudabilia sunt, nostra spõte uelimus;
deinde præceptis instituimur, ut uoluntatem ratio con-
firmet: utrunque si quis habet, uerissimis laudibus or-
natur, eo magis, si is est, cui tertiũ etiam illud cõtigerit,
ut fortunæ commodis abundet. nam qui uirtutem nõ
ut primum bonum, sed ut alterius boni causam quærit,
ut diuitiarum, ut honorum: ei uirtus, quæ perfectã nõ
est, quia quæritur ad aliud, perfectã laudem afferre
nõ potest. ea perfectã uirtus est, quæ se ipsa cõtenta ni-
hil appetit, quod extra sit. hanc si quis est qui sequatur,
qui unam diligat, qui ipsam propter ipsam, non propter
aliud expetendam ducat: hic est, quem Diij præter cæ-
teros diligere putantur, cui quidem eam mentem dede-
runt, ut præter cæteros saperet. Tua hæc est, Isabella
præstantissima, tua inquam hæc maxime laus est, cum

enim tibi aut ad opes, aut ad dignitatem nihil ferè posset accedere; quarum rerum cupiditate adducti, magnarum artium in studijs plerique uigilarunt; ipsa nihil huiusmodi spectans, uirtutis amore capta, cuius pulchritudinem animo cerneret, effecisti, studio tu quidem, sed ingenio magis, ut, cum esses omnium nobilissima, omniumq; pulcherrima, quorum alterum maiorũ tuorũ, maximeq; uiri tui, Principis omni laude cumulati, magnis rebus testata uirtus, alterũ tibi indulgentissima Natura dedit, eadẽ et sis, et habearis omniũ doctissima. hinc illa ad te colendam singularis omniũ propensio: hinc multorũ poetarũ, quibus grauiissima Regum bella magni operis argumentũ suppeditare poterãt, ad te canendã traducta ingenia: hinc Capicius ille tuus tuarũ laudũ laudatissimus præco: qui te admiratur unã, qui obseruat; qui cũ de te multa et uera prædicauit, ita cõcludit, unã habere, quæ optabilia sint, omnia. itaque me quidem eodem studio inflãmauit: nihil unquã ut ardentius optarim, q̃ ex tuis unus esse. quod quo facilius impetrarẽ, feci ipso permittẽte atque etiã libente Capicio, ut eius libros, de principijs rerũ duos, de uate maximo tres, meæ in te summæ obseruãtia testes emitterẽ. diuinũ carmẽ est, multis luminibus ingenij, multa arte distinctũ. eequidẽ nihil legi in hoc genere perfectius: ut ne Lucretius quidẽ pluris apud me sit: quo cum antea propter sermonis elegãtiã delectarer, utererq; multũ, cœpit mihi iã minus esse familiaris, posteaquã Capiciũ legi. Hoc opus, et quia scriptũ est à tui studiosissimo, et quia uersibus te dignis, idest luculētissimis; nõ dubito, quin à me missum auide accipias, sic inquã, ut de isto me munere ames plurimũ. Vale. Venetijs.

S C I

A D

N

Egregiu

Solueret,

Hos mea

Audet,

Rex super

Ipsa pater

Quo sine

Completa

Annue,

Pollicitis,

Immensis,

Et tu, que

Et tua pr

Sine feros

Te manet

Imperio po

Optatamq

Farnesi,

Seu gentis

Religioni

Hac super

SCIPIONIS CAPIICII DE PRIN-
CIPIS RERVM,
AD PAVLVM TERTIVM PONT.
M A X I M V M .

Atura mundi; cano quæ semina primum;
N Quæ causa fuerint, atq; unde exordia rerū,
Arduus, aspirent tantis modo numina ceptis,
Egregiusq; labor, longis qui corda tenebris
Soluere, & optata valeat perfundere luce.
Hos mea num fluctus, hac nare per æquora puppis
Audet, & intacto sua credere uela profundo?
Rex superum, superiq; patris mens unica, per quem
Ipsa parens uires natura accepit, & ortus,
Quo sine mortales longis erroribus actæ
Complentur miseræ tetra caligine mentes,
Annue, & his uires tribuens ingentibus æquas
Pollicitis, per te eduxit quas conditor orbis
Immensi, arcana da rerum pandere causas.
Et tu, quem claræ iam pridem gloria gentis,
Et tua præcipue uirtus immiscuit astris,
Siue feros arces Turcas oriente, piusq;
Te manet ille labor, formidatosq; coerces
Imperio populos, & Christi signa reposcis,
Optatamq; diu terris das maxime pacem
Farnesi, & fessis tandem paris ocia rebus;
Seu gentis te cura piæ sanctusq; moratur
Relligionis amor, dum tam diuersa sequentum
Hac super, ambigua soluis formidine mentes,

A iiij

SCIPIONIS CAPII LIB. I.

Et certa in ueram prodit sententia lucem ;
Ignoti uada pande maris, tenuemq; procellis
Eripe, & ad tanti cymbam rege marmoris oram.

Perpetuæ tractus telluris uastaq; ponti
Aequora cœrulei, coeliq; immensa profundi
Mirati spatia, & mundum fulgentibus astris
Distingui, & uario ferri uaga sidera motu
Solerti ingenio mortales, abdita nosse
Natura arcana, & mundi indagare latentes
Tentarunt ortus, dulciq; cupidine rapti
Quærendi in rebus rationem, quæ hisce creandis
Vis sit, scrutantes, & quæ genitalis origo,
Inuenere uiam, qua rerum cernere causas
Primâq; nascentis possent exordia mundi:
Dumq; animo natura agitant secreta parentis,
His diuersa super decernere contigit, impar
Ut uotum est cunctis nec mens mortalibus una,
Tantarumq; ortus rerum penitusq; latentum
Aggressos aperire, globus caliginis atra
Obtexit magis, eâq; alijs innectere nodos
Assuerunt alios, uno centumq; soluto
Implicuere, nouusq; unquam non defuit error.

Ille igitur quicumq; fuit qui tradere primus
Hæc potuit, statuitq; nouo primordia mundo,
Et qui cœperunt naturæ prodere causas,
Principio finxere rudem nec corpore certo
Informemq; globum ; uarias unde omnia primum
Discreta in formas, rerumq; effluxerit ortus .
Namq; hi, quæ uacuo nascuntur in æthere, tellus
Quæq; ferax parit, & salsi quæ stagna profundi,

casos

Mirificis concreta modis, dum sumere cernunt
Hæc aliam, atque illis aliam subrepere sensim
Naturam, penitusq; noua mutare priorem;
In uariasq; eadem semper cessisse figuras,
Inq; alias rursus species extincta nouari,
Omnigeno haud ullam statuere in corpore formam.
Hinc ortum duxisse rati genitalia partes
Ducta per expressas orientis semina mundi.
Inq; illo, possent generatim unde omnia nasci,
Materiam latuisse rudem, confusaq; certas
Reddenda in species cunctarum exordia rerum.
Hinc chaos id Graiū dixerunt nomine, primæ
Quod causæ nondum expromptæ, uisq; abdita matris
Naturæ, rerumq; forent ibi corpora, nullas
Formata in partes, tantumq; incerta facultas,
Qua prima in species coalescere semina possent
Quæque suas, nasciq; opus admirabile mundus.
Id uero, fieri possent unde omnia, prorsus
Principio posuere carens, nullumq; putarunt
Huic ortum posse aut spatium præscribere cui,
Materia hæc fuerit cunctis quod prima creandis;
Dum non ex alio potuisset gignier, esset
Quando nil genitum quod non hinc sumpserit ortum;
Nec fieri è nihilo, quia corpora quæque uidentur
Ex alio gigni, inq; aliud corrupta resolui.
Hæc illis ratio, quis primis noscere curæ
Semina certa fuit rerum, decernere suasit,
Tellurem, et quicquid circum hanc diffunditur, ortum
Principio ex illo, lateq; patentia cœli
Mœnia conuexi, atque orbis duxisse coruscis;

SCIPIONIS CAPICII LIB. I.

ipety
 Hanc longum sectati idem quos impulit ardor
 Natura effectus studio indagare sagaci,
 Ante alios pharij regio quis leta Canopi
 Et fortunati suadent stagnantia Nili
 Flumina mortales illinc contendere primos
 In lucem eductos; & qui flammantia mentem
 Astra super uigilem atque excelsi culmen olympi
 Tollentes, solisq; uiam, lunaq; meatus
 Sunt primi uarios scrutati, & quo uaga motu
 Sidera uoluantur, seruent quem fixa tenorem,
 Qui regere humanos casus sortisq; futura
 Euentum stellas, atque hinc se posse putarunt
 Ipso qui maneat mortales finis ab ortu
 Prasagire, magi patrio de nomine dicti.

Hæc igitur se se extendens, lateq; recepta
 Ancipites primo inuasit sententia mentes,
 Obtinuitq; diu, donec solertia maior
 Acrius humanos animos exquirere causas
 Edocuit rerum, cœpitq; patescere longus
 Paulatim, qui se cunctis offuderat, error;
 Namq; animaduersum est, diues quæ educit & auctat
 Natura, haud aliter prodire in lumina uitæ
 Semina, ni è certis capiant hæc certa peremptis
 Corporibus, neque proferri genitabile quicquam
 Aspicere est, ni cuiusquam sublata recedat
 Alteriusq; obitu nascendo forma nouetur;
 Causa etenim certa est rebus resoluta creandis
 Materies apta in certam se uertere formam.
 Et quia tam uarias species & corpora quæque
 E' certis gignit rebus natura, nec ulla

Sue
 Hat
 Cum
 Nec
 Form
 Lum
 Sum
 Circ
 Quis
 Umb
 Arbo
 Diu
 Argen
 Ex qu
 Princi
 Unde e
 Corpor
 Ergo m
 Omnia
 Pre
 Corpe
 Inde e
 Non a
 Ipsa pa
 Miris in
 Hinc fa
 Atque i
 In liqu
 Materi
 Sic ali

DE PRINCIPIIS RERVM. 5

Suevit ab incerta partes expromere matre .
Haudquaquam dederit quod rerum semina corpus
Cunctarum certa, incertum infectumq; putarunt ;
Nec potuisse sua specie formaq; carere
Formata in lucem quod cuncta eduxerit, unde
Lumina cœrulei sint orta nitentia mundi .
Sumpserit unde sua immensi spumantibus undis
Circum septa maris tellus primordia mater,
Quis rerum uarias peperit fœcunda figuras ,
Umbriferas uolucrum sedes syluasq; uirentes ,
Arboreos fœtus, fruges suavesq; liquores ;
Diuitibusq; aurum uenis caniq; metalla
Argenti, & chalibum solidiq; effuderit æris ;
Ex quo tot pecudum facies, formaq; uolucrum
Principio, & monstra omnigenū sunt ducta natantū
Vnde etiam humani species pulcherrima fulsit
Corporis, atheriæ donati munere mentis .
Ergo materiem, fuerit quæ rebus origo
Omnibus, informem patuit non esse rudemq; .
Præterea quod non uera ratione putarint
Corpore ab informi naturæ semina oriri ,
Inde etiam aspicere est, tennes quod lucis in oras
Non aliter quicquam prodit nec concipit ullos
Ipsa parens fœtus, perimat ni corpora quædam
Miris iuncta modis genitalia fœdera soluens ,
Hinc factura nouis natura exordia rebus,
Atque ita dissidium patiens abeunte priore
In liquidas auras extincto è corpore forma ,
Materies aliam in faciem mutata resurgit .
Sic alia atque alia in lucem natura profundit

SCIPIONIS CAPICII LIB. I.

Semina, & inde nouas iterum manare figuras
Cernimus, inq; alias species sic cuncta renasci.
Quare non poterit corpus formarier ullum,
Ni uis leti aliud perimat compage soluta
Qua prior alterius constabat forma perempti;
Non etenim quicquam fit, ni certa intereat res.
Sic aliud porro ex alio fit, sic noua passim
Exoritur proles forma cedente priore.

Aspice brumali torpet cum frigore coelum
Extrema in Scythia gelidæue Propontidos oris
Flumina, quæ uolucris cursu lata arua secabant,
Ut fluuidam relinquunt formam, rapidumq; liquorem
In pigram glaciem durataq; corpora mutant;
Mox ubi sol propius radios intendit, & acrem
Dissoluens hyemem concretas uerberat undas,
Insolidum densata gelu uitreumq; rigorem
Liquitur in fluuium species resoluta rapacem.

Sic etiam liquidas fundit cum concaua guttas
Sub rigidis spelunca iugis quæ diues opimi
Lucanus pecoris curuo proscindit aratro,
In lapides stillans humor concrefcere duros
Cernitur, & mollis paulatim astringier unda;
Non secus ac terram densat cum frigidus aer,
Vis tectis labens aut flentibus humida ramis,
Stillandi ut linquat morem, quæq; uida fluebat
In glaciem conuersa rigens iam stiria pendet.

Cernis item nigrans tormento inclusus ahenis
E' salice ambusto nitroq; & sulphure puluis
Immissi rapidam si uim conceperit ignis,
Quam subito in magnum se uertit corpus, & aer

Fit
Ida
Eri
Fur
Emi
Vig
Ni p
Sic i
Hui
Et f
Dem
Non
Nec
Ni p
Mater
Ergo
Non p
Hin
Exten
Natur
Tena
Arque
Corpor
Natur
Quand
Quare
Esse inf
Quod n
Extrem
Hoc im

Fit tenuis, nuperq; locum collectus in arctum
Iam non se capiens fracto uelut athere fulmen
Erumpit, cœlumq; horrendo murmure complet,
Fumiferas spargens nubes procul usq; per auras,
Emissam flammante pilam dum turbine torquet;
Vsq; adeo haud aliter fiunt noua corpora, forma
Ni prior extinctis rebus sublata recedat.
Sic igitur cuncta omniparens natura profundit.
Humida sic promit fruges & gramina tellus,
Et foetu ramos, & siluas frondibus ornat.
Deniq; per terras omnes salsumq; profundum
Non alia ratione queunt tot corpora gigni,
Nec ualet in proprias species genus ire animantum,
Ni prior extinctam discedens forma relinquat
Materiam unde nouis rebus deducitur ortus.
Ergo quod rerum fudit primordia, certum est
Non potuisse suam non esse in corpore formam.
Hinc ultra humanae se se solertia mentis
Extendit, rursusq; alij referare latentis
Naturæ arcana, & mundi manifestius ortus
Tentarunt primos, rerumq; ostendere causas.
Atque hi non uno posuerunt omnia claudi
Corpora complexu, nec certos cingere fines
Naturæ loca, nec spatium hæc præscribere ullo,
Quandoquidem innumeri possint existere mundi.
Quare id, quod circum se se diffundit inane,
Esse infinitum, atque omnes excedere metas,
Quod nullæ claudant ora, nec finiat ullum
Extremum, careatq; omni quod denique fine.
Hoc intra immensum spatium uolitare minuta

SCIPIONIS CAPII LIB. I.

Corpora, quæ quoniam nequeant in frustra, minores
 Nec findi in partes quæ sint ea, nomine Graiij
 Dixerunt atomos; atque hinc elementa parentem
 Naturam, & cunctis formare exordia rebus;
 Dumque ea perpetuum uarijs per inane feruntur
 Motibus, & coeunt concursu corpora crebro,
 Nexibus inter se ualidis, & foedere firmo
 Coniungi, inque unum conuerti plurima corpus;
 Atque ita cunctarum rerum primordia certis
 Concilijs fieri, in lucemque exurgere certam
 Materiam, ex qua naturæ ducatur origo,
 Corporibusque fluant genitalia semina cunctis,
 Inde ubi sera dies actumque hæc finiat æuum,
 Rursus in antiquas atomos corrupta reuolui,
 In ueteresque iterum conuerti corpora partes:
 Sic rursus exigua immensum per inane uolare,
 Concursu donec coeuntia corpora crebro
 In noua iuncta modis miris elementa resurgant:
 Sic alios infinitum per inane creari,
 Solui alios, rursusque minuta in corpora uerti,
 Inque uicem his obitum contingere semper & ortum,
 Et posse innumeros hoc pacto existere mundos.

Hac prima omnigenam ratione effingere matrem
 Corpora naturam, cunctisque exordia rebus,
 Graiorum est multis suasum, quis semina mundi
 Prima fuit curæ & rerum cognoscere causas.
 Hæc eadem Latio illata est, natisque recepta
 Roma tuis, studio claris cultoque coruscis
 Eloquio, ante alios Italum qui primus amœnos
 Pieridum ingressus lucos è fronde perenni

De
 Nat
 Niti
 Hanc
 Expo
 Felix
 In reb
 Man
 Non i
 Largi
 Digni
 Magn
 Carmi
 Lumini
 Prosequ
 Dum m
 Imposita
 Sed
 Semina
 Obscuri
 A ratio
 Coelicol
 Illa regi
 Lumine
 Falso ita
 Namque
 Corporib
 In partes
 Nec mix
 Plusue

Detulit in Latium graio & helicone coronam,
Natura arcanas rerum dum pandere causas
Nititur, & rara deflagrat laudis amore,
Hanc pater admittens dulci Lucretius ore
Exposuit, blandoq; tulit super athera cantu.
Felix, si obscuris uerum cognoscere lumen
In rebus potuisset, mellifluoq; lepore
Mananti optasset rationem carmine dignam.
Non illo Aonidum quisquam de fonte liquores
Largius hausisset, nulliusq; inclyta nomen
Dignius aeternum loqueretur fama per æuum.
Magne pater, nostra ð ueniens ne deleat atas
Carmina, si solis radijs modo sidera quicquam
Luminis adijciunt, merito te semper honore
Prosequar, hocq; tuo uiuet cum nomine carmen,
Dum natura satis seruabit fœdera rebus
Imposita, & celso pendent lumina mundo.
Sed longe errarunt qui sic statuere parentem
Semina naturam rerumq; expromere causas,
Obscurismersi in tenebris, ueraq; remoti
A' ratione procul, qui nil mortalia summum
Cœlicolum curare patrem, casuq; putarunt
Illa regi, atherasq; animas ut corpora, uitæ
Lumine dilapso pariter succumbere leto.
Falso itaque est illis ea sic decernere suasum,
Namq; haud innumeris rerum primordia constant
Corporibus, paruisq; adeo, ut concidier ulla
In partes nequeant feruie minora secando;
Nec mixtum raris densisue in rebus inane
Plusue minusue datur, spatium nec inane uacansue.

SCIPIONIS CAPICII LIB. I.

Quod uero hæc rebus non sint exordia primis,
 Nec natura ortus dederint ea parua parenti
 Corpora, quæ nequeant frangi in partesue secari,
 Quæq; uacent numero late uolitantia certo,
 Hinc liquet, & uera poterit ratione probari.
 Nempe ea prima forent si rebus semina cunctis,
 Hære inq; uicem tangi iungiq; necesse
 Hæc foret, & se se per mutua necere certo
 Concilio, in certam quo sic commissæ coirent
 Materiam, inq; unum transirent plurima corpus.
 Hæc uero quia sic fierent, hærentia circum
 Parte alia atque alia fieret per corpora tactus,
 Cumq; alio atque alio hæreret quodq; undiq; corpus.
 Quare essent multæ omnino, quis mutuus inter
 Ipsa foret tactus genitalia corpora, partes;
 Atque ita nequaquam diuersis illa carerent
 Partibus, & spatio constarent singula certo;
 Vnde nec innumera hæc essent, cum cætera, quæ ex his
 Orta forent, minime sint infinita, sed illis
 Sit modus, & constent mensura singula certa.
 Sic itaque ex atomis nequaquam corpora gigni,
 Nec duci hinc rebus possunt exordia primis;
 Nec spatium porro in rebus contingere inane
 Possit, ut in cunctis extaret plusue minusue
 Corporibus uacui pro textura nexuque
 Cuiusque, in densisq; parum multumq; daretur
 In raris spatij impleret quod cuncta uacantis.
 Namq; nec in densis nec raris occupat ullum
 Corporibus spatium, nec inest in rebus inane.
 Quandoquidem genitis si quid contingere posset

D
 Corp
 Dum
 Angu
 Possit
 Partic
 Contra
 Sed no
 Corpor
 Quod li
 Quem
 Aut ita
 Assuet
 illum et
 Contrah
 Dirump
 Effract
 In spati
 Vq; adeo
 Id uer
 Inde etia
 Quemuis
 Afficit
 Quod fit
 Concept
 Ut quame
 Tantum
 Inuita illi
 Ut nil no
 Dum nec
 Idq; cucu

Corporibus uacui, raris quod maxime inesset,
 Dum laxæ partes essent, astringier, inque
 Angustum uel humana aliquod se cogere corpus
 Possit, ut hærentes inter compressior esset
 Particulas nexus, & se densaret in arctum,
 Contractumq; minus fieret totum undiq; corpus.
 Sed non ulla potis uis est rarissima quamuis
 Corpora in angustum spatium densare minusue.
 Quod licet in tenui penitus cognoscere flatu,
 Quem strato in campo tentum super æthera follem
 Aut iacere, aut forti salientem reddere pugno
 Assuetus iuuenis lentæ insufflauit alutæ;
 Illum etenim si quis pressando arctare, minusue
 Contrahere in spatium tentabit, scindier ante
 Dirumpiq; pilam, subitoq; exire tumentis
 Effracto flatum claustro, & uanescere cernes,
 In spatium arctari detur q̄ angustius unquam:
 Vsq; adeo certum est non esse in rebus inane.
 Id uero ex alia constat ratione, patetq;
 Inde etiam, quod dum contentum corpus, & intra
 Quemuis conclusum locum ita immutatur & omni
 Afficitur parte, ut totum densetur in arctum,
 Quod fit præcipue astrictum est ubi frigore corpus,
 Concepta calida uel discedente, necesse est
 Vt quantum spatij se arctante relinquatur illo,
 Tantum aliud corpus coniunctum repleat, ipsa
 Inuita illius quamuis natura repugnet,
 Vt nil non rerum admittat natura feratq;
 Dum nullum omnino spatium patiat inane.
 Idq; cucurbitula immisso perfusa calore

SCIPIONIS CAPICII LIB. I.

Aut carni impressa, aut cedenti concava cuiuis
 Materie ostendit, namq; hinc dum frigore cedit
 Obrepente calor, quiq; illa includitur aer
 Contrahitur, spatiumq; ideo minus occupat, & se
 Cogit in angustum, spatij non ulla uacare
 Pars datur, harenti sed succedente repletur
 Corpore quod reliquum est, alio licet ipsa resistat
 Illius & se se aduersum natura feratur,
 Ut nihil haud usquam spatij sit inane uacansue .
 Sic etiam fluxæ trahitur uis humida lymphæ
 Natura aduersante sui, si forte perustus
 Limoso in stagno clausæ in ualle iacentem
 Hausert inclusam terebrato hanc stipite messor,
 Illa subit, tractusq; loci quem deserit aer
 Occupat, & sursum salientis lubrica suctu
 Fertur, ut in rebus spatium non detur inane .

Ergo qui innumeros mundos statuere uacansq;
 Atque infinitum spatium quod parua teneret
 Corpora, concilijs quæ inter se harentia certis
 Omnia proferrent uitalis lucis ad oras,
 Errarunt uera longe a ratione remoti .
 Quare id quod uisum est alijs decernere rerum
 De causis mundi; ortu scrutemur, & ultra
 Pergamus super his illorum exponere sensus .
 Atque uidenda horum prior est sententia, certæ
 Qui nature unum esse infinitumq; putarunt
 Corpus, quo cælo ac terris, undisq; profundi
 Sint maris, & primis deducta exordia rebus .
 Atque hoc in spatium immensum diffundier extra
 Mœnia conuexi corpus flammantia mundi .

Hæc

DE
 Hac
 Nam
 Natur
 Corpor
 Ali ali
 Natura
 Corpori
 Aut ara
 Rite tar
 Prima f
 Prescrip
 Voluitu
 Constitua
 Non poss
 Aut igitu
 Materiam
 Aut eadem
 Aere uel l
 Sed qu
 Hi quoq;
 Namq; e
 Nature e
 Sed nec c
 Omnino,
 Et natura
 Esse a corp
 Ardua qu
 Inde pate
 Cuncta e
 Vnde era

DE PRINCIPIIS RERVM.

Hæc uero haudquaquam ratio est his tradita simplex.

Nam diuersa alij cœlo constare putarunt

Natura id corpus, quæq; ex hoc condita primis

Corporibus dias uenissent lucis ad oras.

Ast alij licet à cœli id statuere alienum,

Natura tamen esse rati sunt una eademq;

Corporibus qua unum ex his est, aut liquidus aer

Aut ardens ignis uel aquarum mobilis humor.

Rite tamen nulli corpus, quo exordia rebus

Prima forent cunctis, infinitumq; carensq;

Præscripto spatio, cœlum, quia tempore certo

Voluitur, & mensura finitum esse necesse est,

Constituerunt esse, quod illud uertier ullo

Non posset certo infinitum tempore corpus.

Aut igitur natura alia penitusq; remota

Materiam à genitis rebus primam esse putarunt,

Aut eadem è tribus est uno quæ in corpore primis,

Aere uel liquido aut igni tremulo ue liquore.

Sed qui materiam hanc rebus statuere creandis

Hi quoq; semoti uera à ratione uagarunt;

Namq; extra cœlum cuiusuis non datur usq;

Naturæ esse, ac non infinitum modo corpus,

Sed nec certa etiam cui sit mensura, nec ullum

Omnino, usque adeo è cœli nil finibus exit.

Et natura illud quo sint exordia rerum

Esse à corporibus cunctis non posse remota

Ardua quæ mundi amplectuntur mœnia corpus,

Inde patet, certa q; potest ratione probari,

Cuncta etenim dum se corrumpunt corpora in illud

Vnde erat his ortus demum se extincta resoluunt.

B

SCIPIONIS CAPICII LIB. I.

Namq; id quod rebus fundit primordia cunctis
Corpus idem est illæ sua cum se in semina uertunt,
In corpusq; abeunt unde his manauit origo ;
Sed quæ dissidium patiuntur corpora, certum est
Non nisi in horum aliquod uerti, quæ finibus ambit
Immensus late qui amplectitur omnia mundus.
Ergo id materies fuerit quod prima creandis
Corporibus, dederitq; nouo primordia mundo ,
Diuersum à mundi natura haud esse necesse est.
Quare pars eius rationis, qua noua rerum
Semina manare ex horum quæ ostendimus uno
Corpore decrerunt, similis magis altera uero est.

Sed qui hæc gignendis posuere exordia rebus
Errarunt, horumq; etiam sententia longe
Abfuit à ratione, ipsum dum semina corpus
Prima ferens rerum, extra lata existere cœli
Mœnia in immensum spatium statuere profundi ,
Et se se extendens omnes excedere metas,
Perpetuos fusum in tractus, nec finibus ullis
Comprehensum ; uera prorsus rationis egentes ,
Qui spatium hoc ingens mundi immensasq; cauernas
Vasto animo augere, & tantos protendere fines
Tentarunt meditando, inq; id se extollere mente
Quod nil sit nullone queat consistere pacto.
Ac si is qui cœli diffunditur undiq; tractus
Non satis ad speciem naturæ ususq; fuisset,
Cuius qui norint spatium quamq; omnia late
Finibus immensus claudat, non debeat æque
Quam tanta ips moles esse admirabile quicq; .
Sed quæ corporibus uis est ostendit eadem

DE PRINCIPIIS RERVM. IO 2

Natura haud posse infinitum existere corpus,
 Qua est horum quoduis quod coelum clauditur intra.
 Ex illis etenim aut graue quodq; est, aut leue corpus;
 Et grauia in præcep̄s recta mundi q; feruntur
 Ad medium deorsus pressanti pondere tracta;
 At contra è medio sursum tendentia recta
 Tolluntur leuia, eq; imo sublata resurgunt;
 Atque intra coelum sic corpore cun̄cta mouentur.
 Ast infinito in spatio non est locus usquam
 Omnino medius pars certa aut terminus ullus:
 Inde infinitum haudqua q̄ leuitate daretur
 Extolli aut pressum delabi pondere corpus,
 Dum locus huic superus non usq; aut inferus esset
 Quo se se ferret, regio nec certa, neque illi
 Hi possent certi prorsus contingere motus,
 Qui natura agitant quæ claudit corpora mundus.
 Quare ex illorum natura existere corpus
 Nequa q̄ id posset certo quod sine carenet.
 Ergo siue alia id corpus constare putarint
 Natura è genitis rebus, quod certa creandis
 Corporibus tulerit genitalia semina cun̄ctis,
 Siue eadem qua aer ignis ue humor ue fuissent,
 Esse infinitum nequa q̄ posse fatendum est.
 Hac de principijs uarie decernere rerum
 Est alijs uisum atque alijs qui deuia longis
 Per nemora errarunt seclis altosq; recessus,
 Dum cupide exquirunt naturæ claustra latentis
 Ingredi, & arcanas mundi cognoscere causas.
 Nunc age mens hominum quid uestigauerit ultra
 His super, & quæ iam late sententia rerum

SCIPIONIS CAPIICII LIB. I.

De ortu per magnas admissa est undiq; gentes
 Expediam ; iuuat in lucos penetrare silentes,
 Perq; alta umbriferi nemoris deserta uagare ,
 Dum claro obscura studeo referare reperta
 Carmine, & arenti latices inducere campo
 Aonidum uiridi e' luco, quo terra liquore
 Emitterat madefacta nouo de gramine flores,
 Vnde mea insignis pingatur laurea fronti .
 - Sed iam quæ late inualuit sententia cunctis
 Obseruata diu de ortu dicenda parentis
 Nature, & prima nascentis origine mundi .
 Materiam primam qua rerum corpora consistunt
 Cunctarum in tenues quæ oriuntur luminis oras,
 Quæq; perempta atri uis leti dura resoluit ,
 Quatuor in rebus statuerunt, igne, anima q;
 Humentis lymphæ ac terra ; quis cætera gigni
 Corpora cuncta rati e' primis elementa uocarunt .
 Et coniuncta quidem in reliquis ea quatuor esse
 Omnibus, ac genitis confusa admistaq; rebus ,
 Naturam per se ipsa habeant cum singula certam .
 Hinc fore simplicia in puraq; existere prima hæc
 Natura, at mista & compacta his cætera primis .
 Namq; in corporibus cum frigus inesse caloremq;
 Aspicerent, calida uno eodemq; haud posse putarunt
 Corpora principio genitali, & frigida oriri.
 Aduersatur enim frigus pugnatq; calori ;
 Sic quoq; cum ariditas insit tum liquidus humor
 Corporibus, quæ etiam res mutua praelia miscent,
 Arida non posse atque humentia corpora gigni
 Principio ex uno, & communi e' matre creari.

D
 Qu
 Per
 Vn
 Qui
 Alter
 Nam
 At u
 Frigi
 Arid
 Hum
 Sed
 Vnde
 Quat
 Quæq
 Arent
 Quatu
 Singul
 Certa
 Corpor
 Esse au
 Natur
 Et tep
 Teller
 Quatu
 Res sup
 Esse in
 Cum
 Mater
 Semin
 Cunct

Quatuor his uero ratio est affectibus illa.
 Per cuncta aerias quæ oriuntur corpora in auras,
 Vnus ut aduersus sit cuius de tribus uni
 Qui superant, reliquis e binis differat idem
 Alterutri; porro a reliquis non discrepet hilum.
 Nam quæ cuncta calent penitus frigentibus obstant;
 At uero hæc aut humida sint aut sicca necesse est.
 Frigida sunt itidem calidis aduersa, sed illis
 Arida uel uis est aut humens, sic quoq; certis
 Humida dissidijs inter se atque arida certant,
 Sed natura calens horum uel frigida utrisq; est,
 Vnde quater geminos certum est in rebus inesse
 Quatuor affectus genitis, quæ arentq; calentq;
 Quæq; hument calida, & quæ frigent humida, quæq;
 Arenti e natura immisto frigore constant.
 Quatuor esse igitur statuerunt prædita binis
 Singula per se rerum elementa affectibus, unde
 Certa quater diuersa foret genitalis origo
 Corporibus, natura creat quæ diues & auctat.
 Esse autem calidaq; ignem arentisq; putarunt
 Natura, & lymphæ humorem frigere liquentis;
 Et tepidum humere aera, magnæ frigore brutum
 Telluris corpus permisto arere parentis.
 Quatuor ipsa autem sunt credita corpora cunctas
 Res supra ortas pura, & qualia prima necesse est
 Esse in corporibus quæ sunt elementa creandis.
 Cum uero cunctis eadem sit rebus origo
 Materia, ex alioq; aliud non ducere corpus
 Semina principio pote sit, dum exorta quaternis
 Cuncta e corporibus posuissent semina primis,

SCIPIONIS CAPICII LIB. I.

Quatuor hæc etiam esse in re una quaq; fatenti
Iuncta necesse fuit, primisq; his cætera mistis
Corpora produci ex elementis primaq; cunctis
Confusa in genitis admistaq; corpora rebus,
Inq; unum è puris fieri coeuntibus ipsis
Materiem rerum quascunq; sub ætheris oris
Arida producit tellus aut mobilis humor.
Id uero in gignendis soluendisq; putarunt
Corporibus nosci, dum res per prima uiderent
Quatuor hæc gigni in lucem extinctasq; resolui.

Suppositis etenim fornax calcæria flammis
Dum calet, & duri ardenti torrentur ab igne
Inclusi silices, natium pondus in auras
Atherias abit, atque urendo densa dehiscit
Materies, quodq; è rapida de marmore flammæ
Demitur excocto in tenuem se se æra uertit.
At silice ex ipso si ferro alliditur, ardens
Scintilla, & calidus frigenti excuditur ignis.
Præterea in lapidem tellus densatur, idemq;
Liquidus in marmor densando cogitur humor.
Sic illis igitur uisum est elementa creati
Per prima hæc genitas res corruptasq; resolui.
Namq; rudi è terra, teneroue humore coacto
Fit lapis, unde aer, & candens gignitur ignis.
Sic quoq; cum dubij subeunt certamina belli
Ferro instructæ acies, & totis uiribus hostes
Mutua confertis exercent prælia dextris,
Dum caua terribili tinnitu pulsa resultant
Arma, uomunt crebros gladijs tudentibus ignes.
Præterea duris sonipes calcaribus actus

Dum salit, & silices ferratis calcibus urget,
 Excudit rutilos ignes, soleaq; latentem
 In tenues acer scintillam dissipat auras.
 Defossi quoq; pars chalybis rubigine sensim
 Exesa in terram putrescit, at aera soluit
 Se pars in tenuem leuibusq; adiungitur auris.
 Idem etiam fornace chalybs ardente liquefcens
 Humorem in tenerum dissoluitur, & noua fusis
 Ducitur è riuo feruenti forma metallis.
 Collisis etiam diffundi cernitur ignis
 È trabibus, duraq; abstrusam ex arbore flammam
 Excudi, montesq; procul fumare minaci
 Ventorum impulsu se se allidentibus alto
 Stipite concusso patulis per mutua ramis,
 Flammaramq; globos undantes surgere in auras.
 Deniq; dum magnos natiua incendia montes
 Ruētare, & calidas in cœlum uoluere flammam
 Aspicerent, tepidosq; ardenti exurgere fontes
 Tellure, & magnos antra exudare uapores;
 Sulphureosq; lacus uasto cum murmure ab imo
 Misceri, & rapidis tolli feruoribus undas,
 Flammaram in genitis abstrudi semina rebus
 Omniaq; ignigenas æstus calare putarunt.
 Tum uero omniferam uaria ex humore uidebant
 Corpora naturam molli producere matrem;
 Frondosasq; comas nemorum stirpesq; feraces,
 Ac ueris frondentis opes, & gramina læta;
 Et quæ præterea è fœcundis plurima promit
 Visceribus terra fluuido manare liquore,
 Et liquidis teneri è guttis coalescere roris,

SCIPIONIS CAPIICII LIB. I.

Quæ uigor excedens proprius cum extincta relinquit,
 Tellurem in putrem partim corrumpier, auris
 Misceri partim, inq; animam transire liquentem.
 Compositis igitur cunctis elementa putarunt
 Quatuor hæc ideo coniuncta in rebus inesse,
 Singulaque immistis constare his corpora primis,
 Quod mistum aspicerent e' quopiam oririer ipsis
 E' primis quoduis se in cætera soluere corpus.
 Atque ita dum mista exoriuntur corpora, dumq;
 Demittunt primam hæc eadem resoluta figuram,
 Miris iuncta modis naturæ prima putarunt
 Omnigenæ in quouis mistorum semina nosci.
 Sed iam quæ de corporibus sunt tradita primis
 Quatuor, & longis uulgata admissaq; seclis
 Quàm recta fuerint ratione inuenta uidendum est.
 Idq; indagandum in primis, hæc ducitur unde
 Traditio, an quoniam quos supra ostendimus ortis
 Esse quatergemini affectus uarij; uidentur
 Corporibus, gigni sic corpora mista necesse
 E' puris diuersi affectus quis quater insint;
 Ut quoniam uarijs distant se affectibus inter
 Conditæ, principio possint non omnia ab uno
 Manare, e'q; eadem produci corpora matre.
 Namq; e' principio quædam contingeret ortus
 Accipere affectus ydem cui prorsus inessent;
 Principium uero reliquis foret omnibus ipsum,
 Cui affectus ambo aut esset contrarius alter;
 Nam cunctis seu sint naturæ corpora mistæ,
 Seu puræ gemini primis e' quatuor illis
 Affectus insunt; ni sicca humore liquenti,

Frigore seu densanti laxantiue calore,
 Ut si corporibus cunctis foret una creandis
 Materies aqua; quod Graij qui noscere mundi
 Semina tentarunt quidam statuere priores,
 Frigida constarent atque uda affectibus iisdem
 Corpora, prima quibus rerum genitalis origo,
 Aut arentibus & calidis diuersus uterq;
 Affectus, calidis uero atque humentibus alter.
 Idq; etiam omnino contingeret, omnibus aer
 Si foret aut tellus genitis aut ignis origo;
 Siue etiam ex ipsis duo si primordia rebus,
 Ut quondam uisum est non nullis, sola fuissent,
 Aut si forte tria, id fieret quoq; praedita quaedam
 Corpora ut ex alijs q̄ prima affectibus essent.
 Quandoquidem affectus, geminis quis singula constant
 Corpora; diuersi in rebus quater omnibus insunt.
 Ergo quater geminis quod sint affectibus ipsis
 Corpora diuersa se se inter praedita, uisum est
 Et dubio procul admissum, prima omnibus esse
 Quatuor omnino genitis exordia rebus,
 Cum quibus haudquaq; quae ex his sunt codita partim
 Corpora conueniant, his partim caetera pugnent;
 Sed quibus & pura mistaq; affectibus ipsae
 Res constant, cum principijs orientia prorsus
 Corpora conueniant, nec ab illis caetera distent.
 Haec elementorum ratio ex affectibus hisdem
 Quatuor inter se diuersis, uerius inde
 Praecipue uisa est, quod cum sint pura necesse
 Esse ea corporibus quae sint elementa creandis,
 Quatuor haec supra quae ostendimus ignis & aer

SCIPIONIS CAPICII LIB. I.

Humorq; & tellus, sunt pura credita prorsus
 Naturæ, non plura illis numeroe minore.
 Id uero haud sensu tantum, sed posse per ipsos
 Affectus etiam nosci ratione putarunt.
 Quod cum affectibus, ut prædictum est, singula binis
 Puraq; ac mista naturæ corpora consent,
 Cumq; quater diuerse affectus omnibus insint
 Corporibus gemini, diuersis quatuor esse
 Prædita prima modis sit corpora pura necesse
 Non minus ac mista, atque ideo quæ semina cunctis
 Corporibus dederint, elementa fuisse quaterna.
 Nunc uero id primum inspiciamus, quatuor illa
 Quæ pura & reliquis sunt prima exordia cunctis
 Tradita corporibus, tellus, aqua, spiritus, ignis,
 An quater inter se diuerse affectibus illis
 Consent, ut nequaquæ affectibus omnia primis
 Composita à puris elementis corpora distent,
 Ut calidus siccusq; ignis, sit frigida & humens
 Lympha, calens aer natura atque humidus idem,
 Omnipara arescens permixto frigore tellus.
 Esse autem tales certum est ignemq; liquoremq;,
 Ast animæ ardorem, telluri frigus inesse,
 Nec ratio admittit nec uis capit ardua mentis.
 Nam quoduis ut sit corpus frigusue calensue
 Accipimus sensu eiq; effectu noscimus ipso;
 Quare sic demum naturæ spiritus esse
 Credetur calida, afficiat si admota calore
 Corpora; frigentis contra censebitur ipsa
 Frigore si tellus hærentia corpora denset.
 Quandoquidem summe afficiunt frigusq; calorq;.

DE
 Ergo
 Per se
 Nec p
 Affec
 Conti
 Quatu
 Dum f
 Quatu
 Natura
 Vnde p
 Quand
 Natura
 Ac prin
 Post an
 Id uero
 Natura
 Quo per
 Accipiunt
 Prædita e
 Frigescunt
 Frigentis
 Nam qu
 Vim tam
 Illa etenim
 Supposito
 Aestuat, in
 At contra
 Comparat
 Natura
 E' calido

Ergo animam calidi si non emittere quicquam
Per se ostendemus, sed magnum reddere frigus
Nec per se quicquam tellurem frigore matrem
Afficere, ac magnum potius præbere calorem;
Contingit stare ut nequeat labemq; minetur
Quatuor his moles naturæ fulcta elementis,
Dum frigere animam apparebit, terramq; calere.
Quatuor his primis nequaq; ut quater insint
Naturæ ex primis diuersæ affectibus illis,
Vnde patet reliquis haud esse hæc semina rebus,
Quando corporibus fuerint si exordia plura,
Naturas esse his plures uariasq; necesse est.
Ac prius omnigena est terra de matre uidendum,
Post animæ qua uis constet natura liquentis.
Id uero hac in re attendendum est, in ratione
Naturæ, affectu quæ uis censerier illo
Quo per se ac propria uis constant corpora, non quem
Accipiunt aliunde, & quo facile afficiuntur;
Prædita enim per se natiuo multa calore
Frigeſcunt facile, facileq; calentia contra
Frigentis quæ sunt naturæ corpora fiunt.
Nam quid frigidius lymp̄ha est natura? rigentem
Vim tamen ingenitam facile calefacta relinquit.
Illa etenim conclusa utero fumantis abeni,
Supposito largos astus si concipit igne,
Aestuat, ingentiq; furit tumefacta calore.
At contra quisq; si animantium corpora lymp̄hæ
Comparet atque animæ, per se constare calenti
Natura noscet; nam uita animantibus ipsis
E' calido constat, facile tamen illa calorem

SCIPIONIS CAPIICII LIB. I.

Natiuum rigido torpentia frigore linquunt .
Cum forte in Scithicis brumali tempore campis
Horrida tempestas late desæuit, & acri
Frigore densatur tellus, montesq; niuales
Præcipitat gelidus grauidis è nubibus æther,
Omne hominum genus, & mutarum secla ferarum
Pertentat subiens ima in præcordia frigus ;
Tum multis uita in tenues dilabitur auras,
Et concreta calor uitalis corpora linquit.
Balantumq; greges pereunt armenta; lata;
Et rigido passim uolucres ex æthere lapsæ,
Extinctisq; coit frigans per corpora sanguis.

Ipsa igitur tellus natura frigida non est
Propterea, è liquidis lapsos quod nubibus imbres
Dum bibit aut humore alio madefaeta liquenti est,
Emittit frigus, namq; id non reddere tellus
Apparet, sed qui natura est frigidus humor.
Ille etenim arenti dum terra emittitur ipsa
Afficit admotum torpenti frigore corpus.

Sed nec quod lapidum natura est frigida, terram
Vi quoq; frigenti omniparam constare putandum est,
Ossa themis quamq; cecinit iactanda parentis,
Tempore quo undiuomo absorptis mortalibus imbre
Deucalion genus humanum reparauit, & orbem
Per uacuum lapides iecit, tenuiq; repente
Infusa caluere anima frigentia saxa.
Nam neque qua lapides tellus ui constat eadem,
Quandoquidem lapidū haud una est natura, sed horū
Diuersis ualde naturis prædita uis est.
Vis etenim propria est humore carentis arenæ.

Gypsus item & Calybum uena, & quæ talia tellus
 Educit, propria natura singula constant.
 Atque his non eadem quæ ipsi uis insita terræ est.
 Quare telluris ratio dum quæritur, illa
 Excludenda procul sunt, indagandaq; puræ
 Telluris uis est, num per se frigora reddat,
 An caleat, tenuem ne animam præstet ue calore.
 Hæc uero ut certa possint ratione probari,
 Præcipue ex sensu dabitur tibi nosce animantum.
 Nam cum seuit hiems, & cælo frigidus humor
 Densatur, caniq; ruunt e' nubibus imbres,
 Non loca tecta modo exesiq; in rupibus antra
 Arcendam ad pluuiam quærun, sed uiscera terræ
 Rimantur penetrantq; feræ, quis frigora uitent
 Seq; magis calida condant tellure sub ima,
 Frigus ubi & gelidi deuitent uim aeris acrem,
 Nec temere è latebris rigida sub tempora brumæ
 Tristia defossis degentes ocia terris
 In lucem ueniunt, cælo ni clarus aperto
 Sol prodit radijsq; patens fulgentibus aer
 Forte repercutitur, solitoq; affecta tepescit
 Terra magis, densæ frigiunt dum ex æthere nubes,
 Sed contracta cauis gelido procul aere condunt
 Corpora, uere nouo donec producit aperto
 Terra sinu nitidis distinctas floribus herbas,
 Et uarios promit non uno e' semine foetus.
 Tunc horrens segni resolutus membra ueterno
 Egreditur, fossasq; domos terræq; latebras
 Deserit, atque situm willis deformibus ursus
 Excutit, & totum se ad solem lan. bit apricum.

SCIPIONIS CAPICII LIB. I.

Et mutum quodcumq; genus brumale perhorrens
 Frigus & acre gelu sub terra conditur ima,
 Non prius optatam lucem coelumq; reuifit,
 Quam calidis gelidus tepesciat sotibus aer,
 Verq; hyemem fuget informem glaciemq; relaxet.
 Ipsa igitur quot bruma tegit tellure sub alta,
 Sub latebrisq; gelu uitant animantia cæcis,
 Ostendunt tenuem natiuo ut bruta calore
 Exuperet tellus animam, illiusq; tepentem
 Naturam ex horum dabitur tibi noscere sensu,
 Et contra ut gelida ui constet liquidus aer.

Id uero ex sensu non tantum nosse animantum,
 Sed rebus licet ex cunctis tibi cernere, possunt
 Quas tenuis calor afficere aut penetrabile frigus.
 Namq; liquens aer, & tellus arida per se
 Tantum si afficiant, nec solis ab igne calescant,
 Admotum quoduis animæ frigescit ab illa
 Corpus, idem crebra cinctum tellure tepescit.
 Hæc tamen ex multis poteris cognoscere rebus
 Arida quas tellus aut humidus afficit aer,
 Præcipueq; patent è mollis corpore lymphæ.
 Hæc etenim nostrum cum sol obliquius orbem
 Despectat, radiosq; minus concreta rigenti
 Terra gelu in liquidum phoebeos aera reddit,
 Visceribus uenisq; magis calet abdita terræ.
 At quæ per campos se se diffundit apertos,
 Et teneræ uacuis animæ coniungitur oris,
 Non modo uim retinet gelidam, sed sæpe nitentem
 In glaciem, pigrumq; gelu concreta rigescit.
 Vnde patet celerem ut sistant labentia cursum

DE I
 Inq; non
 Via; na
 Voluere
 Sol ubi d
 Frigescit
 Caruleas
 Ipsum eti
 Cingitur
 Aduersoq;
 Oceanum
 In glaciem
 Ergo quod
 Vt gelidum
 Quapropter
 Non modo
 Censendum
 Admoto, te
 Atque etiam
 Omnino ign
 Constabit na
 Sed gelidæ
 Non ipsam
 Sed uideat
 Natura inf
 Admotumq;
 Ipse ante
 Illius ut frig
 Producatq;
 Grandinis
 Atque ade

Inq; nouum subito concreſcant flumina marmor ;
Vtq; uagus tumidum magno cum turbine in æquor
Voluere præcipites ſuetus dannubius undas,
Sol ubi decedens udum declinat ad auſtrum,
Frigescens lymphæ qua dorſu ſpiritus hæret,
Ceruleas coit in cruſtas glaciemq; rigentem.
Ipsam etiam ad ſeptem tellus qua extenſa triones
Cingitur offuſus pallet dum nubibus aer,
Aduerſoq; nitet phæbi fax fulgida in orbe,
Oceanum ſtringi perhibent, uitreamq; coire
In glaciem, & late undiſonum concreſcere marmor .
Ergo quod iunctum corpus tellure caleſcit
Vt gelidum id reddit natiua ſpiritus hærens .
Quapropter tellus animæ collata liquenti
Non modo non gelida eſt, illi ſed frigus ineſſe
Cenſendum ; contra, quantum non ſole tepeſcit
Admoto, tenuis natura ſpiritus alget .
Atque etiam ſi quis per ſe conſideret ipſum
Omniuagum, ſiccæ nec comparet æra terræ,
Conſtabit naturæ illum non eſſe calentis,
Sed gelidæ omnino, & rigido qui frigore terram
Non ipſam tantum, terrenaq; corpora uincat,
Sed uideatur aquis etiam non eſſe rigenti
Natura inferior, frigereq; non minus illis,
Admotumq; acri perſtringere frigore corpus .
Ipſe autem uſque adeo per ſe ſe eſt frigidus aer,
Illius ut frigus ſtringat uis ſola pruinam,
Producatq; niues gelidas ; tenerumq; liquorem
Grandinis in duræ crepitanſia corpora uertat .
Atque adeo certum eſt ui animam conſtare rigenti,

SCIPIONIS C APICII LIB. I.

Vt madidam se se tenuis qui colligit humor
 In pluuiam, solito cum fit sublimior, astu
 In medio quoque densetur, concretaq; fiat
 Grando, & flauentes late prosternat aristas;
 Quandoquidem terræ qui obducitur infimus aer
 Quantum eadem solis radios percussa coruscus
 Reflectit tellus calefit, gelidamq; relinquens
 Naturam, emittit calidos quos concipit æstus;
 Præcipue æstate in media, uehementior ille
 Aera cum pulsat reflexus, quod ferit ipsam
 Tunc minus obliqui solis uis ignea terram.
 Altier æst aer quo non pertingere solis
 Reflexus potis est, friget, semperq; rigenti
 Vi constat, quoniam natura est frigidus aer.
 Nec secus ac mollis reddit frigentia liquor
 Admota & gelida ui stringit corpora, quo fit
 Vt pluuius coeat fluor, & concreta rigente
 Aere præcipitet magno cum turbine grando.
 Quapropter plane constat, per se aera quoduis
 Afficere admotum torpenti frigore corpus,
 Naturaq; illum prorsus frigere, suaq;
 Reddere ui magnum quocunq; in tempore frigus.
 Quatuor ergo illis ratio ex affectibus inter
 Se se diuersis nil rebus quatuor ipsis
 Conuenit exortis quæ sunt exordia prima
 Tradita corporibus cunctisq; elementa creandis.

Namq; nec humor inest calidus nec frigida in illis
 Ariditas, cum & lymphæ fluens & mobilis aer
 Quæ sunt humentis naturæ, ui quoq; per se
 Frigenti constens, ex his quæ ostendimus, ambo.

ipsa

*Ipsa autem cui vis arens est insita tellus
Sit potius calidæ naturæ qualis & ignis.
Quod si ut deductum est, ea corpora quatuor, ima
Tellus, & mollis liquor, aer, ac leuis ignis,
Quatuor haud primis sunt his affectibus inter
Se diuersa quater, naturæ corpore quales
Quatuor in genito certum est existere quouis,
Omnino constat non hæc affectibus esse
E' primis ipsis orto in quocunq; quaternas
Corpore naturas, cunctis elementaq; prima
Ac rerum omnino si exordia plura fuissent,
Diuersa inter se, & natura singula, uiq;
Esse sua, à reliquisq; foret differre necesse.
At uero haudquaq; sunt talia quatuor illa
Corpora, sed cum alio natura singula eadem.*

LIBER SECVNDVS.

Corpora qui primus descripta pingere forma,
 Certum opus assimilans studuit, pingensq; referre
 Naturam, humanæ digitum circum tulit umbrae;
 Lineaq; oppositum conspecta est ducta referre
 Corpus, & effigiem similem sic ponere uero.
 Hinc rerum species imitari certius arte
 Inuenta, & molles alij miscere colores
 Cœperunt, propriumq; decus sensim addere formis;
 Conati certum pingendo ostendere morem
 Naturæ, atque umbras rerum monstrare sequaces.
 Vnde ipsos modo non spirans elisit imago
 Artifices, natiua ratos se ponere, pictor
 Quæ uaser in tabulam mira deduxerat arte.
 Sic hominum incipiens sensim mens dedala partes
 Certius expressas picto est imitata, rudisq;
 Succedens uitia expolijt solertia secli,
 Tantum acuit longo ingenium se tempore dulci
 Dum demonstrandi naturam flagrat amore.
 Sic & qui arcanos ortus ostendere rerum
 Primaq; nascentis cœpere exordia mundi
 Ex alijs alias naturæ ducere causas
 Aggressi, uarie super his statuere, diuq;
 Certarunt penitus rationem exquirere ueri,
 Et cæca eripere humanas caligine mentes,
 Donec longa dies, uariosq; excultata per usus
 Mens iter inuenit ueri ad sublimia templa,
 Et certas rerum, quantum non impedit ægra
 Mortalis ratio, causas ostendit, & ortus,

DE
 Que m
 Abdita
 Ante oc
 Omnia p
 His igit
 Quid sit q
 Est eius sc
 Vt plura,
 Vtique ill
 Corporib
 Atque an
 Hac mon
 Ac ratio
 Principij
 Et nunc m
 Semina qua
 Porro id cau
 Annuat his
 Tunc dem
 Principium
 Progenitis
 Atque in q
 Et talis cur
 Vt uocum p
 Sit signata
 Prima elem
 Cuncta ora
 illius sonus
 Talia enim
 Esse quecun

Quæ modo tam densis procul inde ambagibus actis,
 Abdita naturæ cupientes claustra subire,
 Ante oculos interq; manus exposita tuentur,
 Omnia pierio à nobis conspersa liquore.

His igitur statuendum est perspicueq; tenendum
 Quid sit quod dicunt elementum, & uis ratioq;
 Est eius scrutanda rei noscendaq; primum,
 Ut plura, anne unum sint rerum semina corpus.
 Utque illud cunctis fuerit quod origo creandis
 Corporibus reliquis liceat discernere quid sit,
 Atque animis rerum naturam noscere auentum
 Hac monstrare nouo ac dulci comperta labore.
 Ac ratio omnino duplex est corporum in ipsis
 Principijs ex materia, ex formaq; petita,
 Et nunc materiæ primos tractabimus ortus
 Semina quæ mundi rerumq; elementa uocamus.
 Porro id cum liquido, naturæ conditor ausis
 Annuat his tantum, & uera ratione probarim,
 Tunc demum quæ sint ostendam exordia formæ.
 Principium namq; id rebus datur omnibus, ex quo
 Progenitis primus reliquis deducitur ortus,
 Atque in quod redeant demum resoluta necesse est.
 Et talis cuncti naturæ elementa putarunt,
 Ut uocum primas, quarum quod quæq; figura
 Sit signata sua deductum est littera nomen,
 Prima elementa uocant primis quod uocibus his fit
 Cuncta oratio, ad extremumq; resoluatur ipsas
 Illius sonus in uoces, unde illi erat ortus.
 Talia enim haud rerum cunctarum corpora prima
 Esse queunt, si plura ea sunt, ut detur in illis

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Esse gradus quosdam, per quos concrefcere possint
 Dissoluiq; eadem, eaq; alio primordia sumat
 Ex ipsis aliud, nam quod sua semina ducit
 Ex alio, non est reliquis id rebus origo.
 Syllabæ enim uocem efficiunt, minime tamen ipse
 Sunt uerborū elementa, quod haudquaq; datur, ortum
 Ut primo tradant hæ uerbis litteræ ut ipse,
 Et neque in extremas oratio soluitur illas.
 Syllabæ & ex ipsis uocum fiunt elementis,
 Inq; eadem demum redeunt extrema soluta.
 Quapropter primis oratio manat ab illis,
 Non etiam ipse sunt uerborum syllabæ origo.
 Sic in principijs natura haud est elementum
 Id corpus quo non contingit cuncta creari
 Ex primo, aut in idem extremum resoluta redire,
 Fitq; ipsum ex alio, inq; aliud se soluit abiq;
 Sed prima id prorsus genitis est rebus origo
 Atque elementū, ex quo, ut dictū est, concrefcere primo
 Cætera, in extremumq; resoluier omnia certum est.
 Ipsumq; ex alio nequaquam semina ducit,
 Inq; aliud nulla se se ratione resoluit.
 At reliquis si prima quidem quis semina rebus
 Plura elementa esse, hæc credat tamen ipsa creari
 Inq; uicem solui, uera à ratione recedit.
 Nī recte is dici in lapidem dissoluier undam,
 Ac terram putet è ligno concrefcere putri;
 Sed lapides contra recte ex humore creari
 Dicuntur, lignumq; in terram putre resolui.
 Sic cum ex unda aer fit, nequaquam ille creatur
 Ex humore, sed in lympham dissoluitur aer.

DE
 Quam
 In nat
 Ergo da
 Atque i
 Contra,
 Laxanda
 Non ulla
 Alterum
 Sed quo
 In corpu
 Quod se
 Concrefc
 Quatprop
 Mutuo, &
 Quod si e
 Corporib
 Concretu f
 Atque om
 Posteriores
 Duxerunt
 Haud dub
 Esse eleme
 Atque in q
 Concretu
 Quare his q
 Perfpectis, a
 Principium
 Nam cum
 Competu
 Ex primo, &

Quum uero fit aqua ex anima, non soluitur unda
 In naturam aer, ex hoc sed cogitur humor.
 Ergo aqua cum fit, eam cōcrescere ab aere certum est.
 Atque hunc in lympham minime dissoluier, ipso
 Contra, ubi fit, nequaquam anima ex humore creatur.
 Laxando tenuem sed in aera soluitur unda.
 Non ullum uero se uertere corpus in unum
 Alterum idem dabitur, soluendo itidemq; creando,
 Sed quodcumq; aliunde creatur, constat id ipsum
 In corpus, dissoluendo non ire creando.
 Quod se soluit in alterum, id ipsum rursus ab illo
 Concreescens non se soluens prodire fatendum est.
 Quapropter nequeunt elementa, nec ulla creati
 Mutuo, & hæc eadem se se inter corpora solui.
 Quod si elementa ortis reliquis sunt semina prima
 Corporibus, nequeuntq; inter se se illa uicissim
 Concretu fieri, atque in idem resoluta redire,
 Atque omnes concretæ res cunctaq; solutæ
 Posteriores ijs sunt, ortus unde creatæ
 Duxerunt illæ, atque in quæ rediere solutæ,
 Haud dubio apparet, quod supra ostendimus, illud
 Esse elementum, ex quo rerum concretio primo
 Atque in quod postremum fit resolutio, & ipsum
 Concretum non est, nec quod dissoluitur unq̄.
 Quare his quæ haud dubia et clara ratione probantur
 Perspectis, uia certa patet, quæ nosse elementum
 Principiumq; datur, quo rerum copia manat.
 Nam cum naturæ quæsitis partibus, illud
 Compertum fuerit corpus quo cuncta creantur
 Ex primo, & quod in extremum omnia dissoluuntur,

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Hoc elementum esse, & cunctis hinc semina duci,
Corporibus certo liquet, & res indicat ipsa.
Ergo creandi quod præstat primordia corpus
Et dissoluendi finem uideamus, ut illud
Principium exortis detur genitabile rebus.
Id uero hac in re ualde est dubitabile, an ignis
Cuius materia apparet tenuissima, primis
Sit ne ex corporibus, prima est ut quatuor inter
Corpora decretum, quando concreta per ipsum
Ignem præcipue dissolui corpora certum est.
Atque id magnopere est mirum, posuere quod ignem
Corporibus primis ex illis quatuor unum;
Quod minime liquet an natura est præditus ignis
Corporea; ac magis est illud dubitabile num sit
Corpus, quàm primis unum si ex quatuor illis.
Quare est noscendum in primis, corpus ne sit ipse
Ignis ut & tellus undæq; & liquidus aer.
Ac talis prorsus natura est corporis, insine
Ut species illi quauis, hærendoq; se illic
Contineant & sit speciei subdita prorsus
Materies cuius, corpus quam sumpsit id ipsum.
Porro quicquid inest natura corpori, & illi
Insidet, haud corpus species sed corporis hoc est,
Corporeamq; esse speciem haud pote corpus eandem.
Ac noua natura cum forma accesserit ipsi
Corpori, ab hoc prior euanescat forma necesse est;
Nec ratione queunt ulla subiecta in eadem
Materia incolumes distinctæ existere formæ
Rerum, quis uariis naturæ contigit ortus.
Sæpe autem incertis penetralem cernimus ignem

Corporibus, rutilo quoties ardere calore
 Contingit ualidas quercus, ferriq; metalla,
 Et salices duros, nanq; hac cum feruidus ardor
 Afficit, & ualido ignescunt correpta uapore
 Sunt eadem nec ab igne prior sublata recedit
 Forma illis, ac non ignis sed ea ignea fiunt;
 Atque ignis non ut natura propria forma,
 Certa sed ut species est ipso in corpore inharens,
 Dum natura illic alia est quæ in robore tosto
 Insidet aut ferro, uel in his quacumq; colorat
 Ardor, & irrepens ignis color aureus ambit.
 Non etenim una dari poterit, quod diximus ante,
 Materia ut teneat naturas subdita binas.
 Ergo cum ipsius talis natura sit ignis,
 Ut certo insideat cui sit sua corpora forma,
 Quodq; sua consistat ui, liquido patet ignem
 Nequaquam corpus speciem sed corporis esse;
 Nec constare sua per se ui posse, sed ipsum
 Omnino certis harendo in rebus inesse;
 Et quoduis propria corpus constare necesse est
 Natura, & certa per se consistere forma.

At uero si qui non hunc quem cernimus ignem
 Esse id contendant primum genitabile corpus,
 Sed procul à nobis alia in regione locatum;
 Quam nequeunt sensus mortales cernere, & illum
 Ignem elementū purum esse, & super omnia simplex;
 Id posse haud ullo certum est contingere pacto,
 Quandoquidem certum si usquam esset corpus, idē esse
 Nulla alibi posset ratione quod accidit ipsi
 Corpori, & à nobis species quod dicitur harens;

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Quod minime in rerum natura sit dare quidquam
 Quod certum per se se alibi sit corpus, idemq;
 Sit species alibi subiecto in corpore inherens,
 Quare omnino ignem corpus non esse fatendum est,
 Quod speciem constet subiecti hunc corporis esse.
 Nec pote corporeum est ullis regionibus ignem
 Ardere, & celsi subter noua moenia mundi
 Hoc elementum esse, ac uana est ea fabula, mentes
 Implicitas longis cæcas ambagibus urgens.
 Nec magis id uera ductum à ratione putandum est,
 Quam cælo aduectum terris, fictoq; dedisse
 Mortali infusam uitæ primordia flammam;
 Tempore quo primum delato ex æthere fertur
 Incaluisse suo tellus defecta uapore;
 Et uasfrum aerias ausum conscendere sedes
 Et Phœbi proprius flagrantem accedere currum
 Subduxisse ferunt cœlesti ex arce Prometheum,
 Fomite seruatum arenti, optatumq; tulisse
 Aethereum cassis terreno gentibus ignem.
 Ac dum naturæ rationem quærimus, illud
 Valde aduertendum est, illos quod conuenit inter
 Arcanos suenere ortus qui exquirere rerum,
 Natura ipsius rationem rebus ab illis
 Præcipue duci, sensus quas indicat, hæcq;
 Certa est è sensu ratio quæ redditur ipso.
 Sensus enim sic cuncta trahit, sic cernit aperte,
 Ut facile nequeant ea quemquam fallere quæ sine
 Sensibus exposita, & cunctis hoc cognita pacto.
 Ergo longe illi uera à ratione uagarunt,
 Quis late ex ipsis apparet sensibus, ignem

Nequãq̃ corpus, speciem sed corporis esse.
 Corporeumq; illum, & per se constare putarunt;
 Quod sentire illis nusquam nec contigit ulli.
 Quapropter certum si esset uis ignea corpus,
 Ante oculos cunctis obuersaretur id ipsum;
 Præsertim ex primis si esset genitalibus illis
 Ac neque semotum à nobis sed sensibus esset
 Obiectum, & facile attactu, passimq; pateret,
 Tellurem ueluti atque humentem cernimus undam
 Corporibus constare suis, ipsumq; liquentem
 Aera, non facile quamq̃ sit uisilis ille.
 At ne quis proprie flammam esse existimet ignem,
 Corporea cum sit specie, quod corpora quæuis
 Verberat opposita, atque ex his reflectitur illa,
 Igni propterea certum contingere corpus,
 Ostendemus quo pacto sit corporis ignis
 Subiecti forma, quiddamq; quod accidit illi,
 Ipsius seu dura ignis, tenuissima seu sit
 Materies, qualem aspiciamus contingere flammæ.
 Et cum crassa quidem sint ignea corpora, quale
 Aut lignū, aut ferrū, aut ea sunt quæ diximus horū
 De genere, haud dubia constat ratione probari
 Certi quin habeat naturam corporis illa
 Ignea materies, ut ligni aut aris, et ipsum
 Illius speciem certi fore corporis ignem;
 At cum materia est ipsius tenuior ignis,
 Hoc est candenti rutilans è corpore flamma,
 Ipse etiam est species cuiusdam corporis ardor,
 Idq; ipsum constat genitali ex aere corpus.
 Quo tamen id fiat pacto tibi nosce licebit

Cum flammam aspicias orientem, utq; excita surgat,
 Et tremulum ardenti splendorem ducat ab igne;
 Nam cum materiam quamuis ita corripit ardor
 Igneus, ut flammæ candentes excitet undas,
 Illam dum penetrans ignis depascit, id ipsum
 Ardendo in tenuem dissoluitur aera corpus,
 In uentosq; abit, & teneris coniungitur auris;
 Is uero ardenti fulgens qui è corpore prodit
 Spiritus, ut primum aeris exhalatur in oras
 Igneus, & tremulo rutilans est flamma nitore,
 Mox anima à reliqua circum quæ effunditur, ille
 Exceptus, calidam quæ inerat uim deserit, & se
 Frigerat, in mollesq; auras flamma ipsa recedit,
 Et color undantis remanet fumi, aera donec
 In purum uapor, & nitidas dissoluitur auras.
 Sæpe etiam haud flammæ specie tenuissimus aer
 Ipse sed ardenti fumus de corpore prodit,
 Quum minus arescunt quæ feruidus ardor adurit;
 Aereq; è tenui constat qui emittitur ipso
 Halitus ardenti de corpore, seu color ater
 Sit caligantis fumi seu flamma coruscans.
 Quapropter corpus per se non esse fatendum est,
 Sed speciem certam subiecti corporis ignem.
 Atque ea materies, cui ut diximus accidit ardor,
 Corporis est certi semper, seu crassior hæc sit
 Ut lignum ac lapides ac uis durissima ferri,
 Aut leuis, in flammam ut surgens spiritus, ardens
 Quem calor exhalat tenuesq; resouit in auras.
 Ii quoq; qui uacui nascuntur in aeris oris,
 Inq; illa apparent ignes regione micantes,

DE
 Post
 Dico
 Mater
 Ut fl
 Ut cum
 Arde
 Accen
 Fulm
 Aut co
 Emitt
 Vnde
 Exanim
 Conqu
 Distur
 Nec dur
 Virgine
 Ergo arde
 Ignis
 Et passim
 Quapropter
 Corpore
 Et graui
 An ne un
 Illeq; corpo
 Quando pr
 Principium
 Produci
 Ergo aer pe
 In corpus se
 Nunquam

DE PRINCIPIIS RERVM. 22

Post modo quo fiant pacto ostendemus, & apte
 Dicemus, quæ uis, & quæ natura sit illis.
 Materies tamen omnino est his spiritus, acris
 Ut flammæ, puroq; accenso ex aere constant.
 Ut cum flammanti contingit lumine cælum
 Ardere, ac facibus subito fulgere coortis,
 Accendiq; cauas nubes, ductaq; repente
 Fulminea aerias auras splendescere rima.
 Aut cum terribili uis candens fulminis æther
 Emitterit tremulo flammam fulgore coruscas;
 Unde homines tacti pereunt, armenta; passim
 Exanimantur, eoq; ruit cum murmure, ut ipsas
 Conquasset turres, auellat tigna, domosq;
 Disturbet, ualidoq; altas petat impete sylvas,
 Nec duræ obsistunt quercus, innoxia tantum
 Virginea ingenti seruat laurus ab ictu.
 Ergo ardet rutilisq; nitescit ab ignibus aer,
 Igniuomaq; micant accense lampade nubes,
 Et passim uolucres uoluuntur in æthere flammæ.
 Quapropter quoniam manifeste ostendimus ignem
 Corpore nequaquam constare, undasq; liquentes
 Et grauidâ tellurem haud esse elementa, uidendū est,
 An ne unum sit rerum elementum, idq; unicus aer,
 Illeq; corporibus cunctis genitæ origo.
 Quando præterea corpus non cernimus ullum
 Principium dare gignendi, sed corpora ab illo
 Produci, & reliquis hinc esse exordia rebus.
 Ergo aer per se si tale est corpus, ut ullum
 In corpus se se aliud non soluat, & ipse
 Nunquam concresecens quouis ex corpore fiat,

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Sed soluendo ; liquet non unq̄ posse creari
 Aera nec solui ; atque ideo quæ cuncta creantur
 Inq; aliud se se dissoluunt corpora, ab illo
 Principio fieri, rerumq; hunc esse elementum.
 Sed dubio procul & manifesta in luce uidemus
 Corpora dum quæuis soluuntur, in aera uerti
 Hac eadem, corpusq; dari non amplius ullum
 In quod se se aer idem dissoluit, in ipso
 Sed dissoluendi extremo contingere finem.
 Nullo autem pacto solui magis omnia certum est
 Corpora, quam rapida uî ignis tenuiq; calore .
 Idq; uides latera undantis cum lambit aheni
 Ignis edax, ut lympha acri penetrante calore
 Commota, in teneras feruendo soluitur auras,
 Nec spatium angusto capiens se se amplius, alte
 Permistas uoluit bullis crepitantibus undas;
 Quodq; illi à calida sensim uî demittitur, udo
 Cum fumo in tenuem uolitans se se aera soluit.
 Ipse etiam pater oceanus qui amplectitur amplam
 Tellurem & late in uastum diffunditur æquor,
 Quod gremio innumeros fontes, & flumina tellus
 Quot parit immenso capit, haudquaq; additur illi
 Humoris quicquam, nec aquæ fit copia maior,
 Sed dum flammifero ferit ipsum lumine Phæbus,
 Verberibusq; quatit radiorum, uritq; coruscis
 Ignibus, exsiccat rapido soluitq; calore
 Lympharum quidquid salsas maris influit undas,
 Aeraq; in purum, & liquidas id uertit in auras .
 Sic etiam ingentem statuit cum euertere syluam
 Agricola, ut possit curuo proscindere aratro,

D
 Atq
 Hanc
 Inde
 Fragm
 Qui ter
 Virgula
 Corripit
 Imolue
 Canden
 Isq; ubi
 Irepsit
 Ardori
 Materie
 In cinera
 Inq; an
 Non ne
 Condidit
 Pabula de
 Quo pare
 Fit mucor
 Extrahat
 Congerie
 Corripit
 Irepsit, p
 Dissipat, in
 Intima de
 Quiq; era
 Quantan
 In uacua
 Nec nota

DE PRINCIPIIS RERVM. 232

Atque apta uberibus noua reddere frugibus arua,
 Hanc ualida cedit primum sternitq; securi,
 Inde ardens rapido flagrat cum Sīrius aestu
 Fragminibus rutilum congestis subiicit ignem,
 Qui tenues primum frondes, atque arida pascens
 Virgulta, in ramos elapsus robora dura
 Corripit, arboreamq; struem populatur, & omnem
 Inuoluens flammis sylvam, furit undiq; caelo
 Candentes undas mista caligine tollens;
 Isq; ubi desēuit late, uictorq; per imas
 Irrepsit quercus, iamq; acri pabula desunt
 Ardori, & minuunt paulatim incendia uires,
 Materies ingens, magnaq; cadauera syluae,
 In cineres partim uentis agitanda recedunt.
 Inq; animam reliquas, et uolucres soluuntur in auras.
 Non ne uides etiam si forte incautus arator
 Condidit, aut madidas paleas aut humida prata,
 Pabula defessis hiberno in tempore bobus
 Quo paret, incaluitq; humor, penitusq; repostis
 Fit mucor stipulis, tetrum qui exhalat odorem,
 Extrahat ut magnis putrem foenilibus ille
 Congeriem, latum in campum, flammaq; uoraci
 Corripiat, circum incipiens quæ lambere sensim
 Irrepsit, penetratq; intra, atque incendia late
 Dissipat, inq; leues uentis glomerantibus auras
 Intima depascens cum fumo uoluitur atro,
 Quiq; erat è paleis modo mons absumptus ab igne
 Quantum non cinis exiguus fit, se aera soluit
 In uacuum, & leuibus miscetur spiritus auris.
 Nec non & puluis flammis uelocibus esca

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Sulphureus rapidos quo nil uiolentius ignes
 Concipit et longe mista caligine differt,
 Tormento immisus flammaq; arreptus, in atram
 Soluitur aeriam nebulam, spatioq; receptus
 Angusto in tantum conuertitur aeris, ut se
 Impete cum uasto late diffundat in auras,
 Ac solida igniuomo pila ferrea clausa colubro,
 Vis animæ erumpens illam cum ferrea torquet,
 Ocyor & uentis rapidis, & fulmine fertur,
 Vnde altæ nubes, & liquidus intonat æther,
 Et grauis horribili quatitur terra ipsa tremore;
 Quin etiã ualido sternuntur mœnia ab ic̃tu
 Sublimesq; ruunt uastis cum turribus arces.
 Quod sæpe antehac, & licuit nunc cernere magnus
 Cum pia bella mouens, & iusta accensus ad arma
 Carolus undisonum constrauit nauibus aquor,
 Et geminæ hesperix collecto flore suisq;
 Germanis Lybiæ uenit sitientis ad oras,
 Prædonumq; ducem immanem qui è sedibus Afrum
 Expulerat regem patrijs, sceproq; potitus
 Per populos late uictor regnabat, & urbes,
 Et Turcas socios Tuneti compulit intra
 Mœnia se clausis trepidos defendere portis.
 Hic liquido patuit, claustro resolutus ahenò
 Spiritus erumpens quanto furit impete, & in quod
 Se se ingens quali uertit cum turbine corpus,
 Cum turrita arcis moles quæ ingentia circum
 Stagna refusa mari pelagusq; attollitur ipsum,
 Aggeribus ualidis uallata, atque ardua latis
 Mœnibus, antiquæ urbis propugnacula magnæ,

DE
 Terrific
 Fuderu
 Emis
 Fulmine
 Promue
 Multa ui
 Ipse uideb
 Ardere,
 Atq; creb
 Moenia
 Infima q
 Africa ta
 Vitanta
 Magnop
 Et nis dur
 Pectore,
 Precipue ta
 Aetheri pi
 Aspicit, fo
 Addidit, at
 Oppressus
 Deficiensq;
 Terga fug
 Innumera
 Expertus ta
 Per desertia
 Ad urbem
 Agmina f
 Et patriæ
 Extremosq;

Terrificos passa est ictus quos aenea monstra
 Fuderunt, celsas quatientes murmure nubes ;
 Emissi uisa est uis ingens aeris illa
 Fulmineas deferre pilas, atque omnia late
 Proruere, & solidas ualide profernere turres,
 Multa uirum subdens decussis corpora muris .
 Ipse uidebatur uiolentis ignibus aer
 Ardere, & crassa impleri caligine caelum .
 Arx crebro icta ruit, passimq; impulsas fatiscunt
 Moenia, praeuptasq; implent labentia fossas.
 Infima quassatur tellus, tonat arduus aether,
 Africa terribili tremit horrida terra tumultu;
 Vi tanta erumpit clausus dum soluitur aer.
 Magnopere hic ingens potuit uis aeris illa,
 Et uis dura uirum per aperta pericula ceco
 Pectore, & intrepide per funera certa ruentum.
 Praecipue tamen enituit memoranda parentis
 Aetherei pietas, dextro qui lumine gentem
 Aspexit, fouitq; piam dum ad praelia uires
 Addidit, atque animos sceleratum accendit in hostem,
 Oppressus ualidae qui inuicto robore turmae,
 Deficiensq; animis, dat laxis turpia habenis.
 Terga fugae, nec iam se pugnae credidit ultra ;
 Innumeroq; licet stipatus milite, uires
 Expertus ualidas, & nescia pectora uinci
 Per deserta pauens, & siccas fugit arenas.
 Ast urbem ingressus ducens uictricia Caesar
 Agmina fœdifragi fera pectora contudit hostis ;
 Et patriæ eiectum regem solioq; reponens,
 Extremosq; suum peruulgans nomen ad Afros,

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Reddidit imperio Pœnorum regna latino.
 Sed longe incepto diuertimus, inçlyta magni
 Cæsaris, hesperijq; iuuat dum facta referre
 Militis, & tanti successum extollere belli;
 Dumq; ex accensi ui ingenti ostendimus atri
 Pulueris, in tenuem ut se se aera corpora soluant;
 Id uero haud dubia constat ratione, patetq;
 Ad sensum, & liquido manifesta in luce probatur.

Quod superest, anima ostendemus corpora eadem
 Produci, atque ipsum rebus solum esse creandis
 Aera principium cunctis certumq; elementum.
 Hanc uero hoc poteris rationem noscere pacto;
 Res inter genitas, certum est existere primas
 Vndam, ac terram; quas etiam, quod cætera gigni
 Corpora cernebant ex his, elementa putarunt.
 Et tamen ex anima manifestum est illa creari;
 Namq; liquens ipso concrescit ab aere lympa;
 Hæc etenim cum se densando colligit, humens
 In corpus coit, atque in stillas cogitur udas;
 Tum liquidis passim conuexi ex ætheris oris
 Labuntur teretes depressæ pondere guttæ
 Ad terram, pluuiosq; madescunt omnia rore,
 Concretoq; ferax perfunditur aere tellus.
 Atque ipsum aspiciamus post cælum sæpe serenum
 Aera turbari subito, totumq; coortis
 Nubibus obsundi, atque imbres effundere largos,
 Quis perfusa madet tellus, siccasq; liquenti
 Aethere delapsam per uenas concipit undam.
 Præterea stillas setis quæ è mollibus ora
 Ad bouis exiguæ pendent, ex aere constat

Concreto

Concreteo gigni boue qui spiratur ab ipso,
 Dum coit in guttas flatus, lymphamq; fluentem ;
 Præsertim riget hiberno cum frigore cœlum .
 Ergo ex his constat, concretus ut ipse liquorem
 Spiritus in fluidum, atque in spissas uertitur undas .

Quod uero ostensum est in lymphâ, cernitur ipsa
 In tellure etiam, & si non tam sæpe coactô
 Ut crassum corpus genitali ex aere fiat ,
 Cum lapsa è cœlo guttis pluit illa cruentis,
 Concretiq; rubet per campum sanguinis instar ;
 Hinc pauor ille rudis uulgi crudelia adesse
 Fata rati, exitiumq; illinc mortalibus ingens
 Portendi, attoniti quod non contingere crebro
 Id uideant, & mira pauent, humiliq; frequentes
 Cum prece solemnes adeunt, & uocibus aras ;
 Prodigiumq; atrox credunt, lacrymisq; piandum .
 Quare anima è tenui terram concreescere certum est ;
 Quapropter quoniã humës lymphâ atque arida tellus
 Quæ reliquis liquido patet esse priora creatis
 Corporibus tenero concretæ ex aere fiunt,
 Haud dubie constat, rebus certum esse creandis
 Aera principium reliquis unumq; elementum
 Corpora quo è primo genitalia cuncta creentur .

Sed iam de cœli natura nobilis illa
 Ardua; & late per magnas dissita gentes
 Quæstio tractanda est, eiusdem an corpus id ipsum
 Sit naturæ, atque id genitis quod diximus unum
 Principium fore corporibus rerumq; elementum,
 An ne sit ex anima cœlum , ex illoq; creatum
 Principio, an constet per se, ingenitum inq; creatum

D

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Sit prorsus, nullisq; unq̄ mutabile seclis .
 Naturæ ipsius penetramus ad intima, summis
 Perquisita diu ingenijs, auideq; petita .
 Tu mihi tu cœliq; parens terræq; repertor
 Tantum opus, & prima da certa ab origine mundū
 Pandere ; tu vires tribuens ingentibus ausis,
 Ignarumq; uia tua per uestigia ducens,
 Discute mortales tenebras, & pandere ueræ
 Da rationis iter, radijsq; offunde supremi
 Numinis, unde rudi spiretur status auenæ .

Antiqua & longis uulgata est undiq; seclis
 Corpore de cœli ratio, cunctisq; recepta
 Quorum animos sophiæ perdulcis perculit ardor,
 Quod sit natura constans minimeq; caducum,
 Et quod non ullo ualeat mutarier æuo ;
 Corruptatur enim prorsum intereatq; necesse est
 Quicquid mutatur, nec statu constat eodem .
 Ast id quod nunq̄ afficitur, sed par sibi durat,
 Et semper simile est, non ui corrumpitur ulla,
 Sed persistit idem, atque omne immortale per æuum .
 Per longa est uero obseruatum secula, sicq;
 Res habet omnino, spatijs ut semper eisdem
 Moleq; sol fuerit rutilans, & candida Phœbe,
 Et reliqua immenso radiant quæ lumina mundo ;
 Tempore nec quicq̄ accessisse his corporis ullo
 Detractumue aliquid cunctis tum prorsus eandem
 Luminibus speciem & primum mansisse tenorem ;
 Atque id tum cuncti affirmant, tum sidera nusq̄
 Immutata aliquo compertum traditur æuo ;
 Quare ex perpetua qua corpora semper eadem

DE
 Mens
 Decre
 Præter
 Cœlesti
 Quis li
 A' reliq
 Perma
 Quis ter
 Maxime
 Quod s
 Corpor
 Quæ re
 Atque
 Natura
 Corpora
 Cum tam
 Quod mi
 Sed suo
 Propterea
 A' reliqu
 Corporib
 Præterea
 Posse, cre
 Quod reb
 Corpora
 Cœlestis
 Non ulla
 E quo ne
 Vel quod
 Quod na

DE PRINCIPIIS RERVM. 26

Mensura ac specie ut certum est cœlestia constant,
 Decrerunt naturam his non mutarier unq̄.
 Præterea è motu rationes sumere quidam
 Cœlesti atque alias tentarunt tradere causas,
 Quis liqueat cœlum esse aliud differreq; rebus
 A' reliquis longe, & quod non mutetur, idemq;
 Permaneat semper, cunctis præstantius unum
 Quis tenor haud certus nec status contigit idem.
 Maxime enim cum sit perfectus motus, in orbem
 Quod sic cunq; agitur natura corpus, id ipsum
 Corporibus dicunt reliquis præstare, feruntur
 Quæ recto per se motu sursumue deorsumue;
 Atque ipsum circumduci uoluiq; suapte
 Natura cœlum, diuerso cætera motu
 Corpora sustolli leuitate aut pondere labi,
 Cum tamen hæc uni nequeant contingere cœlo,
 Quod minime sursum recta ferrine deorsum
 Sed suo agi tantum motu contingat in orbem.
 Proptereaq; ipsum propria constare, aliaq;
 A' reliquis fore natura, differreq; longe
 Corporibus, uarie quæ obitu mutantur & ortu.
 Præterea nunq̄ cœlum corrumpier ipsum
 Posse, creatumue haudquaq̄ genitumue fuisse,
 Quod rebus reliqua ex aduersis omnia constet
 Corpora produci, atque eadem in contraria solui:
 Cœlestis uero naturam hanc corporis esse
 Non ullum ut corpus queat aduersarier illi
 E quo uel primos ipsum deduxerit ortus,
 Vel quod in extremum possit tandem ire solutum,
 Quod natura inter se se contraria quæuis

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Motibus aduersis omnino corpora agantur,
 Altera dum tendunt in præceps, altera surgunt;
 Coelesti autem cui proprium est ut agatur in orbem
 Motui sit minime motus contrarius alter,
 In rectis ueluti contingit motibus, ut sit
 In præceps motus surgenti aduersus, & illi
 Is qui sursum agitur pugnet contraq; feratur,
 Quod detur nequaquam ipsa in uertigine, quæ sit
 Talis ne motus sit ei contrarius ullus.
 Sic itaq; ex motu quo moles illa rotatur
 Corporibus coelum censent differre, proculq;
 Distare à reliquis mundi quæ ad summa feruntur
 Natura motu recto, aut labuntur ad ima,
 Et quæ mutari passim, & corrupta renasci
 Inq; aliud transire liquet semperq; nouari,
 Proptereaq; esse haudquaquam mutabile coelum,
 Cui natura insit non unquam obnoxia fini.

Qualia sint ergo hæc uideamus cuncta, priusq;
 De specie est illud constanti ac mole uidendum,
 Quis coeli statuere orbis constare profundi,
 An ne ideo hæc liqueat non immutariet unquam.
 His uero in rebus quis non miretur, & alto
 Non putet ac longo oppressos statuisse sopore
 Talia de prima nascentis origine mundi
 Solertes tot patrum animos, errasseq; uera
 A ratione procul, quæuis dum æterna putarunt
 Ex spatio ac forma longo constantibus æuo
 Corpora, nec proprium hæc unquam uariare tenorem?
 Quæ si certa putent, plura hoc terrestria pacto
 Corpora constarent non ulli subdita labi,

Quæ longum specie ac mensura prorsus eadem.
 Inconsumpta manent, hæc sed tamen omnia certū est
 Vi quavis correpta sua decedere forma,
 Aut ualidis tandem corrumpi uiribus æui.
 Nam duri quamq̄ silices frangantur, & aurum
 Succumbat ferro rutilans, atque igne liquecat,
 Sæpe tamen manet his eadem natura, suoq;
 Persistunt longum statu, formaq; per æuum.
 Et fragiles conchæ durant quandoq; , proculq;
 Vndarum rabie integræ seruantur, & illas
 Non etiam crescens circum uis saxea mutat .
 Sæpe etiam molli durata coralia coelo
 Et nitidas constat longo post tempore gemmas
 Non immutari; & sanguis quem mitigat hirci
 Non longinqua modo potis est excedere secla,
 Sed ferro haud unq̄ cedit nec uincitur igne
 Indomitus uiuaxq; adamas, ac permanet idem .
 Sic & naturæ ars imitatrix plurima monstrat
 Quæ ualeant longas seclorum uincere metas.
 Sæpe etiam tenui ex argilla cernimus urnas
 Annorum contra illasas persistere cursus ;
 Quin & maiorum spiranti è marmore uultus
 Et fabre incisos lapides grandesq; columnas,
 Pluraq; de genere hoc quandoq; excedere longam
 Annorum seriem, nec tempore labier ullo.
 Hæc tamen extingui ut quæuis terrestria certum est,
 Et ueniente suo solui tantum omnia fine .
 Ergo quod forma & spatio cœlestia certo
 Corpora constiterint longū haud mutata per æuum ,
 Non ideo efficitur certo ne tempore solui

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Mutariue queant, haud unq̄ subdita leto,
 Quandoquidem sæpe annosis q̄ plurima seclis
 Corpora permaneant eadem, cum hæc lædier ulla
 Vi non contingat, nunq̄ ue affecta nouari .
 Quæ uero immenso torquentur sidera mundo ,
 Par fuit ut puro constarent corpore, longum
 Mansuro, & tali quæ essent motuq; locoq;
 Disposita, afficerent ne se subito, atque uicissim
 Conflerentur, sed longos serius annos
 Durarent eadem, quo perfectissima mundi
 Ipsa diu moles statu duraret eodem .
 Quare quod certo haud mutatur tempore quodam,
 Nequaq̄ certum est id non mutarier unq̄ .
 Nam complura quibus prorsum est mutabile corpus
 Nil mutata diu mansura in secula durant .
 Ergo quod spatio obseruarint sidera certo
 Incorrupta diu, & forma persistere eadem,
 Non ideo efficitur, ne sit mutabilis unq̄,
 Et nusq̄ cœli natura obnoxia fini .

Quod superest nunc de motus ratione uidendū est,
 Anne sit immensum minime mutabile cœlum
 Infima mutari quæuis ut corpora constat .
 Idq; animaduerti in primis nosciq; necesse est,
 Non eadem cœli corpus ratione rotari
 Cætera qua motu recto surguntue caduntue ;
 Quandoquidem rectum non ullis cernimus esse
 Corporibus motum, quæ etiam per se altero aguntur
 Nequaq̄ recto, ut motus in corpore eodem
 Natura prorsus uarios contingat inesse ;
 Propterea haud fieri ne cum uertigine rectus

DE
 Esse eti
 Ut quo
 Aut ru
 Et plerū
 Ex ui cor
 Cum rec
 Sed lenit
 Quod su
 Quare e
 Corpora
 Ipsa ex
 Et cœlu
 Aut alit
 Quem fe
 Atque ia
 Natura e
 Mutari li
 Quod uer
 Atque ex
 Ac propri
 Natura
 Omnia d
 Pandere
 Non ne
 Cum mag
 Se borean
 Natura,
 Occidit
 Ille idem
 Dux iter

Esse etiam nequeat cœlesti in corpore motus ;
 Vt quoduis recta aut sursum leuitate feratur
 Aut ruat in præceps depressum pondere corpus,
 Et plerisque etiam motus, quod diximus, alter
 Ex vi corporea & forma cuiuslibet insit,
 Cum rectus minime ex forma sit corporis ac vi,
 Sed leuiore idem aut grauiore ex pondere constet,
 Quod subiecta in materia consistere certum est.
 Quare ex vi propria cœlum formaq; rotatur,
 Corpora cum recto contingat cœtera motu
 Ipsa ex materia & ducenti pondere ferri.
 Et cœlum præter nonnullis motus in orbem
 Aut alius q̄ rectus inest, natura sua vi
 Quem facit, & proprio subiecto in corpore forma,
 Atque ideo propter motum haud differre putandū est
 Natura cœlum à reliquis quæ tempore tandem
 Mutari liquet, & mortali lege teneri.
 Quod uero præter motum qui ex pondere constat
 Atque ex materia altero item non ulla ferantur
 Ac proprio magis, & formali corpora motu,
 Naturæ propria vi ex multis nosce licebit,
 Omnia quæ dulci musæo intincta liquore
 Pandere suaui loquo complectens carmine pergam.
 Non ne uides, signans ad solem ut ferreus horas
 Cum magnete stylus libratus uertat ad acrem
 Se boream, propria vi illum certa q; ferente
 Natura, geminasq; inter transuersus Eoi
 Occiduiq; horas, signo consistat eodem?
 Ille idem in rabido est deprensus æquore nautis
 Dux iter ad tutum, certusq; errantibus index,

SCIPIONIS CAPIICII LIB. II.

Tempeſtas cum cæca diem, ſolemq; fugauit ;
 Aut ubi per noctem fulgentia ſidera nubes
 Et fidas tenebris abdunt pallentibus arctos,
 Ipſe uia regit ignaros, curſumq; per undas
 Dirigit incertas, propriæ dum ſemper eodem
 Vi naturæ actus certa in regione locatur .
 Idq; etiam in rapidi miro eſt cognoſcere motu
 Fulminis, in ſupera quoties regione uagatur
 Spiritus ille furens, cœli qui cœrula templa
 Impete percurrrens magno perq; athera circum
 Verſabundus agens uacuis late intonat oris,
 Horrendumq; fremens obtutuq; ocyor ipſo ,
 Aera per liquidum uolitans bacchatur, & auras
 Diuidit obſtantes, atque obuia nubila tranat ;
 Sæpe etiam ingenti petit idem murmure terras,
 Pertenuiq; licet ſit corpore, denſa fragore
 Robora terribili, annosq; à ſtirpe reuellit
 Et ualido quercus perfringens diſſipat ictu ;
 Excelfasq; arces , & ſumma cacumina tactu
 Diſiicit, hucq; ruens atque illuc turbine uaſto
 Fertur, & horriſono conuoluit cuncta tumultu ,
 Talis in eſt illo natura in corpore motus .
 Non ne ſua uis etiam, & propria uertigine ferri
 Aſpicimus uentos, quoties ſe ſe impete miro
 Conglomerant, terrasq; rotanti turbine uerrunt ,
 Idq; etiam fieri cœlo plerunq; ſereno
 Ventorum obſtrictis reliquis perq; antra ſepultis ;
 Ut liqueat tales nulla ratione ſuapte,
 Sed tantum natura illis contingere motus .
 Porro & legitimis ſua uis eſt inſita uentis

DE
 Quo
 Hæc
 Con
 Aequ
 Edu
 Hinc
 Proſer
 Quaq;
 Atque
 Nam
 Quisq;
 Afric
 Atque
 Temp
 Natur
 Præter
 Tranqu
 Longius
 Flamma
 Quod ſi
 Curren
 Stellari
 Sed lic
 Quam
 Poſſunt
 Quare
 Demum
 Sidera
 Ac pro
 Natur

Quum uolitant rapidi, laxisque feruntur habenis
Hac illac, magnoque inter se praelia miscent
Concurſu, & ualido complent cœlum omne tumultu;
Aequora quo uertunt motu atque è fluctibus imis
Eductam undarum tollunt ad sidera molem.
Hinc nemora elapsi in terras ac robora dura
Proſternunt, camposque minaci murmure complent,
Quaque ruunt flabris pernicibus omnia turbant;
Atque illis propriæ naturæ is motus inest ui;
Nam propriæ est illis regio, in partesque feruntur
Quisque suas, notusque illas has tendit in oras
Africus, hinc auster, boreas hinc perſurit acer,
Atque alij terras eodem ſalsumque profundum
Tempore, cœlum alij ſpatioſaque nubila perſtant;
Naturæ ut pateat propriæ uis quemque moueri.
Præterea stellæ, noctis quas sæpe per umbram
Tranquillo aſpicimus celeres excurrere cœlo,
Longius in girum tendunt, curuoque feruntur
Flammarum ductu, donec ſoluantur eundo.
Quod ſi aliquandiu eodem perdurare tenore
Currendo poſſent, cœlum circum ire uagantum
Stellarum ritu tales contingeret ignes;
Sed licet in tenues ſoluant ſe ſe ocyus auras,
Quam uolitare diu tamen, & durare meando
Poſſunt, pars illis rectiſſima ducitur orbis,
Quare hos uis propriæ liquet impellente moueri.
Demum quæ cœlo fulgentia crinibus ardent
Sidera flammiuomis, errantum more uagantur,
Ac propriæ immenſum circumducuntur olympum
Naturæ uis, atque æthereis ſpatiantur in oris,

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Verum diuerso quo errantia lumina motu,
 Præsertim quod signifero procul orbe feruntur,
 Inque illam declinant partem qua ardua mundi
 Vertitur atherei sublimi cardine moles.
 Ergo ferunt rutuli errantium se more cometæ,
 Sed proprio ac uario quæ illorum singula motu.
 Quapropter multis quoniam ratione probatum est
 Corporibus natura alium contingere motum
 Cum recto qui ex materia ac pondere constat,
 Atque ille alter non nullis est motus in orbem;
 Nequaquam efficitur, cælesti ut corpori inesse
 Is tantum possit qui fit uertigine motus,
 Sed liquido constat motum hunc uertiginis esse
 Vi propria, eaque sua cælesti in corpore forma,
 Cætera ut ex motu præter rectum altero agantur;
 Nec pote perpetuo rectum contingere cælo
 Motum ex materia atque ex pondere, ut omnibus illum
 Corporibus certum est reliquis genitalibus esse.
 Quapropter rebus nil motum propter ab imis
 Natura cæli corpus differre putandum est;
 Atque ideo esse creatum cælum itidemque caducum,
 Atque illi esse ortum reliquis qui est omnibus unus,
 Principiumque illud quod diximus esse elementum.
 Iam uero id falsum est, positum in ratione quod ipsa
 Est motus, cuncta ex aduersis corpora rebus
 In lucem gigni, atque eadem in contraria solui.
 Illud item, quiuis quod sic uertigine motus
 Fiat, ut huic alius non sit contrarius ullus,
 Nam late ostensum est undas atque æra primis
 Corpora nequaquam aduersa ex affectibus esse,

DE
 Frigid
 Et tan
 Prodo
 Ac eti
 Vertig
 Motib
 Quæ se
 Sunt et
 Euenit
 Se occu
 Fiat, et
 Ergo no
 Materia
 Corpora
 Clausa
 Natura
 Pandent
 Idque ego
 Qui e
 Aeternu
 Crediden
 In plure
 Contigui
 Nam uag
 Sidera fe
 Singula
 Semper
 Cursus e
 Sed semp
 At uero

Frigida quod prorsus natura atque humida utrisq; est
Et tamen è tenui manifestum est aere lympham
Produci, atque in eundem illam transire solutam ;
Ac etiam in girum motu contraria cuiq;
Vertigo est alia occurrens, contingit in ipsis
Motibus ut rectis cuiq; aduersetur ut alter
Qui se illi opponit signoq; occurrit eodem ;
Sunt etenim aduersi quos sic occurrere motus
Euenit inter se, quod pugnent mutuo, & alter
Se occursum alterius sistat, nec liber uterq;
Fiat, & una ullo nequeant persistere pacto.
Ergo non uera patuit ratione probari,
Materia non esse eadem primordia cælo,
Corporibus reliquis ut contigit omnibus esse.
Clausa igitur referanda uia est, inq; arcta latentis
Naturæ penitus subeundum claustra, nouisq;
Pandenda ipsius cæli est natura repertis,
Idq; ego dulciloquis exponens uersibus edam.

Qui cæli corpus nullo immutariet æuo,
Aeternumq; & eodem perdurare tenore
Crediderunt ; huius spatia immensasq; cauernas
In plures diuisere orbes, qui ordine se se
Contigui ambirent, circum per mutua ducti ;
Nam uaga si per se, proprios nec tracta per orbes
Sidera ferrentur, uehemens contingeret ipsis
Singula inæquali uarians mutatio gressu,
Semper nunc motu intenso, nunc uecta remisso,
Cursus enim nunq̄ est ipsis æquabilis astris,
Sed semper celeri incedunt tardoue meatu ;
At uero cæli moles si immensa profundi,

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Ccimplures illos non esset scissa per orbes,
 Sidera quæ proprio ducuntur singula motu,
 Per cœlum incessu se agerent conuersa suopte,
 Atque ipsum quauis esset penetrabile mundi
 Corpus, & huic tenor haud unquam persisteret **idem.**
 Quapropter ne quis forte tranabile cœlum
 Crederet, hacq; iter astris incedentibus esse
 Proptereaq; solubile corpus, peruium inane
 Materiaq; ipsum penitus constare caduca;
 Constituere suis affixa uaga orbibus astra,
 Qui se perpetuis ducentes motibus isdem
 Fixa sibi ueherent per magnum lumina mundum,
 Ut sic afficer nunquam cœleste daretur
 Corpus eo se se pacto uoluentibus astris.
 Ergo ut inæqualis motus, quo sidera duci
 Cernimus, ipforum auferretur ab orbibus, illos
 Finxerunt tales, ut motu semper eodem
 Se se agerent cum ipsa ut certum est palantia cœlum
 Nunc celeri ambirent nunc tardo lumina gressu.
 Porro ipsos orbes tales statuere, quibusdam
 Ut medium haud sit idem. cum mundi mole, alijsq;
 Impar sit spatium ambitus, atque hinc crassior orbis
 Illinc tenuior, ast alijs sint corpore parui
 Præ reliquis se uoluentes intraq; locati
 Id spatium quo extenditur ambitus orbium ab imo
 Mundi declinantum, insint quis singula paruis
 Sidera quos graio dicunt sermone epicyclos.
 Hoc uero positu qui constituere tot orbes
 Tam uane, ex hoc cursus decreuere uagantum
 Siderum inæquales constanti posse rotatu

D
 Orbi
 Quap
 Prox
 Tollat
 Sed
 Res pet
 Tolle
 Tales es
 Ferrent
 Atque i
 Ipsos ne
 Vel si m
 Prætere
 Sidera m
 Demum
 Ut non m
 Sepe crea
 Sed du
 Me inuat
 Longe alie
 Mens agi
 Cura, ha
 Que me
 Ad tristes
 Heu miser
 Que nun
 Incisum e
 Desertase
 Conspicu
 Extruxi

Orbium agi, certumq; illos seruare tenorem .
 Quapropter positis tam multis orbibus, illa
 Prorsus inest ratio, quæq; ut mutatio ab ipso
 Tollatur cælo, constansq; id duret idemq; .

Sed nunc quod superest certa ratione probari
 Res peteret, positos nequaquam posse per orbés
 Tolli ne cæli corpus mutetur, & astris
 Tales esse uagis motus, ut si orbibus illa
 Ferrentur, naturæ iisdem mutabilis essent,
 Atque ita mutari cælum, positosq; liqueret
 Ipsos nequicquam spatij cœlestibus orbés,
 Vel si mutari corpus cœleste daretur.

Præterea motu ex ipso cursuq; patere
 Sidera nequaquam ferri uaga posse per orbés .
 Demum sic esse omnino mutabile cælum,
 Ut non mutari id tantum, sed corpore in illo
 Sæpe creari contingat quædam interimq; .

Sed dum signorum incessus motusq; uagantur
 Me iuuat, & miros naturæ soluere nodos,
 Longe alios cursus alios mea perficit orbés
 Mens agitata malis, acriq; exercita cura,
 Cura, has æternis quæsitâs uatibus olim
 Quæ me tentantem naturæ accedere partes
 Ad tristes uertit gemitus durosq; dolores
 Heu misero nimium at frustra sirenis amatæ,
 Quæ nunc de patrijs demisso lumine portis
 Incisum cari nequicquam nomen alumni
 Desertasq; pijs spectat cultoribus ædes ;
 Conspicuas ædes, molli quas aurea dextra
 Extruxit, nemorumq; uenus discrimine cinxit ;

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Illas non meritis fulgens duroq; labore
 Auēta meo prisca defendit gloria gentis,
 Quin caput in miserum uastis surgentibus undis,
 Fortunæq; minis dirisq; ultricibus aēto,
 Longe alio mutanda mihi sub sidere tellus,
 Et dulces essent ignota sede penates.
 Scilicet insignis pietas largusq; meorum
 Effusus toties dilecta ob mœnia sanguis
 Et pugnata illis magno pro Casare bella
 Id meruere, omni nec me contage soluta
 Texit, & egregias tot uita exulta per artes.
 Felices nimium & fatis melioribus orti,
 Mens sua quis satis est fluxæ non indiga laudis,
 Et scelerum immunis nulliq; obnoxia culpæ
 Est almæ tantum diues rationis, opesq;
 Quas bona fert nullo genitrix natura labore,
 Ingentes credit uitæ fugientis ad usum.
 Nec terit angustas cui irremeabilis horas
 Dum tenui capitur fallacis flamine uulgi.
 Ante tamen felix cunctos qui noscere morem
 Fortuna, & uires potuit contemnere leti;
 Ac solidos nunq̄ periturae laudis honores
 Et uerae aspirat mansura ad gaudia uitæ.
 Anxia non illum spes insaniq; dolores,
 Sollicitiue metus urgent aut gaudia uana.
 At strepitum uulgi, cœtusq; exosus inanes,
 Densa petit nemorum, siluisq; exquirat opacis
 Sponte sua è ramis struētas frondentibus ædes,
 Commodaq; in specubus molliue cubilia prato.
 Non illic facilem genitrix uberrima uictum,

D
 Terra
 Puber
 Et nat
 Interd
 Sanctu
 Atque
 In terr
 Præcip
 Aethere
 Subduc
 illos non
 Extern
 Belloru
 Nec ins
 Inuictos
 Hac se m
 Et docuit
 Hac tot d
 Euxit co
 Hanc ma
 Nondum
 Quò pius
 Impulera
 Hanc mi
 Viuere, d
 Da patre
 Aethere
 Tum uic
 Fascitela
 Redde

Terra negat duro teneros è stipite fœtus,
Pubentiq; bonas thalo, & radicibus herbas,
Et natiua cauo stillantia pocula saxo ;
Interdumq; illi socios si iunxerit idem
Sanctus amor, dubios pariter qui spernere casus
Atque operam assuescant uitæ mortalis inertem,
In terris ueræ alterius iam gaudia uitæ
Præripient, ueri spectabunt lumina solis,
Aethereasq; inter curas sanctumq; laborem
Subducent alacres terrenæ pectora labi.
Illos non rigidi fasces iraq; tyranni
Externisq; inhians opibus uis barbara lædet,
Bellorumq; faces, emptaue in pace rapinæ,
Nec ius forte datum poterit pretioe repensum
Inuictos animos & libera frangere corda .
Hæc se mortales dubijs extollere rebus
Et docuit uarios contemnere uita labores ;
Hæc tot deuictis felicia pectora terris
Euexit cælo, & fulgentibus intulit astris ;
Hanc magni coluere patres cum dirus habendi
Nondum tartareis amor euassisset ab oris,
Quò pius æterni moriens rex conditor æui
Impulerat, cæcisq; illum demerserat umbris .
Hanc mihi tu cœliq; parens terraq; repertor
Viuere, dum fessos animi uis roborat artus,
Da pater, & crebra quæ illam caligine condit
Aethereosq; hebetat sensus, hanc eripe nubem .
Tum uitæ unanimem socium comitemq; laborum
Fascitulum, irati rapuit quæ nuntius ira,
Redde meum. nil triste illo durumq; recepto.

SCIPIONIS CAPICII LIB. II.

Ipse tuam cœlo demissam uirginis aluo
Progeniem, canet ille duces, magniq; triumphos
Aualidæ, qui nunc uires orientis, & acrem
Impia compressit reparantem prælia Gallum .
Sed maris ignoti latum sulcauimus æquor ,
Et protensa diu per uastos carbasa fluctus
Iam malo adiungi poscunt, portuq; carina .

F I N I S .

SCIPIONIS CAPICII DE VATEA
MAXIMO
LIBRI III.

ANTONII THIBALDAEI. 2

Quum nequeam ipse tuo munus par reddere, grates
Et super hoc nostrum accipe iudicium:
Maximus ille tuus uates: tu Scipio, uates
Maximus: haud alio is uate canendus erat.

SCI

E

Felix, co
Inceptu
Rebus h
Laudes
Omnib
Tu r
Infusa q
Collectus
In spacia
Per mare
Omnia q
Aequiva
Aeterno
Gens pi
In terris
Ora tu
Vox ed
Et mira
Sancte
Perfus
Est
Iordani

SCIPIONIS CAPICII DE VATE

MAXIMO

LIBER PRIMVS.

Gregium iuuenem, terris qui numine missus
E Diuino, aeterni patefecit luminis ortum,
Surgentisq; cano uera primordia lucis.

Felix, conueniant operi si carmina tanto,
Inceptum, si par merito sublimibus adsit
Rebus honos, deturq; nouo deducere cantu
Laudes eximias uatis; quem pratulit ipse
Omnibus aethereus iudex mortalibus unum.

Tu mihi, perpetui quo lumina condita caeli,
Infima quo sidit tellus, & mobilis haeret
Collectus telluri humor, quo purior aether
In spatia effundit uasti se ingentia mundi;
Per mare, per tetras, tenuisq; per aeris oras
Omnia qui uitam spiranti numine replet;
Aequaeum patri natum qui foedere iungis
Aeterno, triplex unum quod numen adorat
Gens pia; qui rudibus sibi quos rex iunxit olympi
In terris comites radijs afflata repente
Ora tuis soluisti, & linguis edita centum
Vox eadem summi ostendit pia inssa parentis,
Et mira attonitae gentes stupuere locutos,
Sancte ades, ignarumq; tuo da flamine pectus
Perfusus dignos ausis effundere cantus.

Est regio, sacris qua felix labitur undis
Iordanis, cultos agros, & pinguia late

E H

SCIPIONIS CAPIICII

Arua rigans, magno qui ausus contendere ponto
 In mare se tumidus uasto bis gurgite pandit ;
 Grata Deo tellus, & uatum carmine clara
 Aurea qui aeterni cecinerunt secula regis,
 Quam patriam legit, cum caelo missus ab alto
 In terris uitam, generis miseratus acerbos
 Humani casus, uitae instaurator agebat,
 Septi pomiferis molles ubi collibus horti
 Fragranti sudant felicia balsama ligno .

Hic æuam in syluis, atque inter lustra ferarum
 Degebat, fluxæ fugiens contagia uitæ,
 Materna iuuenis caelo promissus ab aluo ;
 Qui reputans, satis in terris mortalia membra
 Indutum, ueræ auctorem laruisse salutis,
 Nec procul esse diem tenebras quo mente fugaret
 Humana antiquas uerus semperq; nitens sol,
 Assiduis liquidas implebat uocibus auras,
 Diuini ostendens felicia tempora regni .

illum mirati non unq̄ audita canentem
 Audiuere colunt amplas qui nobilis urbes
 Iudææ, letos findunt qui uomere colles,
 Quiq; bibunt Iordanis aquas ; telluris auarus
 Frugifera domitor, pecudesq; ad pabula leta
 Atque amnem oblitus uitreum compellere pastor,
 Molliaq; in nitidis qui ducunt otia tectis,
 Et uarias uitam assueti exercere per artes ;
 Aetatemq; atrox contentus miles in armis
 Conterere impavidam, glacie duratus & aestu ;
 Solertisq; animi quotquot diuersa cupido
 Impellit uarijs studijs impendere curam ;

Maturiq; senes, pueri, uiridisq; iuuentus ;
 Matres, atque nurus, primaq; atate puella ;
 Omnes conueniunt, ingensq; effusa relictis
 Urbibus, ad iuuenem certatim turba ruebat .

Ille autem, ò miseri quæ tanta ignauia mentes
 Corripuit uestras ? cæci quo tenditis ? ò gens
 Ignara, & propria tam longum oblita salutis .
 Quid lati in mortem ruitis ? iam debita uestris
 Criminibus uos pœna uocat, supremaq; poscunt
 Exitia, instantiq; urget fors aspera leti .
 Nec uestri miseret, quos iam iam maximus atro
 Supplicio uindex, & diro funere perdet .
 Ecquis erit scelerum finis ? uestigia patrum
 Fœda sequi, & prisco iuuat indulgere furori .
 O' genus inuisum, quo non dignatus honore est
 Vos opifex rerum, ingratos, & dura gerentes
 Pectora, & insanis furiarum fluctibus actos ?
 Ille tamen nudosq; fouens inopesq; salutis
 Complexus, cœliq; modo non luce carentes
 Extulit, & rerum summa ad fastigia uexit ;
 Et formidatos populis, lateq; potentes
 Imperio erexit, gentisq; extendere nomen
 Iussit, qua pelagus telluri obducitur, & qua
 Igneus alternis uariat sol corpora flammis .
 Pro quibus ò quoties sanctum rescindere fœdus,
 Vobiscum magni pepigit quod rector olympi,
 Impia gens ausi, atque illas contemnere leges,
 Ille suo tabulis digito quas scripsit, in æuum
 Riteq; seruandas dedit aeternumq; colendas .
 Quin etiam diuum fingentes numina uana

SCIPIONIS CAPICII

Mortales facies mutarumq; ora ferarum ,
 Fecistisq; deos, sacraq; locastis in æde ,
 Nil memores larga ille dedit q̄ plurima dextra ,
 Et dira immeritos quoties à morte reduxit .
 Hæc brutæ mentes ; premeret cum ægyptius olim
 Elapsos duro imperio, è miseroq; receptos
 Seruitio, angustas rubri cecidistis in oras
 Littoris, & cursu trepidos hinc hostis agebat,
 Hinc pelagi moles clausis obstabat, & omnis
 Spes erat effugij spes omnis adempta salutis ;
 Quum subito insuetis assurgens uiribus Eurus
 Nature impulsu domini rerumq; parentis ,
 Dissulit obiectas undas, atque intima uasti
 Gurgitis ostendens penitus maris ima retexit ;
 Perpetui, mirum, fluctus scinduntur, & æquor
 Fit uia per medium, geminaq; in rupe profundum
 Substitit ; inuadit pelagus tunc agmina Moses
 Diuino iussu ductans, adigitq; pauentes
 Per siccum gradiens, & apertas calcat arenas ;
 Iamq; fretum emensi terram littusq; tenebant
 Aduersum, & tuta se se regione locarant,
 Cum modo qui trepidos urgebat perfidus hostis
 Diuino ignarus nutu pendere fluentem
 Vim pelagi immotam, mutataq; fœdera rerum ,
 Mentis inops lucisq; carens ac percitus ira ,
 Qua petiisse fuga innocuos conspexit eadem
 Persequitur scissi gradiens per gurgitis æquor ;
 Iamq; altum ingressi penitus maris ima subibant ,
 Natiuum cum sensit onus, sedesq; petiuit
 Lympha repente suas, trepidantiaq; agmina pressit,

D
 Vnde
 Et let
 Aether
 Genit
 Ille
 Ereptos
 Cum m
 Vrgeret
 Infelix
 Nulla
 Ante o
 Tunc u
 Felicem
 Non t
 Deflagra
 Et tenu
 Destituit
 Sed quon
 Obliqui
 Deslata
 Orbe ap
 Sel iter
 Fluxera
 Nec dur
 Abducti
 Ocra per
 Et id
 Has pre
 Promiss
 Quom

Vndarumq; ruens alto de gurgite moles,
 Et letum una fuit cunctis eademq; sepulchrum.
 Aethereum tantus potuit tenuisse parentem
 Gentis amor uestra, & pietas insignis auorum.

Ille idem hostili rabie, dominisq; superbis
 Ereptos iterum dextro uos lumine uidit,
 Cum nudas inter cautes, Arabesq; perustos
 Urgeret uesana fames, passimq; cadentum
 Infelix agros macies absumpserat artus;
 Nulla aderat uitæ ratio, certumq; parabant
 Ante oculos misere pallentibus omnia letum.
 Tunc uobis liquido demisit ab aethere rorem,
 Felicem rorem quem sudauere tepentes
 Non tantum aestiuum sub solem molliter auræ,
 Deflagrans late exurit cum sirius orbem,
 Et tenuans se se aere circumfluus aer
 Destituit terras, & in aethera funditur humor,
 Sed quum torpet hyems, nec terra refundit in auræ
 Obliqui solis radios, liquidumq; rigenti
 Densatur glacie, & brumali frigore cœlum,
 Orbe quaterdeno, dum notum perficit aureus
 Scliter, & certo percurrit signa meatu,
 Fluxerunt cœlo uobis fragrantia mella,
 Nec duro interea terram uertistis aratro,
 Abductisq; opibus dominorum & diuite gaza
 Ocia per steriles duxistis pingua campos.

Et iam tempus erat quo magni conditor orbis
 Has profugos sedes atque hos induceret agros,
 Promissos uobis agros longumq; colendos,
 Quum populus sacri ad ripam peruenerat amnis

SCIPIONIS CAPICII

Felicesq; auidi sedes, gremiumq; uidebant
 Optatae telluris, iter sed clauserat undis
 Altior, & late ripis Iordanis abundans,
 Diuinum imperium tunc flumen sensit, & undas
 Compescens rapidas, dictu mirabile, sistit,
 Et uada detecti monstrauit peruia fundi,
 Visus & in nubem quo pacto argenteus altam
 Praecipites glomerauit aquas, undisq; retortis
 Vis fluida ingenti erexit se ad sydera mole.
 Ipsa parens stupuit rerum natura, sub auras
 Quid tantum aethereas liquidus se tolleret humor.
 Illi, qua flumen toto defluserat alueo,
 Transmittunt leti ripas, campisq; beatis
 Consistunt tandem, & terra potiuntur amata.

Cetera quid memorans rerum miracula narrem?

Hic quibus insignes fama populosq; per omnes
 Vos mundi dedit esse sator, lateq; uerendos;
 Quid referam bello domitos passosq; cruenta
 Excidia, ingentes populos euersaq; regna?
 Totq; triumphatos reges, tot parua trophaea;
 Ipse animos uobis coeli dum sufficit auctor,
 Ingentesq; addit tam multa in praelia uires?
 At uos insanam induti gens impia mentem,
 Artificis toties contempto numine mundi,
 Supplicibus uotis dijs uanis thura dedistis
 Impia, quorum aras ipsi delestis, & ades,
 Cepistisq; amplas caesis cultoribus urbes.

Heu rationis egens, & ueri luminis expers,
 Inuisumq; genus superis, obtusaq; corda,
 Et semper surdas auersi uatibus aures.

Nil
 Vos
 Supp
 Viper
 An tu
 Reddi
 Num
 Has me
 Negle
 Er
 Quo
 Heu te
 Lam tr
 Arbos
 Eia agi
 In meli
 Ne illece
 Vos recti
 Et tande
 Poenite
 Linquit
 Perceps
 Pectori
 Contem
 Lam lac
 Tempu
 Mox di
 Aetern
 Fulgeb
 Colla i

Nil mouet aut uestri pietas, nil proxima culpæ
 Vos poena, aut ueterum exagitant expensa malorum
 Supplicia, aeterni terret nil uindictis ira?
 Vipereum semen, patrumq; simillima proles.
 An tumidos stirpis decus, & uos gloria magni
 Reddit aui, patrumq; agitant pia facta priorum?
 Num pater, è nullo eduxit qui semine mundum,
 Has nequit Abrami in sobolem conuerrere cautes,
 Neglectumq; genus, populosq; optare relictos?
 Ergo animos cœlo, & totas aduertite mentes
 Quo uos atherei poscunt promissa parentis
 Heu terræ nimium defixi noxia corda.
 Iam tremit admota mox collapsura bipenni
 Arbos, ingentemq; dabit succisa ruinam.
 Eia agite, ambiguas uitæ dum carpitis horas,
 In meliusq; datur mentem ingeniumq; referre,
 Ne illecebræ incautos misera, ne obliuia fallant
 Vos recti, & fugiens Euro non segnior atas.
 Et tandem frenate animos, penitusq; malorum
 Pœniteat, mentemq; atris auellite curis;
 Linqute peccati morem, uitamq; priorem
 Pertæsi, impuris abstergite funditus omnem
 Pectoribus labem; summi sat numina regis
 Contempta, & prauis indultum est undiq; uotis.
 Iam lacrimis opus, & fletus effundere largos
 Tempus, & humentes oculos intendere cœlo.
 Mox diuina aderunt, felicitis tempora regni,
 Aeterniq; nitens pandet se luminis ortus,
 Fulgebitq; dies, longos quæ attrita per annos
 Colla iugo, & diro incipiet uos soluere nexu.

SCIPIONIS CAPICII

Auferet & prisca terris contagia culpa
Ultima qua tanta sub luce nonabitur aetas.
Scilicet haec olim promissa ingentia tandem
Accipiet, longumq; optato ducere uitam
Promerita genti dabitur sub rege beatam.
Vos igitur, tam leta manent quos tempora, summis
Viribus eniti par est, ut censeat inter
Selectos deus in regnum hoc, numerumq; suorum.
Et scelerum puri, terrenaq; labe piati,
Tota anima, & totis uenientem admittite uotis
Seruatorem hominum summus quem misit ab alto
Expectata pijs genitor promissa ferentem.

Sic sacer optati uates felicia regis
Tempora monstrabat populis, dictisq; frementes
Firmabat, uita accendens melioris amore.
Iandudum accepta intentas diuina per aures
Vox cupidos multa spe animos, & corda replebat
Regem expectantum terris promissa ferentem
Mansura aeternum secure commoda uita.
Immitis uelut egregiam si cinxerit urbem
Hostis, defensamq; diu ui euertere captam
Festinet, miseros maneat dira omnia ciues;
Tum forte insignis fama si nuncius adsit
Missu expectati ducis, instructisq; reportet
Subsidio turmis illum iam iam affore, cuncti
Circumstant, gratisq; intendunt uocibus aures,
Et collapsa diu subita spe pectora complent;
Haud secus optata pandentem proxima regis
Secula suspiciunt uatem, latiq; frequentant.
Res mira, eductum in syluis has edere uoces,

DE

Et popu
Felicet
Implem
Felicetq;
Quos fax
Pracipue
Nuncios
Iam turm
Afflatq;
Perculsa
Atque ru
Augustin
Subdiden
Dum ter
Squalere
Et redisse
Rex fama
Imperio Se
Abiadas co
Electus, s
Isaides le
Cui fuer
Par uita
Non ulla
Altera, &
Et iam se
Languida
Quam u
Fundebe
Calicob

DE VATE MAXIMO LIB. I. 3

Et populum ingentem pendere loquentis ab ore ,
 Felices sylvas nox tanti ubi reddita uatis
 Impleuit colles, atque umbriferas conualles ;
 Felicesq; amnis lymphas, quibus abluit ille
 Quos fœdæ docuit sordes deponere uitæ.
 Præcipue felix uatum tu maxime, regi
 Nuncius æthereo materna lectus ab aluo .
 Iam tum ostendisti admirandæ signa iuuentæ
 Afflataq; deo . sancto & me pectus amore
 Perculsum, iuuat insignis cunabula uitæ
 Atque tuas prima reuocare ab origine laudes .
 Augustus late romanis fascibus orbem
 Subdiderat, rerumq; unus retinebat habenas ,
 Dum terras coleret ueniens pax candida cœlo
 Squalerentq; situ præduri militis arma ,
 Et redisset honos contempto priscus aratro ;
 Rex fama Herodes opibusq; & cognitus armis
 Imperio Solymos patriamq; tenebat Idumen ;
 Abiadas cum forte fuit iustissimus inter
 Electus , sacra qui faceret quæ maximus olim
 Isaiides lectos iussit celebrare nepotes ;
 Cui fuerat uincolo coniux sociata iugali
 Par uitæ meritis nulliq; obnoxia culpæ .
 Non ulla his fuerat soboles, sterilisq; iuuentam
 Altera, & utilius soboli traduxerat æuum ;
 Et iam sera illos grauiorq; oppresserat atas,
 Languidaq; exhausto torpebant membra calore ,
 Quum uiduam plorans alter tristemq; senectam,
 Fundebat supplex imo de pectore uoces ,
 Cœlicolum regem tota sic mente precatus ,

SCIPIONIS CAPICII

Ergo corripiet me lux extrema priusquam
 Connubij fructus, & dulcia pignora noscam?
 Nec nostri te damna thori, nec coniugis unquam
 Tanget honos, primis quæ in te spem fixit ab annis.
 Tu pater omnipotens postquam primordia gentis
 Humanæ dederas, statuisti foedere sancto,
 Coniugio genus ut coeat prolemque propaget;
 At nos hoc animos nequicquam & corpora uincto
 Iunximus, & tantum gestamus nomen inane.
 Nostra tamen cedant diuinis commoda iussis,
 Et maneat rata quæ fuerit tua cumque uoluntas.
 His senior cœlo figebat lumina dictis,
 Concipiens prolis præsaga gaudia mente;
 Quum pater æthereus nunquam uota irrita passus
 Ire pia, & dextro spe fulctos lumine cernens,
 Supplicibus clemens admouit uocibus aures.
 Ille autem de more sacri penetralia templi
 Ingressus pia thura dabat, lata atria circum
 Turba preces patri ætherico dum funderet omnis;
 Quum subito halanti cœlestis nuncius aræ
 Astitit, & dextra præsentem in lumine fulsit,
 Humana soliti specie qua sæpe uideri
 Cœlicolæ, quum iussa ferunt cœlestia terris.
 Obriguere senis subita formidine membra,
 Sydeream ut faciem radijs fulgere coruscis
 Vidit, & ætherias fundentia lumina flammæ,
 Cui iuuenis, mentem reuoca, gelidumque timorem
 Pone pater, tua diuinas uox contigit aures;
 Concipiet tandem coniux sanctissima, uobis
 Quod fuit in uotis & supplex sæpe petisti:

DE
 Que post
 Nascetur
 Secula u
 Et celo m
 Grataq; f
 Omnia fat
 Hic, tibi qu
 Sæpe doles
 Gaudia qu
 Successu
 Hunc, post
 Nomine
 Secula cui
 Magnus ex
 Vox satis, et
 Testis erit m
 Humani uir
 Seruit, & in
 Felix qui ex
 Accipiet uir
 Non ille act
 Stulta colo
 Contentu
 Non ullo fa
 Cœlestem m
 Hauriet &
 Caca rudin
 Materno et
 Concipiet f
 Qui postquam

Quæ postq̄ implevit felicitis tempora partus,
 Nascetur puer egregius; quem læta ferentem
 Secula uoce hilari excipient plausuq; secundo,
 Et cælo magni tollent cunabula uatis,
 Grataq; fundentes plenis munuscula dextris,
 Omnia fausta illi dicent, atque omnia læta.
 Hic, tibi qui uacua tristi cum coniuge in æde
 Sæpe doles, sterilisq; incusas damna senectæ,
 Gaudia quanta dabit, qualis felicitia nota
 Successus tanto uobis implebit in ortu.
 Hunc, postq̄ de more aberit lux septima partus,
 Nomine IOANNEM dices, non ulla tulerunt
 Secula cui similem, ueniens nec uiderit ætas.
 Magnus erit, poterit quem uix humana probare
 Vox satis, atque sua sat digne extollere laude.
 Testis erit meritis summo mens nata parente
 Humani uindex generis cui terra fretumq;
 Seruit, & immensi subdunt se lumina mundi.
 Felix qui ex hominum supremi iudicis ore
 Accipiet uitæ eximios insignis honores.
 Non ille æthereos tardantia pocula sensus
 Stulta coloratis bibet uuæ expressa racemis,
 Contentusq; sitim pura restinguere lymphæ,
 Non ullo sacris auellet tempore curis
 Cælestem nullo pollutam crimine mentem.
 Hauriet & cæli nec dum spirabilis auras,
 Cæca rudimenta, & tenuis dum munera uitæ
 Materno ex utero captat, cum pectore toto
 Concipiet sanctos diuini flaminis ignes.
 Qui postq̄ in lucem ueniet, sanctæq; iuuentæ

SCIPIONIS CAPIICII

In tacitis teneros syluis firmauerit annos,
 Os populis sacrum soluet, patrumq; priorum
 Oblitos longum natos pia iussa docebit.
 Multorumq; animos labes quos polluit atra,
 Iustitiæ aptabit rectiq; ad frena uolentes.
 Sic magnus nondum ardenti trans aera curru
 Aduectus uates meliores tesbius oras
 Insanasq; tribus infandaq; crimina regum
 Damnabat sancto fulctus pia corda uigore.
 Hunc eadem accendet pietas, & spiritus idem.
 Hic & supremo regi qui sanguine culpam
 Humani antiquam generis letoq; piabit,
 Premissus, tanta mortales lucis ad ortum
 Conuertet, dignos reddens quos ille beatas
 Dignetur sedes, numerumq; inferre piorum.

Dixerat, ille oculos diuina loquentis ad ora
 Defixos mira perfusus luce tenebat,
 Euentura minus reputans cœlestia dicta
 Quo promissa magis uoluebat gaudia mente.
 Rettulit hac tandem, cara si coniugis annos
 Si numerem ipse meos, ambobus serior atas
 Et leto propior dulcis spem prolis ademit.
 Fluxerunt gelido nobis de corpore uires,
 Defectusq; suo sanguis coisse uigore
 In foetum nequit, & teneros formariet artus.
 At tu magna fide haud dubia da dicta probari,
 Gaudia ne uiolet sperantum incerta cupido.
 Ille autem, pater omnipotens quem robore fulsit
 Diuino, è cœlo cernis mandata ferentem,
 Implementemq; tuas latis me uocibus aures;

Hds

Has mihi quod dubias præbes, prolemq; futuram
 Et diuina petis signo promissa probari,
 Signa dabo, & ne impune usq; non uera loquutus
 Aethere demissus uidear; tibi signa negatus
 Vocis erit linguæq; usus, mea tempore dicta
 Euentura suo donec non uana probentur.

Hæc ait, & subito fulgentia lumina condens,
 Et faciem ætheream, tennes excessit in auras.
 Interea effusæ spatiosa per atria turbæ
 Sacra obseruanti, mirum insuetumq; uideri
 Illum adytis mora quod solis tam longa teneret.
 Egreditur tandem, & se se expectantibus offert.
 Conantemq; animi motus expromere, liquit
 Nuncia uox mentis linguæq; interpretis usus.
 Diuino agnoscunt afflatum numine pectus,
 Diuinumq; aliquid mortali lumine, in æde
 Conspexisse sacra. Ille licet se iusta uideret
 Supplicia ambigæ meritum persoluere mentis,
 Spe tamen hæc uocis damnum solatur ademptæ,
 Expectans lucem quæ linguæ frena relaxet,
 Atque optata ferat promissi gaudia partus.
 Sic ubi telluri gnauus commisit arator
 Semina, tristis hyems glacie dum seuit, & atrox
 Intima pertentans subit in præcordia frigus,
 Signa tenet messis lætæ, atque horrentia brumæ
 Tempora, spe frugum, & uenturo fœnore pensat.
 Ergo frena lubens linguæ clausumq; sacerdos
 Vocis iter patitur, magnæ præfagia prolis;
 At signis nutuq; animi dat cernere motus;
 Nec minus interea fumanti sufficit aræ

SCIPIONIS CAPIICII

Quos pater omnipotens quondam sibi legit odores.
 Et iam diuina, sacris de more peractis,
 Se se ex æde domum tulerat quam sedula coniux
 Membra fouens tepido seruabat casta cubili;
 Quum tandem insueto tardari pondere sensit
 Illa uterum, tacitoq; agitari uiscera motu.
 Lunaq; iam quinos obliqua peregerat orbis,
 Gaudia quum prolis lato sub corde uolutans,
 Prodiderat toto non ulli hoc tempore, tantum
 Ingenuo rugosa genas suffusa rubore,
 Quod teneræ explebat munus iam effœta puellæ:
 Sæpe deum uenerata, pia sic mente profatur,
 Grata magis ueniunt cœli tua munera rector
 Quo sunt sera magis, decoras iam pignore dulci
 Connubium, iam non sterilis, iam munere dicar
 Facta tuo genitrix, toto ut tibi pectore grates
 Haud equidem dignas persoluam at uiribus æquas.

Coeperat interea sexto iam mense uideri
 Auctior, inq; dies spatium protendier alui,
 Quum supra insignis cunctas Iesseia uirgo
 Diuino missu coelesti accepit ab ore,
 Virgineum decus, illasam, expertemq; uirilis
 Attactus, mentem summi natumq; parentis
 Se sacro laturam utero, terrisq; daturam.
 Et ne qua possent illi non certa uideri,
 Coelestis signo promissa probauerat ales,
 Quod sterilis coniux senis, & maturior aui
 Quam pia cognato tangebatur sanguine uirgo,
 Iret felici grauior iam pondere, sextum
 Sub mensem, & tumida foetus grandesceret aluo,

DE
 Fœtus
 Profert
 Que po
 Credidit
 Gratulatur
 Visere an
 Ergo
 Iudea su
 Cognata
 illa ut t
 Occurrunt
 Brachia
 Virgo or
 Protinus
 Clausis a
 Prima sal
 Nouit loc
 Aeternum
 Exiliensq;
 Expressit
 Sancti
 Voce feri
 Tu nond
 Haussit
 Afflatuq;
 Agnosci
 In tenebr
 Sumente
 At uo
 Exultant

Fœtus qui lucis uacuas eductus in oras
 Proferret tanti surgentia lumina solis.
 Quæ postq̄ accepit uirgo, quamq̄ affore dictis
 Crediderat iam certa fidem cœlestibus omnem,
 Gratatura tamen conceptæ munere prolis
 Visere anum, & uisu statuit data signa probare.

Ergo digreditur campis, collesq; beatos
 Iudææ subit, & caræ contendit ad urbem
 Cognatæ, ac tectis tandem succedit amicis.
 Illa ut tendentem gressus ad limina uidit,
 Occurrit gaudens uenienti, alacrisq; tetendit
 Brachia in amplexus; prior officiosa sereno
 Virgo ore, & lata longæuam uoce salutat.
 Protinus, d rerum suprema potentia patris,
 Clausus adhuc utero, nec lucis munere functus,
 Prima salutantis cum uox audita parenti est,
 Nouit Ioannes latitantem uirginis aluo
 Aeternum regem, uenit cui præuius ipse,
 Exiliensq; utero, poterat quo gaudia motu
 Expressit, magni sobolem genitoris adorans.

Sancte infans, at nōdum infans, te ad sidera quali
 Voce feram, dignoue æquem quo carmine cœlo?
 Tu nondum in uita spirantes editus auras
 Hausisti sanctos æterni flaminis ignes,
 Afflatusq; deo demissum ex æthere lucis
 Agnosti auctorem; felix qui cernere lumen
 In tenebris tantum potuisti, ipsumq; tueri
 Sumentem humanos cœlum qui condidit artus.

At uero ut subito puerum sanctissima sensit
 Exultantem anus, æthereamq; in uirgine prolem,

SCIPIONIS CAPICII

Concipiens toto diuānum pectore numen,
 Voce alacri supplex illam uenerata profatur,
 Ante alias felix mater, foetusq; beato
 Quem seruas utero felix, diceris in omne
 Aeuum fama ingens, & nostri gloria sexus,
 Quid me quid tanto immeritam dignaris honore?
 Hæc in tecta uenis, subiisti hæc limina, regis
 O genitrix summi? teneris en artibus infans
 Ostendens noster diuinæ gaudia prolis
 Signa dedit, cum prima meas uox uenit ad aures,
 Atque afferre tuæ es tantam dignata salutem.
 Præstans ð fidei uirgo, quæ certa putasti
 Mira licet summi rerum mandata parentis,
 Promissa accipies cœlesti munera uoce,
 Munera, perpetuam generi latura quietem
 Humano, & sancti felicia secula regni.

Et iam tempus erat quo se proferret anili
 Ex utero, lucisq; infans prodiret in oras;
 Fortunata sacro tandem quum pondere mater
 Se leuat, & terris puerum dat cernere uatem.
 Haud mora, uicinas uulgatur fama per urbes
 Educti in lucem tam sancti nuncia partus;
 Conueniunt omnes, & iusti nota frequentant
 Tecta senis, iungebat amor quos mutuus, & quos
 Cognato antiquus sociabat fœdere sanguis.
 Gratantur tanto dignata munere matri,
 Et puerum cœlo tollunt, ingentia patris
 Laudibus ætherei celebrantes numina summis.
 Mos fuit, ipse sator rerum quem tradidit olim
 Omnipotens genitori Abrææ, rite ille colendum

Que
 Infat
 Ance
 Fæde
 Optat
 Scilicet
 Persu
 Proge
 Magn
 Heroe
 Diuin
 Et ser
 Sacra
 Unde
 Qui se
 Seruiri
 Et uate
 Præcibus
 Cuius e
 Nunc f
 Ergo
 Debita
 Et puer
 Flamin
 Dicite
 Pectora
 Operari
 Indi qu
 Ille aut
 Descrip

Quem docuit, sanctumq; pijs tenuere minores ;
 Infanti octauæ lucis cum fungitur aura ,
 Ancidunt partis pellem genitabilis imam,
 Fœderis æternum iuncti memorabile signum
 Optatos inter populos cœliq; parentem ;
 Scilicet hoc gratamq; deo sanctamq; cruore
 Perfuso, tanti uenturo proderet auo
 Progeniem patris egregiam, claramq; nepotum
 Magnorum seriem, reges, & regibus ortos
 Herodas, sacrosq; duces, & numine magnos
 Diuino afflatos felicia pectora uates ;
 Et seruanda piæ genti qui mystica ferrent
 Sacra deo, sanctisq; fouerent ignibus aras .
 Vnde orbi noua lux micuit rex ille, beata
 Qui secla induxit terris, miserosq; uetusto
 Seruitio eripuit mortales, maximus unde
 Et uates ductus populis orientia late
 Præuius ostendit ueri qui lumina solis,
 Cuius ego in laudes diuino accensus amore
 Nunc feror eximias, sint hæc modo carmina tanti .

Ergo ubi lux radios octaua reduxerat orbi,
 Debita soluebant prisco de more frequentes ;
 Et puerum patris dicebant nomine, quum uî
 Flaminiis æterni pia pectus percita mater,
 Dicite Ioannem, dixit; commota repente
 Pectora mirantum nusq; gentile quid illud
 Optarit nomen genitrix, ipsumq; rogabant
 Indi quod mallet, nutu signisq; parentem ;
 Ille autem poterat quando non uoce, petito
 Descripsit calamo, dictumq; à matre notauit

SCIPIONIS CAPICII

Nomen Ioannes, demissum ex aethere nomen.
 Obrepit subito cunctis stupor ossa sub ima,
 Tum palmas duplices tollentem & lumina caelo
 Aspiciunt genitorem, ac mentis plena parantem
 Gaudia soluenda iam dudum expromere lingua;
 Atque erepta diu uox est audita repente.
 Protinus ille nouo diuinas carmine laudes
 Aggreditur, patrisq; effert pia munera summi.
 Hoc magis attonitis gliscit stupor, & noua tanto
 Perculsas uisu inuadit reuerentia mentes.
 Nec mora, Iudaeae colles populosq; propinquos
 Peruolitans late tanti praenuntia facti
 Fama implet, pulsataq; metu pia pectora sancto.
 Secum omnes ortum pueri, & diuinitus illi
 Optatum nomen, magne praesagia uitae,
 Atque iniecta diu linguae laxataq; uincla
 Versabant, non illa patris sine numine summi
 Prouenisse rati. genitor tunc flamme mentem
 Diuino afflatus soluens sic ora, futuri
 Praescius, aeterni cecinit noua secula regni.
 Summus ab aethereo tandem regnator olympo
 Optatam dextro despexit lumine gentem,
 Inuisitq; suos, regis de sanguine mittens
 Iessei assertorem hominum, auctoremq; salutis;
 Ille canendus erit nobis. uos laudibus aequis
 Vos illum digno super aethera tollite cantu.
 Hic depressa iugo soluit languentia colla;
 Insensosq; diu nobis hostemq; superbum
 Contudit, aeterno componens foedera nexu.
 Sic uates cecinere pii, sic munera clemens

D
 Que
 Prae
 Cord
 Hunc
 Et tu
 Diceri
 Ibis, ad
 Tam
 Et luec
 Vsq; a
 Pector
 Antiq
 Optat
 Vi cap

Quæ magno iuratus auo promiserat olim,
 Præstabit genitor summus; sic agra soluti
 Corda metu ancipiti, atque odijs exercita diris
 Hunc recto assueti semper sanctiq; colemus.
 Et tu magne puer diuinos maximus inter
 Diceris uates, regi tu præuius illi
 Ibis, ad hunc sanctis conuertens pectora dictis;
 Tum pia gens ueram uenia donata salutem
 Et lucem optatam, mansuraq; gaudia noscet.
 Vsq; adeo ex alto aspexit miseratus ab imo
 Pectore nos pater athereus, caligine pressos
 Antiqua, & dira tabentes mortis in umbra,
 Optato irradians æterni luminis ortu,
 Vt capiant animos diuinæ commoda pacis.

LIBER SECVNDVS.

Am uero aerias pergam te lucis ad oras

I Eductū canere, & uitæ memoranda futuris

Facta tuæ sacro deducere carmine seclis,

Sanctæ puer ; iuuat insuetos è fonte liquores

Haurire intacto, molliq; ex arbore, tellus

Quam tua fert sola, insignes decerpere ramos,

Et mea fragranti præcingere tempora fronde .

Non ego pegasides accersam uana sorores

Numina, & aonia insignem testudine Phœbum ;

Nec spatia immensi tentantem uasta profundi

Findere, me ambigui capient mendacia Protei ;

Quæsitus ue ignis coelo, simulataq; diuum

Portenta, & piæ demissus nuncius alis ,

Deductaq; deum facies, & uana tonantis

Nomina, & immotus fatorum creditus ordo ;

Sed me diuinus deserta per auia raptum

Accendit radijs æterni spiritus ignis .

Sic ego coelestes poscens ad carmina uires

Non fictas uires, Sebethi ad flumina primus

Aggredior sacras digno res tradere cantu .

Mox regem æternum demissam ex æthere summi

Progeniem mentemq; patris mortalia membra

Indutum, & mire comprehensum uirginis aluo,

Postq; necem diram uitæ admirandaq; facta

Alta triumphata repetentem sidera morte,

Accingar canere, & longum uoluenda per æuum

Sacra piæ genti, faueant modo rite uocata

Numina, perpetuis intexere carmina chartis .

Interea uatis laudes pia cœpta sequamur .
 Ille rudimenta primus fructumq; iuuenta
 Accipiat nostræ, & populi contemnere uilis
 Iurgia, & insano doceat me tollere uulgo .

Ergo uocalis senior noua secula cantu
 Et pia tollebat genitoris numina magni,
 Vt idicis implens spe sancta pectora dictis .
 At tibi quæ talem genitrix tunc gaudia natum
 Dum complexa foues, carisq; amplexibus hæres,
 Adiungisq; tui lactentibus ubera labris,
 Vbera uitali rugosa tumentia rore,
 Inq; dies pingui roboras noua membra liquore
 Iamq; puer sensus animi sumebat, & artus
 Firmabat teneros, cui qui signa futuri
 Ex utero matris quamuis iam certa dedisset,
 Hunc tamen ingenti studio curaq; parentes
 Instituunt sancte, & facta ad cœlestia formant .
 Ille autem afflatus diuino numine mentem
 Exequitur præcepta lubens, & sancta capeffit
 Mandata, atque alacres tollens ad sidera sensus
 Paulatim humanis rebus se auertit, & ultro
 Delicias molles, & curas spernit inanes .

Iamq; hominum affectus, & uanos noscere mores
 Cœperat, athereisq; animis ut crimina sensim
 Terrena, & misera serpant contagia uite,
 Quum fastus uulgi, coetusq; exosus, in alta
 Se abdebat nemora, & syluis degebat opacis .
 Hic inter dumos sensim pubescere malas
 Sensit, & insignis florem prodire iuuenta .
 Non urbes illum tectis fouere sub altis,

SCIPIONIS CAPICII

Per densos saltus nemorumq; inculta suetum
 Ferre gradum, et placidam in syluis captare quietem.
 Hic strepitum uulgi, atque operam fugientis inertem
 Spernebat uitæ, uarij præuerrere casus
 Quam poterant ueniensq; cito mors aspera gressu;
 Synceroq; omnem penitus de pectore curam
 Fluxarum pellens rerum, & coelestia semper
 Concipiens animo puram super alta ferebat
 Sidera, & æterno mentem replebat amore.
 Illum non ardens rapidi uis torruit æstus,
 Non hyemis rabies, non inclementia cœli
 Duratum glacie atque æstu, nec uestibus ullis
 Indutum; tantum hirsuti contexta cameli
 Squalentes humeros uelabat penula setis.
 At uictum tristes nullo ieiunia farre
 Soluenti, locusta inopem pauidisq; relicta
 Poma feris, herbaq; dabant baccaq; rubentes,
 Et congesta cauo syluestria stipite mella.
 Non cibus hunc hominum mollita salubribus esca
 Ignibus, instructa tenuit non copia mensæ,
 Non ullæ allexere dapes, nec pocula succo
 Pampineo saturata, sitim compscere pura
 Contentum lymphæ & deserti fluminis haustu.
 Et rapidus seu sol agros urebat hiantes,
 Siue gelu densabat hyems cum cæca teneret
 Nox terras, nullis macie confecta leuabat
 Stratis non ullo recreabat membra cubili;
 Verum antro in gelido patulae sub arbore somnos
 Carpebat tenues, cœlestes cernere tractus
 Lumina concedens seræ defessa quieti.

Huius
 In te
 Alma
 In spo
 Præb
 Insign
 Egreg
 Imme
 Quan
 Vince
 Ang
 Luxib
 Quod
 Qui d
 Anfer
 Arctis
 Inter
 Nec fa
 Hoc in
 In gl
 At no
 Moys
 Gem
 Et niti
 Nec fa
 Et duc
 Quam
 Delici
 Ille at

Heu stolidæ mentes, & luce carentia corda
 Humana gentis, quantis uita ægra laborat
 In tenebris, quali iactantur pectora motu ;
 Alma cibum nobis, natiuaq; pocula tellus,
 In specubusq; domos, in pratis sponte cubile
 Præbuit, ingrati fulgenti è marmore uillas
 Insignesq; domos struimus, uix moenibus urbes
 Egregiæ capiunt quosdam uix maxima regna,
 Immemores, totos ueniet cum serior hora,
 Quam breuis urna teget. miseri quid tenditis arte
 Vincere solertis naturæ inuenta, quid usus
 Angusta ad uitæ tenues tam multa paratis ?
 Luxibus ignaui luxus quid neclitis ? omne
 Quod superat uobis, illis id demitur, æuum
 Qui degunt inopes rerum, quibus ampla parentis
 Aufertis terræ communis munera, & orbe
 Arcetis toto, atque auræ uix linquitis usum ;
 Interea ad lucem cœnas uos ducitis, ullæ
 Nec satiant epula pinguisue opulentia mensæ ;
 Hoc inuat d' miseri diros quod pascitis atra
 Ingluuiæ morbos, mortemq; arcessitis ultro ;
 At non in uestro firmantur corpore uires,
 Morsue minus properans ueniet quod concaua uestrâ
 Gemma sitim leuat, aut picto recubatis in ostro,
 Et nitidis fulgens quod uestris serica uillis
 Nec saturata semel precioso murice lana,
 Et ductum argentum atque aurum uos textile uestit.
 Quam procul his petitur summi domus ardua cœli,
 Delicijs miseros diro quæ funere perdent.
 Ille autem in syluis uitam qui horrentibus egit

S C I P I O N I S C A P I C I I

Eximius uates, astus brumq; labores
 Pauperiemq; famemq; ferens, non talia liquit
 Exempla, at luxus, & uulgi mobilis auras
 Vanaq; uitabat labentis gaudia uitæ .

Iamq; illum uiridis tandem firmauerat ætas,
 Et solidæ stabant iuuenili in corpore uires,
 Quum uolitans urbes impleuit fama propinquas,
 Insignem iuuenem saltus errare per altos
 Densorum nemorum, & cœtus uitare, proculq;
 Urbibus extolli tota super æthera mente.
 Haud mora, conueniunt populi, solasq; latentem
 Per syluas perq; antra illum deserta requirunt.
 Quos ubi conspexit, se se uenientibus ultro
 Obtulit, & claro ostendit se in lumine uates .
 Obstupere omnes cum formam atque horrida cultu
 Aspexere uiri, & macie squalentia membra,
 Et barbam impexam, intonsos hirtosq; capillos ;
 Verum ubi fixerunt in sacros lumina uultus
 Exangues licet, & tristi pallore rigentes,
 Conspiciunt ora æthereo suffulta uigore,
 Et geminas sacro fundentem uertice flammæ,
 Cœlestes flammæ radijs quæ pectora miris
 Spectantum, & sancto replebant corda pauore .
 Visa minor fama est, uatis cum cernere sacri
 Ora datum, coramq; oculos explere tuendo ;
 Ardebantq; illum iandudum audire loquentem .
 Is uero incepit tandem, & sacra ora resoluit,
 Mira canens, sanctisq; implens sermonibus aures,
 Et lata ostendens æterni tempora regis.
 Nec non & scelerum pollutos sorde priorum

DE
 purgaba
 Que fug
 Crimina,
 Orantesq;
 Pertasos,
 Scilicet ab
 Accipere
 Res no
 Petruera
 Scibus in
 Per nema
 Per loca c
 Et quemq;
 Conspicere
 Per campo
 In medio fi
 Repperit in
 Cunctiter
 Ante alios
 Ille aut
 Commota
 Hic aliqui
 Crimina,
 Tunc ille
 Quos d dicit
 Quid satia
 Semper in
 Perq; nef
 Usquam t
 Qua twli

Purgabat dictis animos; quæ quisq; sequatur
 Quæ fugiat vitetq; docens, tum tetra fatentes
 Crimina, mergebant miseros quæ funere diro,
 Orantesq; deum ueniam, uitamq; priorem
 Pertæsos, sacri lustrabat fluminis unda;
 Scilicet abluti mortalia corpora, signum
 Acciperent mentis terrena labe piatæ.

Res noua per latos populos urbesq; propinquas
 Pertulerat uatis nomen, cunctiq; relictis
 Sedibus in syluas alacres cupideq; ruebant.
 Per nemus aspiceres uastum, & deserta ferarum
 Per loca certatim ferri nullo ordine turbas,
 Et quemq; inuentum uatem contendere primum
 Conspicere, & propius pendere loquentis ab ore.
 Per campos ueluti properat cum exercitus æstu
 In medio stimulante siti, si ex agmine quisq;
 Repperit in tenero muscosum gramine fontem,
 Cuncti iter inceptum linquent, & quisque perustas
 Ante alios certat fauces pertinguere lympha.

Ille autem ardentes mire inflammabat, & acres
 Commota addebat stimulos ad pectora dictis.
 Hic aliquis, foæda urgebant quem noxia cordi
 Crimina, quis uitam excoleret præcepta rogabat,
 Tunc ille his audidas implebat uocibus aures.
 Quos d' diuitijs iuuat inuigilare repertis,
 Quid satiare sum lacrimis inopumq; cruore
 Semper inexpletam, & prædando quæritis? omne
 Perq; nefas inhiatis opes? nullusue parandis
 Vsquam finis erit? partem iam ponite uestris.
 Quæ tulit in lucem nudos, uos frigida nudos

SCIPIONIS CAPICII

Accipiet uitæ defunctos munere tellus .
 Et qui tot proprios uestes seruat in usus,
 Aspiciæ horrentis stringunt quos frigora brumæ,
 Aut tenui aut nullo uelatos tegmine corpus ;
 Hos non in uestis tantum, sed sumere rerum
 Cunctarum in partem decet uno è semine natos,
 Nec pigeat pingui miseros admittere mensa
 Sollicitat quos dira fames, pallentq; negato
 Sæpe cibo, nec longa ualent ieiunia ferre,
 Nec non & miles cui larga licentia rapti ,
 Et quibus æs populus suenit dependere iussum ,
 Pertæsi scelerum se se felicibus undis
 Purgandos uati obtulerant, quos talibus ille
 Firmabat dictis ; cura est quis publica census
 Cogendi, & grauiæ exigitis qui à plebe tributa ,
 Ne uos dira fames auri, ne iniustus habendi
 Vexet amor cupidos, ne ue æquum cogite supra
 Pendere tam multo miseros sudore parata .
 Tuq; ferox parce innocuos incessere miles,
 Debitaq; accipiens tantum stipendia, uires
 Aduersus placidæ infestos conuerte quieti.

Talia diuino uates dum funderet ore
 Attonitos pascens dictis , & pectore cuncti
 Vltima uenturi uersarent tempora regni,
 Esse illum hunc plures regem, missumq; putarunt,
 Qui ad superas iter ostendat mortalibus oras .
 Hæc ubi iudææ uulgata est fama per urbes,
 Illum adeunt, legis nodos quis soluere curæ,
 Et quos religio præstans, simulataq; maior
 Secrerat dederatq; alijs præcellere cunctis,

DE
 Et pia
 Tebius
 Diuina
 Audeat
 O d
 Te spaci
 iam tuat
 Factorem
 Acceptu
 Vltima
 At te ni
 Mouerit
 Tum cor
 Non ego
 Aduerfus
 Nec me
 Sed puro
 Abluere
 Et generis
 Aduerfus
 Et quam
 Præcessit
 Ante ali
 Ille idem
 Collapsis
 Et ueluti
 Agricola
 Et puras
 Expectat
 Hinc pr

Et pia tradentem genti praecepta rogabant
Tesbius an uates, an rex foret ultimus ille
Diuinum terris qui sic ostendere regnum
Auderet, populumq; insueto more piare.

O decus humanae gentis quo carmine ferre
Te spatia immensi ualeam super ardua caeli?
Iam tua te uates uirtus iam gloria ad astra
Factorum extulerat, uerumq; assueta fateri
Acceptura fidem haud dubiam uox illa fuisset,
Ultima si annueras terris te secla tulisse,
At te nil humana agitantibus pectora laudes
Mouerunt regis caperes ut nomina summi.
Tum corda his uates firmans titubantia dictis,
Non ego caelesti forsitan quem sede putatis
Aduertum terris, uates sum tesbius inquit,
Nec me supremi dignabor nomine regis,
Sed puro missus pertasos crimina fonte
Abluere, aeternis lustrat quos ignibus ille
Et generis perimat labem, penitusq; piatos
Adueniens rex eripiat caligine tetra;
Et quamquam in lucem uenit me serior, ortus
Præcessit tamen ille meos, longeque potentem
Ante alios unum hunc supplex ueneratus adoro.
Ille idem radijs implens caelestibus orbem,
Collapsis penitus statuet noua foedera rebus.
Et ueluti solers messem cum uentilat aestu
Agricola in rapido, dat flammis urere aristas,
Et puras infert fruges flauentibus horreis,
Expectata pijs donans felicia regna,
Hinc procul eijciet fontes, noctisque profundæ

SCIPIONIS CAPIICII

Inuoluet tenebris, quos atra incendia diris
 Addictos poenis semper mansura uorabunt.
 Hunc alij uobis uates hunc maximus olim
 Amoides dixit, cum per deserta uagantem
 Monstrantemq; uirum cecinit felicius æuum,
 Clamantemq; uiam uenturo sternite regi;
 Et iam clamantis nemorosa per auia uocem
 Accipitis, nec longe aberit, cum cernere tantum
 Quem cano fas fuerit manifesto in lumine regem,
 Et nunc mortales inter nec cognitus ulli
 Versatur uestris socium se coetibus addens.

Talia dum fatur uates, turbamq; beatæ
 Attentam incendit uita uenientis amore,
 Plebs ignara fidem præbebat plurima dictis;
 At quibus æternæ legis data cura docendæ,
 Et quos ingenium solers, atque ardua rerum
 Cognitio indocto dederat præcellere uulgo,
 Irrita dicebant uatis responsa, nouumq;
 Expectandum illud lustris labentibus æuum.

Mens ignara hominum, quid rerum quarere causas
 Et multam prodest longo uigiliq; parare
 Doctrinam studio, modicis quid uiribus impar
 Sumere onus rerum auctoris pia sacra ferendi,
 Si non quæsita ad superas prudentia sedes
 Monstret iter cacaq; animos caligine soluat?
 Quiq; sacris præsumunt, si ad recti uertere cultum
 Non curent, & iussa rudes diuina docere?
 Non acre ingenium, doctas non uita per artes
 Exulta, atherei genitoris numina flectunt;
 Nec multa effulgens auro gemmisq; corona,

Ac

Ac mitra insigni aut rutila frons aucta tiara ,
 Et laxa ad talos ardenti è murice uestis ,
 Fortunata parant duro querenda labore
 Regna pie genti fuso qua sanguine sancto
 Rex statuit moriens aeterni conditor æui.

Ergo ueridico fuerat qua mira canenti
 Vati adhibenda fides, hic omnis defuit, esse
 Quos penes ingentem decuit, nec uana putasse
 Quæ rudis intenta credens plebs hauserat aure .

Interea sanctis uates dum pectora dictis
 Irrigat, & crebro populos perfundit ab amne ,
 Rex patris atherei soboles qui pellere noxam
 Venerat antiquam, tenebrasq; ex orbe fugare ,
 Quo uatis promissa piæ non uana probaret ,
 Proxima qui aeterni regis noua secla canebat,
 Ipse etiam turbas inter lustrarier amne

Venit ; & immensi cui parent lumina mundi

• Rex ibat superum uelut è mortalibus unus .

O' lux omnipatens, aeterni d' flaminis ingens
 Virtus, non hominum fuerat qui cognitus ulli

Eductus syluas inter, saltusq; ferarum,
 Vt primum uates uenientem lumina fixit

In regem, aeterni magna ui numinis aëtus ,

Ten ait exclamat, te luce intentior omni,

Qui priscam terris uenisti abstergere labem ,

Mortalis rerum dominum coeliq; potentem

Ausim ego delenti sordes pertinguere lymphæ ?

Quin tu me sceleris pollutum labe uetusti

Elue, natiuoq; illic sic rende nitori,

G

SCIPIONIS CAPIICII

Sordida quem rapuit primæui noxa parentis .
 Ille autem ne obsiste inquit : sic conuenit omne
 Nos superare æuum, porro discrimine nullo
 Me quoq; mortalem ueluti perfunde liquore .
 Hæc ait & pariter fert sacra ad flumina gressus
 Sancta pedum figens udis uestigia arenis .

Fortunate amnis, uerum cui tinguere lucis
 Humana auctorem felici contigit unda .
 Ipsa tibi cedunt non tantum flumina quotquot
 Terra parit, notiq; lacus, sed uasta profundi
 Victa tuo fluuio subdunt se marmora ponti .
 Nam licet immensum oceanus late ambiat orbem,
 Ipse tamen quem non tellus non æquoris undæ,
 Non spatia excelsi capiunt amplissima cœli,
 Tendentem ad te humili incessu, nitidoq; petentem
 Flumine perfundi uelut è mortalibus unum,
 Sparsisti ex illo sacratis tempore lymphis .

Interea genitor conspersum flumine natum
 Audiit orantem. Quis me super ardua raptum
 Sidera, nec uanum quicq; aut mortale canentem
 Diriget ad metam ? d tantis nunc spiritus ausis
 Annuat, excelfo uates quem ex æthere labi
 Aspexit, magnumq; super consistere regem .

Vix fluuio egressus rex idem presserat udis
 Tellurem pedibus, superum cum rector ab alto
 Presenti in luce emicuit, celsusq; repente
 E' summo se se patefecit culmine olympus .
 Tunc se diuinum demittens flamen ab astris
 Accessit propius terras, mitisq; columbæ

I
 Corp
 Lum
 Incon
 Et uo
 Hic m
 Hunc
 Diuin
 Se
 O' lic
 Quod
 Quam
 Id me
 Sunt
 N
 Ducer
 Diuin
 Omi
 Extoll
 Presta
 Alma
 Nam
 Supre
 Tellu
 Non
 Sola
 Sed
 Affe
 At na
 Hunc

Corporea apparens specie, quam humana uiderent
 Lumina, confedit diuini in uertice regis.
 Intonuit, sonitusq; nouos dedit arduus aether,
 Et uox supremi sic est audita parentis,
 Hic meus est ante omne fuit qui filius æuum,
 Hunc æternus amor semper mihi iunxit, & idem
 Diuinam clausit mortali in corpore mentem.

Sed decet hic unum triplex ostendere cantu
 O' liceat digno numen, manifestius unq̄
 Quod non se ostendit, summus q̄ perluit ipsam
 Quum uates sacro diuinam flumine prolem.
 Id mentes capiunt hominum, & mortalia tanti
 Sunt corda? & nostræ poterunt hoc pandere uoces?

Nos pater omnipotens ortum dedit æthere ab alto
 Ducere, & in cœlum euexit mortalia membra
 Diuinam inspirans animam, quam noscere fas est
 Omnia, seq; rapit quo fert sua cumq; uoluntas.
 Extollunt hæ nos geminæ super æthera uires,
 Præstamus uita his uolucrum generiq; natantum,
 Almaq; quot syluis pascit quot gramine tellus;
 Namq; hæc non ipsum, cum sint expertia mentis,
 Supremum auctorem rerum, qui condidit imam
 Tellurem, & celso splendentia sidera cœlo,
 Non se se agnoscunt penitus, non condita quæuis,
 Sola etenim mens ipsa potis nosse omnia solers;
 Sed nec uelle his est, hebeti tantumq; trahuntur
 Affectu, & prono ducunt è corpore sensus;
 At nos quamq̄ animo afficimur tamen una uoluntas
 Hunc agit, & nusq̄ compellit caca libido.

SCIPIONIS CAPIICII

An non sæpe libet quicq̄, nostrosq; laceffit
 Quod cupimus sensus, animo tamen ardua uelle
 Longe aliud suadet ratio affectusq; coercet,
 Cumq; agris cordi sint dulcia pocula nobis,
 Quod mage conducat latices potamus amaros.
 At contra non bruta queunt optare nec ullum
 Consilium uitæ ratione carentia ducit.
 Ergo hominum sublime genus non cætera tantum
 Viribus his superat geminis animantia summis,
 Verum diuino dignati semine, & ortu
 Natura similes superum terraq; parenti
 Nos sumus, eq; illo est humana stirpis origo.
 Namq; dei ut summi in natura est unica proles
 Ex patre ipsa dei mens, sanctumq; ex utroq;
 Est flamen, quæ est una patris natiq; uoluntas,
 Sic animæ natura est nostræ, quæ parit ipsum
 Nosse, suum tum uelle oritur tum intelligit illa,
 Quare animam cum quis penitus cognouerit ipsam
 Hinc poterit triplex unum cognoscere numen.
 Nam pater omnipotens summe felixq; bonusq;
 Cum sit, mens autem faciat cum quemq; beatum,
 Nec quis ni prudens ualeat bonus esse uolensq;,
 Esse deo mentemq; uoluntatemq; necesse est.
 Et ueluti est eadem natura atque unica nostri,
 Vnde anima est, ratioq; animæ eiusdemq; uoluntas,
 Sic patris natiq; & sancti flaminis unum
 Numen idemq; est, triplex unusq; est deus idem.
 Atque illo quoniam non est in numine quicquam
 Quod fiat, neu per se existat, nilq; quod esse

L
 Non
 Hoc
 Integ
 Ipsa
 Cum
 Quare
 Acthe
 Quod
 Mut
 Non
 Quod
 Nam
 Aequ
 Aeter
 Factu
 Namq
 Integ
 Totus
 Existit
 Natur
 Quod
 Quon
 Mens
 Sancti
 Tres
 Atque
 Spirit
 Omni
 Quisq;

Non habeat summum ; quicquid dei est deus ipse
 Hoc ipsum omnino est, quum perfectissimus ille
 Integer atque idem totus sit, mens sit oportet
 Ipsa dei deus, & uotum deus, & sit eadem
 Cum patre natura, mens illius atque uoluntas ;
 Quare animæ quamq̄ similis natura parenti
 Aethereo nostræ est, tamen hoc ea distat ab illo
 Quod geminæ ipsæ animæ uires quæ est condita quæq̄;
 Mutatur, nec quidq̄ sui quodue illa agit ipsa est,
 Non ita sunt anima ex nostra, intellectio ut id sit
 Quod per se est animæ natura, itidemq̄; uoluntas,
 Namq̄; animæ affectus sunt, dumq̄; intelligit illa
 Aequè optat fiunt, at uero mensq̄; uoluntasq̄;
 Aeterni genitoris, ab illo ita sunt, nihil ut sit
 Factum ab eo, aut non per se existens, neu deus ipse ;
 Namq̄; aliter non summe perfectum abq̄; solutum,
 Integrumq̄; dei quicq̄ foret, ac deus idem
 Totus, mensq̄; dei per se, per seq̄; uoluntas
 Existit, tum integra ac perfectissima utriq̄; est
 Natura, ac non effectus quicq̄ ue dei sunt
 Quod non sit deus, atque deo deus utraq̄; ab ipso est.
 Quumq̄; deus pater ipse sit, est etiam deus ipsa
 Mens patris natus, uotum natiq̄; patrisq̄;
 Sanctum etiam flamen deus est, parq̄; est tribus esse ;
 Tres tamen hos esse unum numen nō tria certum est ;
 Atque alius pater est, aliusq̄; est natus, & ipse
 Spiritus est alius diuinus, sed tribus una
 Omnino, atque eadem natura est: cumq̄; trium sit
 Quisq̄; deus, tamen haud tres dij sunt sed deus unus .

SCIPIONIS CAPICII

Res mira atque ingens, capiant quam pectora nunq̄
 Nostra, nec humanae possint ostendere uoces ;
 Attamen id nobis pro captu apprehendere mentis
 Fas est, cum liceat patrem cognoscere summum
 Per nostrae naturam animae, quae condita quantum
 Res unq̄ excelso potuit dignarier ortu ,
 Est illi similis qui condidit omnia solus.
 Sed iam tempus erat, ueri quo luminis index
 Proderet aeternum mortali in corpore regem
 Promissum optatumq; diu terrasq; colentem .
 Ergo rex idem turbas dum saepe reuisit ,
 Et se noscendum coram mortalibus offert ,
 Aspiciens uates uenientem hunc eminus, hic est
 Hic inquit generis delet qui crimina nostri ,
 Innocuus uerusq; agnus diuinus ; hic ille est
 Quem dixi athereas quamq̄ me serius oras
 Hauferit, ante tamen caeli q̄ conderet arcem
 Naturae genitor, tempusq; ante omne fuisse .
 Hunc pater è celso demittens athere summus
 In terras, me praemisit, qui prauius illum
 Monstrarem uobis uenientem, undisq; piarem
 Quos hic diuini lustrabit flaminis igne .
 Hunc idem ostendit genitor cum flumine sacro
 Illum ego Iordanis laui ; uocem ipse loquentis
 Accepi, prolemq; suam caramq; probantis ;
 Et sanctum è coelo labi, puraq; columbae
 Hoc super aspexi specie considerare flamen ,
 Aspexi, & regem aeternum rerumq; salutis
 Humanae auctorem agnouit, qui ex athere missus

D
 Purge
 Sic
 Perg
 Inter
 Parte
 Rex Lu
 Id com
 Purge
 Ille an
 Ni da
 Hacte
 Ofter
 Et fec
 Edoce
 Iordan
 Antiqu
 Vos ip
 Pura eg
 An rex
 Aetern
 Cuius
 Ore p
 lamq;
 Euent
 lam m
 Cen q
 Tradit
 Letitia
 Grata

DE VATE MAXIMO LIB. II. ST

Purgabit longa pressas caligine terras .
 Sic uates regem optatum ostendebat, & amnis
 Pergebat sacri mortales tingere lymphæ .
 Interea patris summi mandata faceffens ,
 Parte alia ingentem populum felicibus idem
 Rex lustrabat aquis, diuinaq; iussa docebat .
 Id comites uati referunt, passim undiq; ad illum
 Purgandos lymphis properare salubribus omnes .
 Ille autem haud inquit tractat cœlestia quisq;
 Ni datur è cœlo . iam patris iussa peregi
 Haëtenus atherci, iam regi præuius ipsi
 Ostendi ueniens diuini secula regni ,
 Et scelerum oblitos penitus uitæq; prioris ,
 Edocui puras uenienti aduertere mentes,
 Iordanis tinguens unda, quibus eximat ille
 Antiquam, lustrans diuino flamine, labem .
 Vos ipsi audistis toties cum saepe rogarent ,
 Pura ego qui populos lustrarem fluminis unda
 An rex ille forem, tali me haud nomine dignum
 Aeternumq; illum regem dominumq; fatentem ;
 Cuius ego haud digne genibus prouoluar, & imos
 Ore pedes & sancta pedum uestigia lambam .
 Iamq; probata omnes læto mea dicta uidetis
 Euentu ; expectatus adest noua gaudia portans .
 Iam me illum iuuat aspicere atque audire loquentem ;
 Ceu quis cum sponso ingenti deuinctus amore
 Tradita si cupido fuerit noua nupta marito
 Latitia exultat, tum caro lætus amico
 Gratatur, totusq; imo sub pectore gestit .

SCIPIONIS CAPIICII

Haud aliter, cum quæ optavi noramq; futura
 Adfuerint, nostra æquarunt ea gaudia uota,
 Inq; suum hunc lator regnum aduenisse beatum.
 Et iam quod late nostrum crebescere nomen
 Cœperat, ille suo postquam se protulit orbi,
 Imminui par est, ipsumq; ad sidera tolli.
 Ille deo genitore satus, super æthera, sortem
 Humanam excedens, meritis famaq; feretur.
 Interea summi nomenq; & gloria regis
 Per populos sese Iudææ effuderat omnes,
 Et miris ingens factis, signisq; coruscus
 Virtutis monumenta suæ mortalibus ille
 Clara dabat, summoq; ortum se patre docebat.
 Hæc ubi fama pij uatis peruenit ad aures,
 Diuino quamq; perfusus flamine, nosset
 Esse illum æterni sobolem mentemq; parentis,
 Attamen ut comites quæ sacro ostenderat ore
 Ante oculos interq; manus exposita uiderent,
 Ex illis mittit qui regem adeantq; rogentq;,
 Ipse ne sit lapsis ueniens succurrere rebus,
 An ne aliud maneat pietas hæc serius æuum.
 Illi abeunt, sanctiq; ferunt mandata magistri;
 Rex autem non uerba serens, cœlestibus ipsos
 Admonuit signis uati quæ facta referrent.
 Continuo uarijs mortalia corpora morbis
 Eripiens, uitam sub nocte trahentibus atra
 Plerisque optati præbebat luminis usum;
 Et confecta lue, & sanie tabentia membra
 Diuina firmabat ope, oppressosq; nocenti

I
 Dæm
 Senf
 T
 Ofte
 Aut
 Vos
 Per
 Affi
 Iam
 Torp
 Turm
 Squa
 Iam
 Et qu
 Temp
 Ad su
 Aether
 Instru
 Et fili
 Meq;
 More
 H
 Spe
 Nec
 Addi
 Vifur
 Non
 Spe
 Et tra

Damone; depellens uesanam in tartara pestem
Sensibus & menti quosdam reddebat adeptis.

Talia rex magnus felicitis conditor æui
Ostendens, uatiq; illos quæ aut uisa referrent
Aut audita docens, diuino hæc addidit ore,
Vos ite & sacro responsa hæc reddite uati,
Per me fulgorem cœli qui luce carebant
Aspiciunt, nuperq; obstructas missus ad aures
Iam sonus accipitur certus, nec non quibus ægra
Torpebant membra, incolumes uestigia firmant.
Tum quibus ambesos elephantia læserat artus
Squalens, & maculis fœdarat corpora diris,
Iam mundos tristisq; lues languorq; reliquit.
Et quibus exactæ fluxerunt ultima uitæ
Tempora, perpetuusq; urgebat lumina somnus,
Ad superas auras reuocati, & sidera, rursus
Aethereum cœli lumen spirabile captant;
Instruimusq; inopes diuini ad gaudia regni.
Et felix nostri quem nil offenderit umq;
Meq; dei putet humana sub imagine prolem
Mortali haud dubiam generi præstare salutem.

His se qualis erat dictis ostendit, & auctos
Spe sancta illos edocuit, uatiq; remisit.
Nec minus & reliquis defixis lumina in uno
Addidit hæc, quid uos autem quid densa petistis
Visuri nemora, & syluas accestitis opacas?
Non ibi gaudentem uulgi fallacibus auris
Spectatis, turbent uolucris quem flamina laudis,
Et tumidum motent fluuiialis arundinis instar

SCIPIONIS CAPIICII

Quam crebris agitant stridentes flatibus Euri •
Non ibi munditijs captum fastuq; superbo
Quales ardenti uestitos murice diues
Delicijs trahit, atque ignauo regia luxu,
Ast illum licuit presentem cernere summi
Quem cecinere olim felicia pectora uates,
Premissum antiquæ noctis caligine pressis
Longum expectata ostensurum gaudia lucis •
Hic inter uates diuinos maximus, hic est
Qui cunctis longe præstat mortalibus unus •
Sic decus eximij uatis, laudesq; recensens
Rex hunc tollebat indexq; ad sidera summus •

I
Innoc
Sic uat
Predix
Infont
Pro m
Sic et
Coelico
Infane
Idem e
Deueni
Præclar
Et semp
Occur
Maxim
Ante di
ille
Lingue
Et iam
Se se in
Herpdi
Dimitis
Is uate
Præbeb
ille as
Acribo

LIBER TERTIVS.

Nelyta quos ualuit terris extollere uirtus ,
 I Et meritis claros fulgentibus intulit astris ,
 Sæpe hominū gens dira odijs exercuit atris ,
 Innocuosq; ausa est crudeli perdere leto .
 Sic uatum sera qui in nocte iacentibus agris
 Prædixere nouæ lucis mortalibus ortum ,
 Insanctem pleriq; animam effudere, pijsq;
 Pro meritis diro soluerunt funere pœnas ;
 Sic & testati intrepide pia nomina regis
 Cœlicolum, hunc terras propter lucemq; perosi,
 Infandas subiere neces exempla;q; dira .
 Idem etiam ætherej soboles patris unica, cœlo
 Deueniens sceleris contagem abolere uetusti,
 Præclaram rursus uenturam ad lumina uitæ
 Et semper uicturam animam per uulnera dira
 Occumbens leto mortali è corpore soluit .
 Maximus & uates porro uitalibus auris
 Ante diem indigna concessit morte peremptus .
 Ille quidem attonitum suadebat crimina uulgus
 Linquere, & æternum præsentem agnoscere regem .
 Et iam fama uiri late diffusa tyranni
 Se se in Idumei uolitans inuexerat aulam,
 Herodis qui sceptrum patris partemq; tenebat
 Diuitis imperij, patrij quoq; nominis hæres .
 Is uatem eximium obseruans diuina canentem,
 Præbebat sanctis faciles sermonibus aures ;
 Ille autem impuros mores, infandaq; dictis
 Acribus haud timide damnabat crimina regis .

SCIPIONIS CAPICII

Namq; is fraternos thalamos uiolare, toriq;
 Iura, fidemq; ausus uetiti fas uerterat omne,
 Omne pium gaudens cognato incestus amore.
 Huic germanus erat natu regnoq; Philippus
 Inferior, factisq; minor tum uiribus impar.
 Cui fuerat coniux forma ut prastantior una
 Sic scelere ante alias animoq; immanior omnes.
 Quæ thalami pia iura, & uincula pacta iugalis
 Soluere nil uerita, & sanctum temerare pudorem,
 Fœdere connubiÿ spreto, socioq; cubili,
 Iunxerat Herodi uera se coniugis instar;
 At scelus ingeminans raptiq; potitus adulter
 Horrificis dignam tenebris & uindice pœna
 Intulerat tectis reginæ more superbis,
 Cunctorumq; ante ora palamq; impurus habebat.
 Ergo concubitu uates decedere turpi
 Et consanguineo regem suadebat amori
 Parcere, nec summi contemnere uindictis iram.
 Ille pijs mentem paulatim aduertere dictis
 Cœperat, & sceleris potuit iam linquere morem,
 Ni mollem illecebræ cepissent turpis amica
 Pauissentq; acrem molli sub corde furorem.
 Illa labantem animum nutu impellebat, & ægro
 Non ægre monitus uertebat pectore sanctos.
 Quin metuens, dictis dum sæpe hunc urget amaris,
 Ne quando insanos uates extingueret æstus
 Inq; ipsa accensas furias sedaret amantis,
 Sæpe preces lacrimis miscens his forte tyrannum
 Vocibus aggressa est; rapient ergo irrita uenti
 Quæ dederas nobis toties promissa, ferentq;

D
 Spes
 Ah da
 Ignoti
 Et pote
 Ten illi
 Ausum
 Et secur
 Hostit
 Ante oc
 Scilicet
 Extorri
 Incensu
 Erepta
 Nec me
 Quam p
 Complex
 O' uina
 Parcius
 Ant ma
 Non per
 Nec, gra
 Has lue
 Hac pra
 Hac no
 Ne mibi
 Hac de
 Reddis
 Non an
 Quid ty
 Polliciti

Spes etiam nostras rapidi, nec te ulla tenebit,
 Ah durum, extincti te propter cura pudoris?
 Ignoti si uerba uiri te tristia flecent,
 Et poterunt pactas iam dudum soluere tedas,
 Ten illi præbere aures, & ledere famam
 Ausum Herodiadis pacato cernere uultu?
 Et securus adhuc uiuit ferus ille, tuoq;
 Hospitio fruitur liber, pœnaq; uagatur
 Ante oculos expers, quæ sunt mea crimina tanti?
 Scilicet hic thalamis miseram pactoq; cubili
 Extorrem aspiciet uictor, quemq; ipsa reliquit
 Incensum infandis odijs, & coniugis ira
 Ereptæ, in sedes reuehar captiua Philippi.
 Nec me tam leti terret crudelis imago,
 Quam paueo ut uiuens te sim caritura, tuoq;
 Complexu exceptam fugiens uita ægra relinquat.
 O' utinam nostris hæssisset flamma medullis
 Parcius, immeritam quæ nunc male perdit amantem:
 Aut tua non leuior præcordia carperet ignis:
 Non penitus nostro insedisset pectore uulnus,
 Nec, quod tam facilis fuerim, nunc perdita pœnas
 Has luerem tanto infelix confecta dolore.
 Hæc promissa fides, pro simplicitate reponis
 Hæc nostra, ut uerear dictis auertat iniquis
 Ne mihi te quisq; & nostro seiungat amore?
 Hæc de te merui, nobis hæc præmia tandem
 Reddis? si mecum stabili te fœdere iungi
 Non animus fuerat, nec te data dextra tenebit,
 Quid primo abductam thalamo castoq; cubili
 Pollicitis fraudas, & spe me pascis inani

SCIPIONIS CAPIICII

Immemor, ac scæui miseram formidine leti
 Concussam tanto curarum turbine iactas?
 Certe ego te famæ antetuli sanctoq; pudori,
 Et nostrum pro te scædavi crimine nomen.
 Quod te per nostri superest tibi si quid amoris,
 Id decus obtestor quondam quo grata putabar
 Ipsa tibi, falsa est huius ni gloria formæ,
 Hinc procul expellas, merita uel morte peremptum
 Hunc mulctes, tanto insonem qui auertere amanti
 Me studet, immiti peream ne uicta dolore.
 Aut, huius tibi si tantum sunt effera cordi
 Iussa, nec hos duras questus demittis in aures,
 His manibus, figit regis simul oscula dextræ,
 Me perime, & nostro sumas tu sanguine pœnas.
 Sic ego si moriar lucem haud inuita relinquam.
 His dictis se se in mollis demisit amanti
 Mœsta sinum largis perfundens fletibus ora.
 Heu semper miseris mortalia dedita curis
 Quam facile à recti declinant pectora cultu
 Cum furor insanus scæuiq; Cupidinis ignes
 Per uenas serpunt imas atque ossibus hærent,
 Ardua nec ratio obsistit, nec cernitur ægris
 Quam subito pereant fugientis gaudia luxus.
 Quem pius æterni succensus flaminis igne
 Non potuit tetrus uates auertere flammis,
 His mala labe sua contactum foemina dictis,
 Turpia pellexit non magno in uota labore.
 Continuo facili labuntur pectore summi
 Dicta uiri, mentem subeunt monumenta nefandæ
 Coniugis, hæc oculis iam dudum & sensibus hæret.

DE
 Hac ea
 Præcep
 Iamq;
 Insonem
 Sed dec
 Illius obf
 Cadem
 Nec me
 Ergo hui
 Crimina
 Explena
 Ille eten
 Anferr
 Tunc su
 Teste de
 Is tamen
 Iussa fere
 Impis ma
 Pergebat
 Et more
 Human
 Ast is m
 Demens
 Arbitri
 Traxer
 Hac igi
 Et potu
 Præteri
 Ac uet
 Absen

Hæc eadem benefacta abolet diuinaq; uatis
 Præcepta, insanoq; iras sub pectore nutrit.
 Iamq; animum cupere rex dudum explere furentis,
 Infontemq; uirum crudeli absumere leto;
 Sed decus insignis uitæ, memorandaq; facta
 Illius obstabant, nec quo defendat iniquam
 Cædem habet, aut sceleri sumat quæ exordia tanto.
 Nec melior captum mutat sententia mente.
 Ergo hunc dum turpi uates auertere pergit
 Crimine, dum furias incesti damnat amoris,
 Explendæ causas optanti præbuit iræ.
 Ille etenim foedæ ex oculis hunc iussit amicæ
 Auferrî, & fontem ueluti, quæ proxima uisa est
 Tunc sibi pœna neci, claudi illum carcere, quo non
 Teste deo melior fuerat nec iustior alter;
 Is tamen æquo animo stolidi crudelia regis
 Iussa ferens, miseros quantum non claustra uetabant
 Impia mortales optato aduertere regi
 Pergebat summo, diuinaq; iussa docere,
 Et morem infandum Herodis, miserandaq; gentis
 Humanae sanctis incessere crimina dictis.
 Ast is non ullis præbebat uocibus aures;
 Demens qui è prauæ totus pendebat amicæ
 Arbitrio, hæc, cæcam turpis quocumq; libido
 Traxerat, haud duris miserum flectebat habenis.
 Hæc igitur, quamq; in uatem accendisse tyrannum
 Et potuit duris infontem necere uinclis,
 Præteritq; iuuet tutam meminisse pericli,
 Ac uetitum stabili iunctum sibi foedere amantem,
 Absentem tamen hunc præsens auditq; uidetq;

SCIPIONIS CAPIICII

Et se carpentem dictis despectat amaris ;
 Terribilesq; uiri monitus & libera iussa
 Assiduis urgent stimulis terrentq; pauentem .
 Qualis ubi duris Nomadum uenator in aruis
 Incidit in iaculis actum de monte leonem ,
 Frendentisq; feri uix dente elapsus, aperto
 Securus licet in campo tamen horrida semper
 Ora uidet rapidumq; diu reminiscitur hostem ,
 Aut ubi quem carcer seruabat criminis atras
 Laturum leto pœnas, si uincula rupit
 Euasitq; fuga, elapso tortorq;, necisq;
 Assidue ante oculos dira obuersatur imago ;
 Haud aliter trepido uersans sub corde timorem
 Turpis amans, ausis reputat nil omnibus actum
 Optato properet ni uatem perdere leto .
 Nec contenta amplis solitum spatiarier aruis
 Angusto in tecto, & solis clausisse latebris
 Querebat tota uitæ hunc subducere mente ,
 Et nece se tandem longis hac soluere curis,
 Optatamq; uiam ostendit Fortuna modumq; .
 Forte dies aderat, prisco quem more quotannis ,
 Illo quod fuerat uitalibus editus oris ,
 Rex celebrare epulo festoq; assuerat honore .
 Hoc iuuenum primi, & forma cultuq; puellæ
 Insignes, aula admissi dapibusq; beatiss
 Lata frequentabant alacri conuiuia plausu .
 Hunc uero prius alma nouo q̄ proderet ortu
 Aurora, igniuomos iungens ad frena iugales ;
 Cum uagus occidua sublatus noctifer unda
 Aethera suffundit tenebris, stellasq; reducit ,

Et

D
 Et pe
 Ac m
 Admi
 Rex ip
 Carpe
 Et iam
 Fulge
 Cum r
 Compl
 Olli u
 Effig
 Cana
 Sicq;
 Ducer
 Imma
 Foemin
 Ah mi
 Fluctib
 Et tama
 Et uev
 In ten
 Quin
 Toller
 Egregi
 Hunc
 Aeter
 Aut ey
 Crude
 Dum
 Infam

Et pecudes serpensq; animal raucaq; uolucres,
 Ac mortale genus, uigili defessa labore,
 Admittunt placidam per corda sopita quietem.
 Rex ipse oblito curarum pectore somnos
 Carpebat, seroq; rigabat membra sopore;
 Et iam nox cursu medium superauerat axem,
 Fulgentesq; faces in mundi prona uehebat,
 Cum nitidis fuso in stratis blandumq; fouenti
 Complexu è tenero spirantem coniugis ignem,
 Olli uisa uiri ornatu insignis & ore
 Effigies, sacer ad talos quem fusus amictus
 Canaq; purpuree uelabant tempora uitta,
 Sicq; audita loqui; Tibi mollem cura quietem
 Ducere, & ignauo prosternere membra sopori?
 Immanis tibi commissas moderatur habenas
 Fœmina, dilectiq; deo retinacula regni?
 Ah miser, ah male caute uides quibus astuat illa
 Fluctibus, & quantos agitat sub corde furores;
 Et tamen hanc propter nexus abolere uetustos,
 Et ueram uobis uenientem pandere lucem,
 In tenebris cohibes, & tetro carcere claudis.
 Quin etiam cum clara dies se gurgite cauo
 Tolle, & ardentis radios induxerit orbi,
 Egregia hunc coniux pro ignaui munere facti,
 Hunc, tibi qui potuit perituro afferre salutem,
 Aeternaq; decus uita, brutum uelut, ara
 Aut epulis animal pastor quod seruat opimis,
 Crudeli iam iam perdendum funere poscet.
 Dum licet insanæ mentis compesce furorem;
 Infandoq; tibi deuinctam fœdere, quæ iam

H

SCIPIONIS CAPIICII

Facta tui regniq; potens promissa reposcet,
 Mitius optare assuescas, aut parcius uti
 Pollicitis, pauco que in uos post tempore cedent .
 Ille quidem superis iam pridem debitus, ægro
 Corpore se exoluens cœtus terrasq; relinquet ,
 Atque aliam nullo præscriptam tempore uitam
 Deget, & ætherio præsentis rege fruatur :
 Nec refert, sua ne illum mors, an uulnus acerbum
 Finit, atque æui modicum ferus auferat ensis .
 Te tamen ð semper doliture æterna manebunt
 Supplicia, & uindex summo sub iudice poena .
 Et que nunc cædemq; inhiat sanctumq; cruorem
 Vatis, & horrifici compos mox impia uoti
 Ibis ouans parto tali spectanda trophæo ,
 Illi tempus erit diri cum funeris insons
 Esse uolet, uitamq; illa pro cæde pacisci ,
 Cum patrio extorrem cœlo, regnoq; beato
 Te comitata suum, rerumq; , atque indiga lucis
 Longe alias gentes, aliasq; uehetur ad oras ;
 Vitam ubi pauperie in misera luctuq; trahetis ;
 Externosq; pati mores, fastusq; coacti ,
 Confectisq; situ tandem duroq; labore
 Corporibus misero linquetis funere terras ,
 Ac barathri immersis tetri infelicibus umbris ,
 Supplicijs nullo cessandum est tempore diris .
 Tantum effatus regem mortalemq; reliquit
 Effigiem, tenuesq; procul concessit in auras .
 Talibus at uisis perculso protinus illi
 Somnus abit, gelidusq; subit pauor ossa sub ima .
 Nec dum pigra nouo fugiens nox cesserat ortu,

D
 Cor
 Atq
 Fati
 Effig
 Illa fo
 Moli
 Namq
 Vir fa
 Ignau
 Comp
 Hic
 Supro
 Acter
 Hum
 Deuo
 Exemp
 Verum
 Diela
 Ancip
 Perq;
 Diss
 Impia
 Ille ig
 Cessiss
 Nota
 Gloria
 Et pi
 Ergo
 Mult
 Exim

Corripit è stratis trepidos cum mollibus artus,
 Atque oculos peragrans crebrisq; recurſibus aulam,
 Fatidici reſponſa uiri, uisamq; uolutat
 Effigiem, per tot ſeruata ex ordine reges
 Illa forte domo tabula quæ extabat eburna,
 Molli ducta manu, gemmisq; auroq; renidens.
 Namq; olim Solyma meritis inſignis in urbe
 Vir fuit, æterno perſuſus numine mentem,
 Ignauas qui uoce tribus, tumidoſq; tyrannos
 Compeſcens, ſummi pia patris iuſſa docebat.
 Hic & clamantis nemoroſa per auia uocem
 Supremi cecinit uatis, miroſq; futuri
 Aeterni regis conceptu uirginis ortus,
 Humani attactus noxaq; expertis, & illo
 Deuotum mortale neci, dirisq; tenebris
 Exemptumq; genus recreataq; ſecula partu.
 Verum dum ſanctos monitus metuendaq; ſummi
 Diſta uiri haud æqua rex captat perfidus aure,
 Ancipitem ſtruxit querno de robore ſerram,
 Perq; uiri hanc coſtas adigens, miſerabile dictu,
 Diſſecuit medium, & longa ſic morte peremptum
 Impia ſubduxit uitæ per uulnera corpus.
 Ille igitur longum quamuis ante editus æuum
 Ceſſiſſet terris ſuperas euectus ad oras,
 Nota tamen pietas & ſacri carminis ardens
 Gloria, quo regni cecinit noua ſæcla futuri,
 Et pietæ ſeruata diu uinebat imago.
 Ergo immota tenens rex fixo hic lumina uultu
 Multa mouet, trepidusq; imo ſub pectore uerſat
 Eximij uatis benefacta & coniugis iras:

SCIPIONIS CAPICII

Illa metus uulgi, impatiens has aggerat ardor .
 Hæc quo declinet ? facinus ne immane retrahet ?
 Et sua dicendi reddatur sancta redempto
 Libertas, cedantq; pijs fera pectora iussis ?
 An misere ex illo lenitum carcere uulnus
 Non grauet, & uatem seruado extinguat amantem ?
 Nulla quies, non ulla animum sententia firmat .
 Ancipitesq; inter curas, certumq; timorem,
 Has nunc in partes agitur nunc fleclitur illas .
 Ceu speculum uersat cum quisq; leue, micantis
 Perculsum solis radijs, iam mobile tecti
 Summa ferit lumen, uacuas iam uerberat auras,
 Quaq; refulgentis facies se uerterit orbis,
 Omnia percurrrens uarijs loca flexibus ambit .
 Iam caput oceani madidum sol aureus unda
 Extulerat, croceoq; diem patefecerat ortu,
 Cum trepidant omnes, felix quibus illa futura
 Lux fuerat, subeuntq; alacres regalia tecta .
 Ipse licet nulla admittat rex gaudia, & altum
 Pectore uulnus alens ingenti exuberet aestu,
 Spem tamen obducens uultu frontemq; serenans,
 Egregio procerum coetu, iuuenumq; caterua
 Septus, & ardenti late spectandus in ostro,
 In stratis placide uenientes accipit altis,
 Ordine quemq; iubens lautis discumbere mensis .
 Regia suspensis aulaeis tota superbis
 Splendet, & inductis niueis mantilibus ingens
 Cedrus, collucentq; abacis ingentia latis
 Ex auro solida, & miris uasa aspera signis .
 Continuo manibus lymphæ funduntur odore,

Tum famuli centum cumulatis orbibus amplas
 Triticeis onerant candentibus, & dape mensas
 Multiplici, totidem pubentis flore iuuenta
 Et cultu similes ardentia pocula miscent.
 Atria lata sonant strepitu, laqueataq; latis
 Vocibus, & uario miscentur murmure tecta.

Ergo Herodiadi, quod uix optauerit umq̄,
 Cum lacrimis repetenda dies illa obtulit ultro;
 Namq; nitet largo diues dum regia luxu,
 Hac natam ornabat solerti sedula cura,
 Quam cantu & molli spectantes ducere saltu
 Mira arte edoctam, à primis permiserat annis
 Fœmineos celebrare choros cœtusq; uiriles.
 Illam quo poterat studio comebat, & artem
 Natiuo decori formaq; addebat honores;
 Ora colorato pingit fulgentia fuco,
 Certantesq; auro crines innodat in aurum,
 Tum grauibus teneras aures & pectora gemmis
 Baccatoq; onerat candentia colla monili;
 Contextam hinc auro uestem, gemmisq; coruscantem
 Induit insertis, uiuis distincta figuris
 Quam ducto argento decorabant aspera signa.
 Sic parua genitrix nata male cauta pudori
 Insidians, gestu quo se componat, & orbes
 Quos agat, & quali ducat uestigia motu,
 Haud ignara docet, tum mollis gramine costi
 Consersam, & totam fragranti rore madentem
 Sic iubet instructam regis se sistere ad ora.
 Cuncti illam aspiciunt cupide & mirantur euntem
 Ut fastu uultus obducat parua tumentis,

SCIPIONIS CAPIICII

Praeferat ut tenera maturum fronte decorem :
 Iamq; aulam subit, atque hilarem introgressa tyrannū
 Conuiuasq; petit, blanda quos uoce salutans
 Accipitur placide, & largo cumulatur honore .
 Ut uero expleti dapibus, requiesq; petita,
 Demulsitq; aures non uno tibia cantu,
 Rex nitidae gnarus lusus artisq; puellæ,
 Compositos iubet, & uarios hanc edere motus ;
 Nec mora turba frequens se se collegit in arctum ;
 Illa autem bifori buxo praeunte, nouosq;
 Ad sonitus quos pulsa modis dant tympana miris ,
 Coepit certa uago uestigia ponere gressu .
 Iamq; hos absoluit, iamq; illos diuidit orbes ,
 Fulgentisq; soli pedibus nunc leuia pulsat
 Marmora, pernices certo nunc ordine plantas
 Suspendit, rectoq; agilis, se corpore motat,
 In numerumq; pedes agitans procedit eodem
 Incessu, uarijs mox cedit saltibus, amplos
 Aut gyros agit, angusto aut se colligit orbe .
 Quæ simulac longo clausit spectacula lusu ,
 Excipitur coetu circum plaudente, nouisq;
 Certatim hanc omnes & regem laudibus ornant .
 Ast obtusa gerens nimio præcordia luxu
 Herodes, madidusq; iocis uinoq; uacillans ,
 Ecquæ mater, ait, formosi præmia partus
 Digna feret ? formæ & grati quæ filia lusus ?
 Quare age quæ cupies dulcis pete cumque puella :
 Cuncta feres, si uel regni soliq; uenire
 Legeris in partem, & mecum regina uocari :
 Per patris id iuro superum inuiolabile numen .

Sic
 Qua
 Illa
 Sine
 Hanc
 Edoce
 Accipi
 Hac se
 Nec v
 Aegy
 Ille d
 Ante
 Quen
 Aeter
 Nec p
 Me ue
 Ergo s
 Per mi
 Pelli
 Vnde e
 Peryep
 Ipsa eg
 Me pri
 Vnius
 Non an
 Inq; un
 Tum n
 Esto, at
 Multa
 Facta e

Sic ait, & pariter cunctantem hortatur, & addit
 Quae petat, & largis ornat sua munera dictis.
 Illa autem, dira seu sic edocta parente,
 Siue, quid oblati de tot prius eligat, anceps,
 Hanc festina petens, magni promissa tyranni
 Edocet, & donis pascit consulta legendis:
 Accipiens quae animo tempus scelerata modumq;
 Haec secum; nostro finis non ulla dolori
 Nec requies erit? & uitam inter spemq; metumq;
 Aegra traham dubiam semper? nostrisq; ferocem
 Ille animum lacrimis pascet, miseramq; iubebit
 Ante diem extingui crudeli funere uitam?
 Quem proferre pie caelestia commoda pacis,
 Aeterniq; diuunt felicia tempora regis.
 Nec poenas hic morte luet? Sed uindictis ira
 Me uetat, & timidam terrent odia aspera uulgi.
 Ergo sic uiuam potius? Sed linquere mortes
 Per mille id uitam est. inuictum flectere regis
 Pellaei una animum potuit nec sobria pellex,
 Vnde est in tristem subito prolapsa ruinam
 Persopolis, regni memorabile nomen eoi;
 Ipsa ego non Thais, tellus absorbeat ima
 Me prius, Herodis coniux, explere merentis
 Vnius exitio, grauibusq; exoluere curis
 Non animum potero? mussat mutabile uulgus,
 Inq; unam exertent omnes rapida ora, quid ultra
 Tum metuam? dicar nimium indulnisse furori,
 Esto, atrox fuerit, sed non reparabile crimen.
 Multa grauis carpit liuor patrandae, feruntur
 Facta eadem, ac saepe haec tribuit plebs improba laudi.

SCIPIONIS CAPIICII

Tales illa truci uoluens sub pectore questus ,
 Eheu quo turbor gemitu, iam faucibus imis
 Heret, & hæc fari linquit uox ægra parantem ;
 Nata dies inquit nostras hæc soluere curas,
 Et poterit longo finem præbere dolori .
 Tu modo, ne ceptis quicquam felicibus obstet ,
 Tolle moras, munusq; piæ allatura parenti
 I pete Ioannis caput a' ceruice reuulsum .
 Hæc maneant nostrum qui foedant crimine nomen .

O' sæuam d' terram rabies quo te impulit atra ?
 Tu ne uirum decus eximium, tu pessima gentis
 Fœmineæ ignaui mercedem poscere lusus ,
 Flammantisq; animi fluctus cacumq; furorem
 Illa anima potuisti, illaq; extingueri cæde ?
 Sol, qui humana oculis penetralibus omnia cernens
 Denudansq; opera, horrificis sæpe impia signis
 Accusas scelera, & cohibes formidine mentes ,
 Impie sol, nitidum quid non mortalibus illis
 Occuluisse caput, turpemq; offundere noctem
 Te aspexere pij, tantumq; horrescere crimen ?
 Illum per nemora, in lustrisq; horrentibus æuum
 Degentem mutum genus, atque immite animantum
 Liquit inoffensum, semperq; per alta uagantem
 Auia, & in solo carpentem gramine somnos
 Securum, haud umq; læsit uis sæua ferarum .
 At tibi sæuitia d' rabidos truculenta leones ,
 Et tigres superans, dirisq; immanior hydri ,
 Nulla fuit pietas, flexit clementia pectus
 Nulla tuum, ut uatis posses miserescere tanti ,
 Et scelere insigni crudelem auertere mentem .

Et a
 Ind
 Com
 Vifa
 Iamq
 Fune
 Asq
 Si sce
 Cord
 Et tr
 Quid
 Et de
 Que
 Incer
 An m
 Et cer
 Iam p
 Concil
 Inclyt
 In me
 Sanio
 Arbit
 Agno
 Quid
 Desce
 Quoq
 Imper
 Ingru
 Quali

Ergo abiit parens genitricis filia dicto,
 Et donum supplex regem miserabile poscit.
 Indoluit dubia turbatus mente tyrannus,
 Continuoq; oculis nubes discussa, madensq;
 Visa sub hesternam pectus mouere quietem.
 Iamq; acres subeunt monitus, iam dira minantem
 Funera presentem uigilans auditq; uidetq;.
 Atque hinc ancipitem sancti reuerentia uatis,
 Si scelus admittat, uulgiq; mouenda tenebant
 Corda, fides illinc sancte promissa puella,
 Et timor, astantum ne animos periuria laedant.
 Quid faciat? tanta num spe deturbet amantem,
 Et deuota neci, suppositaq; uictima ferro,
 Quæ sola infandum poterit lenire dolorem,
 Incensæ sacram furis non imbuat aram?
 An meritas sancto fuso det sanguine pœnas,
 Et certum exitium promissaq; funera cernat?
 Iam potuit uecors crudelia flectere iussa,
 Concilijsq; moram, certasq; innectere causas,
 Incluta tum uatis pietas, ac uisa referre
 In melius poterant nutantem insomnia mentem,
 Sanior at sensus tunc pectus liquerat agrum,
 Arbitrioq; amens diræ pendebat amantis.
 Agnoscit quid caca sequi iubet ira, furorq;
 Quidue nitens ratio, penitus sed pestis in artus
 Descendens imum cogebat frigore pectus,
 Quoq; magis dirumq; nefas propiusq; periculum
 Impendens capiti, prædictaq; funera noscit,
 Ingruit hoc torpor magis augetq; morando.
 Qualis ad optatæ uenturos gaudia terræ

SCIPIONIS CAPIICII

Eleetos Pharaon populos cum carcere, & atro
 Seruitio premeret, magni iam mira uidebat
 Signa ducis, superumq; minas, coeloq; petita
 Excidia, & dira praesentia funera cladis,
 Horrida sed duro glacies in corde rigebat.
 Et ueluti canum si tollere foeda parentem,
 Siue uirum turpi promisit adultera moecho,
 Atque atrum in proptu est sceleris quod gnara uenenū
 Misceat incauto, facinus crudele, comesq;
 Ante oculos culpæ poena obuersatur, & anceps
 Cuncta timens ausum exequitur tandem impia dirū,
 Pollicitis saeuum ne infandis fraudet amantem:
 Haud secus Herodis dubiam sententia mentem
 Deterior mouit, factumq; immane petenti
 Annuat; ignauus, qui pluris olentia duxit
 Dicta merum impura non abiurare puellæ,
 Tali caede sibi q̄ non accersere mortem
 Longe aliam, & nunq̄ delendum admittere crimen.
 Saeva igitur uecors statuens promissa tyrannus
 Implere, immanemq; animum satiare pudendæ
 Coniugis, & recti hanc propter decedere cultu,
 Dirum horrendum crudele ingens imperat ausum
 Absolui, atque atrum posita pietate ministrum
 Criminis infandi tam sancti sanguine uatis,
 Pro scelus, infonti crudeles sumere poenas.
 Iam laudum immenso uates diuine tuarum
 Expatiata mari tenuis subit hostia puppis
 Optata, & positis sinuantur carbasa uentis.
 Iam penitus sacrae fixi uestigia syluæ,
 Intacta referens lectos ex arbore ramos,

Felix
 Et m
 Hæc
 Atque
 Facta
 Dessen
 Qui se
 O tate
 Desit,
 Mœstia
 Quam
 Nata,
 Offerr
 Specta
 Et stru
 Quo die
 Excipen
 Tam di
 Funera
 Nitua
 Gaudia
 Quand
 Excede
 Quas di
 Agmir
 Huc ne
 Par fue
 Regna,
 illa quo
 Antiqua

Felix cum tali præcingi tempora fronde ,
 Et merear tantæ decerpere laudis honorem .
 Hæc si digna pijs habeantur carmina ceptis ;
 Atque tuos ortus, sanctaq; insignia uitæ
 Facta tuæ, digno exulimus si ad sidera cantu ;
 Dessemusq; pie facinus crudele tyranni ,
 Qui sæuo ante diem rapuit te funere terris .
 O tantum his oculis largus ne tristibus humor
 Desit, & hæc tales comitentur carmina fletus,
 Mæsta tui comites sparserunt qualibus ora ,
 Quum caput ex humeris disco scelerata reuulsum
 Nata sacrum referens diræ lacrimabile matri
 Offerret donum, tristesq; cruenta uiderent
 Spectaculo immanem satiantem lumina tali ;
 Et stratum tellure tuum miserabile corpus ,
 Quo duce deserti heu pietas, qualiue magistro,
 Exciperent sublime humeris tumuloq; referrent ,
 Tam dignis cuperem lacrimis tua maxime uatum
 Funera, & hoc diram questu deducere cadem ;
 Ni tua dura pijs patribus mors leta tulisset
 Gaudia, sub noctis seræ tabentibus umbra .
 Quandoquidem superis post uitæ incommoda ab oris
 Excedens, sine luce domos, sedesq; subisti
 Quas animæ infontes & fortunata colebant
 Agmina, cœlicolum iam iam expectantia regem .
 Huic ut tu in terras uenienti præuius isti ,
 Par fuerat uita te functum in cæca præire
 Regna, ostensurum uenturæ his gaudia lucis,
 Illa quos tenus in tenebris traducere noctem
 Antiqua impulerat primæui noxa parentis .

DE VITAE SCIPIONIS CAPICII

Paruit ergo atrox dicto, crimenq; minister
Horrendum accelerans, ubi regis iussa nefandi
Insignis uates haud fracta mente ferebat,
Claustra adiit, strictumq; attollens impius ensen
Letiferum, toto pendentis pectore caelo,
Ah facinus, sanctum ex humeris caput abstulit, ille
Concidit exanimis, iacuitq; in carcere truncus.

005266385

SERIES LITERARVM,
A B C D E F G H.
APVD ALDI FILIOS.
VENETIIS, M. D. XLVI.

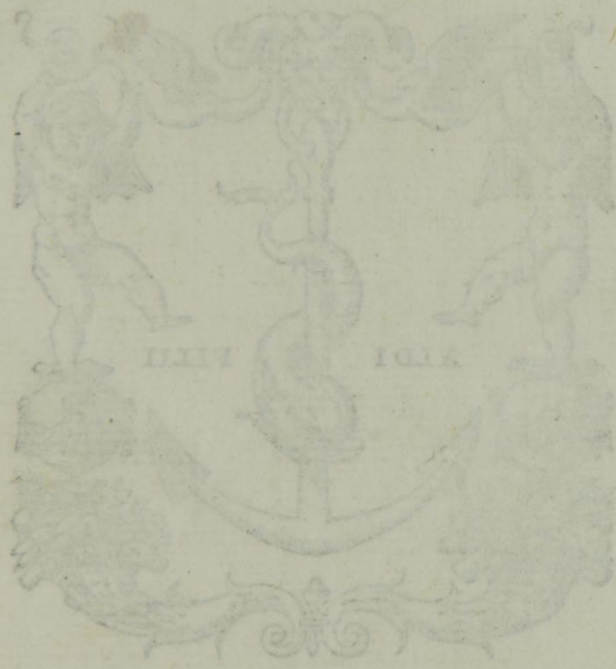
SERIES LITERARUM

AB C D E F G H

ABD AL

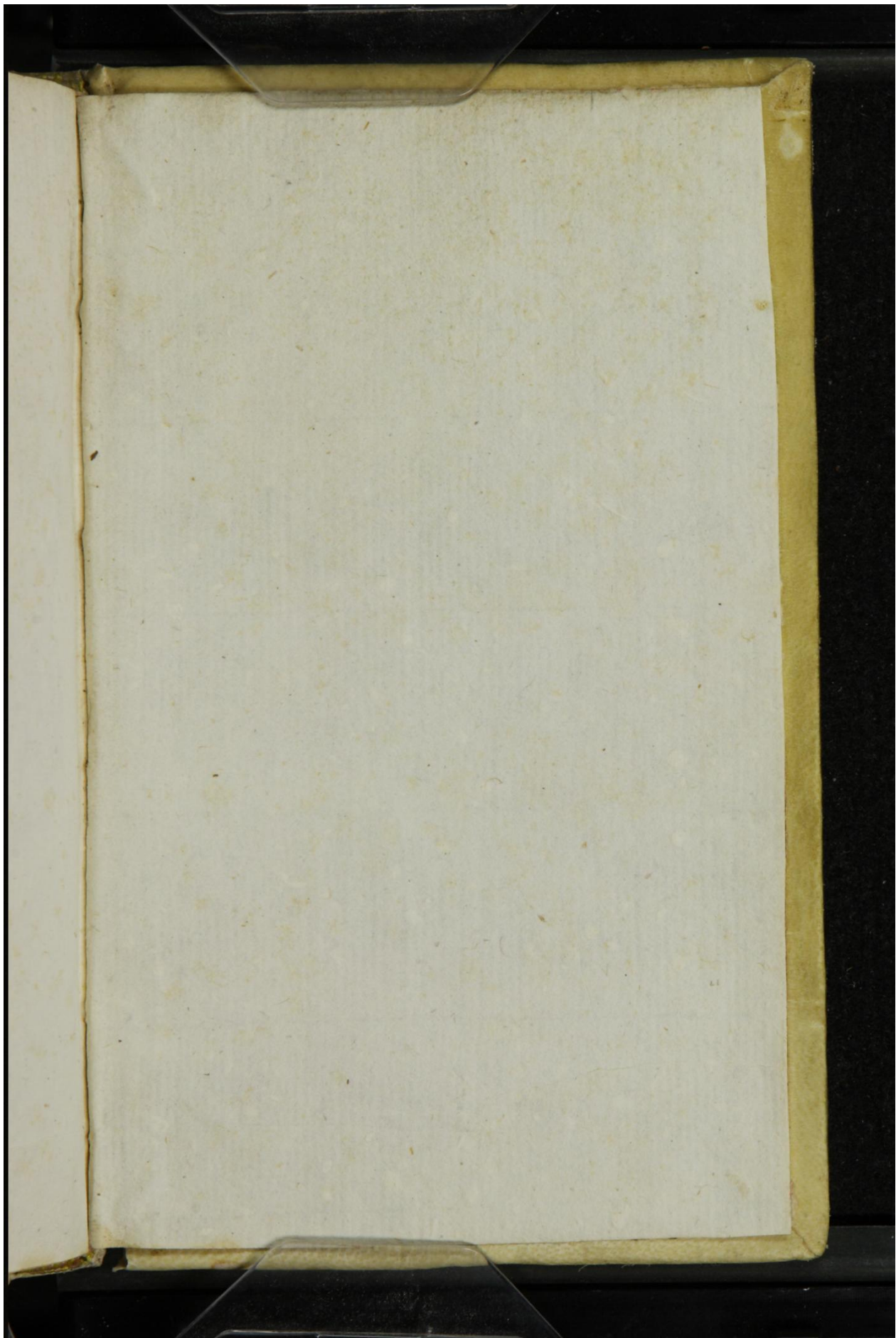
VENETIA

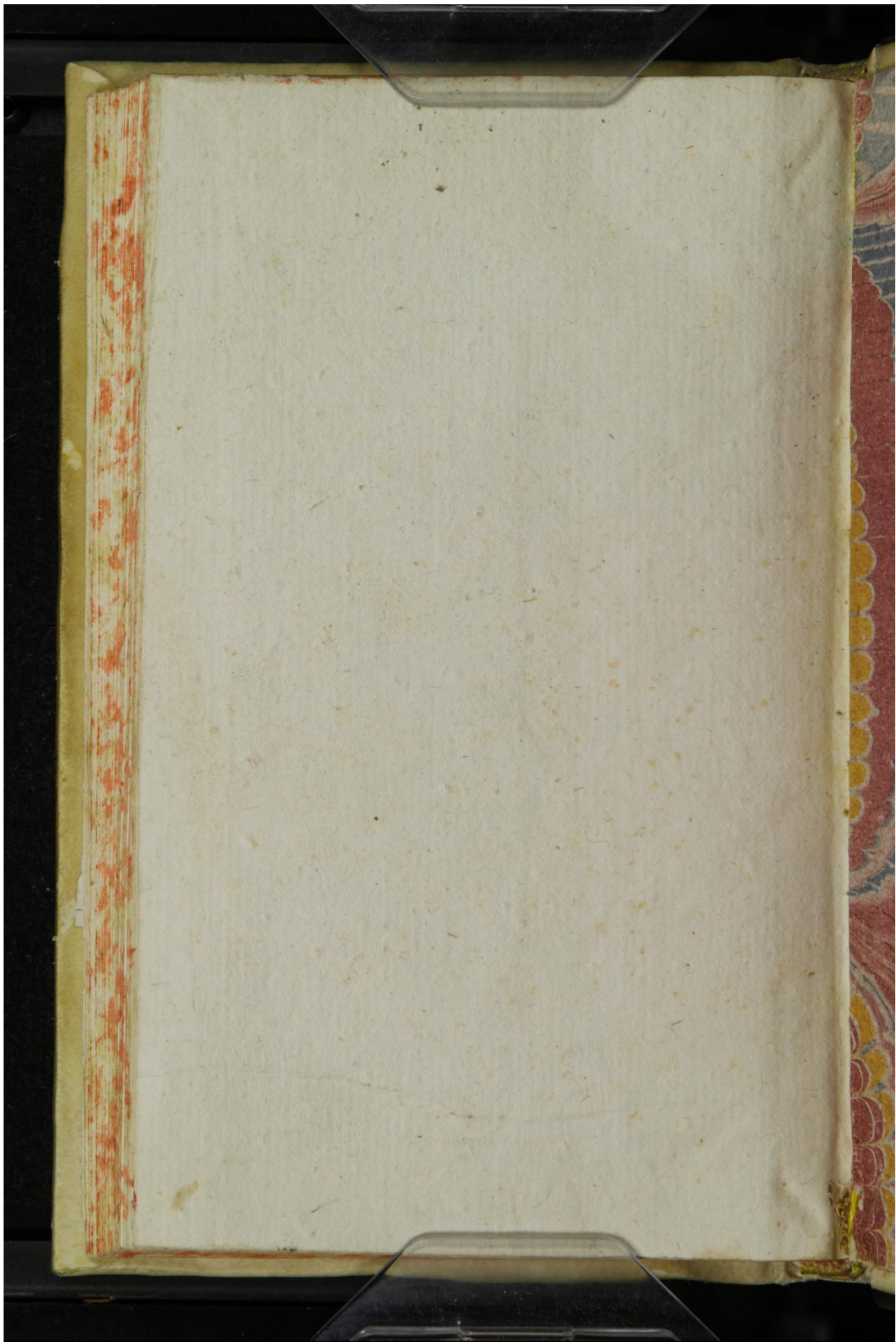

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.1.4.16